

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА
ТА АРХІТЕКТУРИ»

**Кафедра українознавства, документознавства
та інформаційної діяльності**

**ПРАКТИКУМ З ПРАВОПИСУ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

*Галина Євсєєва
Лариса Богуславська
Юлія Роцина*

Дніпро
ПДАБА
2020

УДК 811.161.2'35(076)
ISBN_978-966-323-201-0

Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» (протокол №4 від 26.11.2019 р.).

Авторський колектив:

Г. П. Євсєєва, д. держ. упр., проф.;
Л. Г. Богуславська, к. філол. н., доцент;
Ю. М. Рощина, к. держ. упр., доцент.

Рецензент:

Голікова Н. С., д.філол.н., проф. кафедри української мови Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара, директор Обласного центру історії та розвитку української мови.

Практикум з правопису української мови / Євсєєва Г.П., Богуславська Л. Г., Рощина Ю.М. – Дніпро: ПДАБА, 2020. – 182 с.

Навчальний посібник «Практикум з правопису української мови» допоможе студентам активізувати базові знання з фонетики, орфографії, морфології та лексики української мови. Система практичних вправ дасть змогу закріпити і деталізувати знання правописної системи та особливостей українського слововживання. Комплекси тестових завдань дозволять перевірити рівень засвоєння системи основних мовних правил.

Практикум призначений для студентів, що вивчають українську мову, а також для всіх, хто зацікавлений у підвищенні рівня мовної грамотності.

ISBN_978-966-323-201-0

УДК 811.161.2'35(076)

© ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», 2019

ЗМІСТ

Передмова	4
Правописний мінімум	
1. Чергування, пов'язані з милозвучністю.....	6
2. Правила вживання апострофа.....	8
3. Правила вживання м'якого знака.....	11
4. Чергування приголосних і зміна приголосних при словотворенні.....	13
5. Спрощення в групах приголосних.....	15
6. Подовження та подвоєння приголосних.....	17
7. Правопис префіксів.....	22
8. Творення імен по батькові.....	23
9. Правопис відмінкових форм іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку однини.....	25
10. Правила вживання великої літери.....	28
11. Форми звертань в українській мові.....	37
12. Ступені порівняння прикметників.....	42
13. Сполучення числівників з іменниками.....	44
14. Уживання числівників для позначення часу.....	46
15. Особливості дієвідмінювання.....	47
Тематичні комплекси тренувальних тестових завдань	
Фонетика	49
Орфографія	64
Морфологія.....	79
Лексика.....	94
Підсумкові тести	
Тест 1.....	109
Тест 2.....	113
Тест 3.....	117
Додатки	
Додаток 1 Список змін у правописних нормах.....	122
Додаток 2 Складні випадки керування.....	133
Додаток 3 Найпоширеніші плеоназми («зайві слова»).....	144
Додаток 4 Складні випадки наголошення слів.....	147
Додаток 5 Особливості вживання фразеологізмів.....	150
Додаток 6 Іномовні слова, що пишуться через дефіс.....	155
Додаток 7 Особливості визначення роду імеників.....	157
Додаток 8 Словник заміни дієприкметникових форм українськими відповідниками.....	158
Додаток 9 Етикетні мовні формули.....	171
Додаток 10 Назви спеціальностей.....	177
Відповіді до тестів.....	180

ПЕРЕДМОВА

Посібник створено з метою вироблення та закріплення навчюк грамотного письма, засвоєння складних випадків правопису. Автори структурували виклад теоретичного, практичного та тестового матеріалу таким чином, щоб практикум з української мови можна було використовувати як в умовах прискореного, інтенсивного навчання, так і в умовах звичайного, екстенсивного навчання протягом одного чи двох навчальних семестрів. Головна мета посібника – активізувати базові знання з української мови та в максимально короткі строки досягти засвоєння складних випадків слововживання.

У першій частині посібника запропоновано теоретичні положення, що допомагають систематизувати знання найважливіших правил українського правопису. До кожної з тем додається система вправ, перевірити правильність виконання у більшості з яких можна за допомогою ключів до завдання.

Знання правил (особливостей, закономірностей) слід перевести в уміння застосовувати ці правила до конкретної мовної одиниці (слова, морфеми, форми, синтаксичної конструкції), а потім закріпити у схожих (аналогічних) мовних одиницях. І тільки добре закріплене вміння правильно писати певну орфограму можна далі шляхом систематичних вправ перевести в навичку писати грамотно. Тестова форма пропорованих завдань дає широкий самостійний вибір форми роботи, адже виконуватися вони можуть як в усній, так і в письмовій формі.

За своєю структурою тестові завдання охоплюють норми української мови з лексики, фонетики, орфографії та морфології. Завдання мають середній рівень складності й спрямовані на закріплення та засвоєння теоретичних знань, одержаних під час лекційно-практичних занять. Пропоровані тести є сучасною формою активного

навчання, дають можливість швидко та ефективно перевірити рівень набутої грамотності, визначити якість засвоєних знань, відкоригувати їх у разі необхідності. Тестові завдання передбачають можливість визначення особистого рівня володіння нормами державної мови як для студентів, так і для всіх зацікавлених осіб.

У кожному тренувальному тестовому завданні-запитанні пропонується п'ять відповідей, серед яких обов'язково є одна правильна. Підсумкові тести містять по чотири відповіді, серед яких правильним може бути лише один варіант. Правильні відповіді вміщено наприкінці видання.

Поглибити знання з української мови і сприяти осмисленому опрацюванню складних випадків слововживання допоможе низка додатків, що містять перелік слів зі змінами у правописній системі, найуживаніші етикетні формули, складні випадки керування у словосполученнях, таблиці плеоназмів, назви спеціальностей, зазначення іншомовних слів, що пишуться через дефіс, словник заміни дієприкметникових форм українськими відповідниками, порівняльну таблицю рекомендованих та нерекomenдованих форм уживання фразеологічних зворотів.

Маємо надію, що цей навчально-методичний посібник стане вашим надійним помічником у підвищенні правописної грамотності.

ПРАВОПИСНИЙ МІМІМУМ

1. Чергування, пов'язані з милозвучністю

Чергування	У – В	І – Й
	(чергуються як прийменники у – в, так і префікси у-, в-)	(чергуються як сполучники і – й, так і початкові і-, й-)
<i>Пишемо</i>	<i>у</i>	<i>і</i>
між приголосними	<i>Вірив у краще; підпункт у плані</i>	<i>Закон і порядок; любов і згода</i>
на початку речення перед приголосним	<i>Увести до складу... У залі засідань... У межах країни...</i>	<i>І знову день новий веселкою озветься.</i>
після розділового знака перед приголосним	<i>До початку робочого дня десять хвилин – усі на місцях. ...збори, у яких брали участь; ...відчуває: у цьому є сєнс.</i>	<i>Керівник коректно вказує на недоліки – і працівники більш сумлінно виконують свої обов'язки.</i>
між голосним і приголосним	перед св, льв, хв, в, ф і под.: <i>Велике значення у формуванні характеру...</i>	перед й, я, ю, є, ї [<i>ја, ју, је, јі</i>]: <i>Віра і Йосип – приятелі. Батько знає і його, і її.</i>
<i>Пишемо</i>	<i>в</i>	<i>й</i>
між голосним і приголосним	Перед більшістю приголосних, крім св, льв, хв, в, ф і под.: <i>Була в Дніпропетровську.</i>	<i>... домовленість між колегами й діловими партнерами.</i>

між голосними	<i>Прочитати в оголошенні; працювати в офісі.</i>	<i>Закони мають бути досконалими не тільки з юридичного погляду, а й економічно обґрунтованими.</i>
на початку речення перед голосним	В області закінчуються жнива.	Й оце всі наші здобутки. Примітка. Так само чергується початковий і – й у словах: <i>іти</i> – <i>йти</i> , <i>імовірний</i> – <i>ймовірний</i> і под.

Примітка 1. У – в не чергуються:

– у словах, що вживаються тільки з **в** або тільки з **у**: *вдача, вклад, вправа, вступ* (удача, уклад, управа, уступ – з іншими значеннями); *взаємини, влада, власний, властивість, вплив* і т. ін.; *увага, ударник, узбережжя, указ, умова, усталення, установа, уява* та ін.;

– у власних іменах і в словах іншомовного походження: *Вродливець, Врубель, Владивосток; Угорщина, Умільченко, Урал, увертюра, ультиматум, утопія* та ін.

Примітка 2. І – й не чергуються при зіставленні понять – пишеться **і**: *батьки і діти, весна і літо*.

Практичні завдання

Вправа 1. Випишіть словосполучення у дві колонки: 1) ті, які не відповідають правилам милозвучності; 2) ті, які відповідають правилам милозвучності.

По всіх усядах, один в один, як в воду дивився, над все, активність в розвитку особистості, слід урахувати побажання, став в пригоді, та і усе, так і сяк, а все ж таки, один за усіх, раз в раз, витяг із протоколу, отуди ідіть, літо й осінь, юнаки і юнки, живі і здорові, і сяк й так, скрізь і всюди, любов і милосердя, кров в жилах, от і все, один з семи, людина, в якої..., вийти з ладу, от тобі і маєш, їхав вчвал, хтось з них, озвіться всі.

Ключ. З перших букв виписаних словосполучень прочитайте вислів Т. Шевченка.

Вправа 2. Визначте правильний варіант уживання в словосполученнях, реченнях відповідно до правил милозвучності.

Підпункт у(в) плані, у (в) Києві великому, переконана у (в) своєму, відчуває: у (в) цьому є сенс, працювала в (у) офісі, в (у) офісі нашому, в (у) історії народу нашого, зустріла в (у) дорозі сонця світ, у всі ці...(в усі ці...), їхав зі (із) Святошина. Любов і (й) піклування. І (й) де Марко не журиться. Батьки і (й) діти – проблема вічна. Тільки було й (і) ясно. Тоді вже й (і) сам спочинь. Тоді й (і) адресу запиши. Й (і) оце всі наші здобутки. З окремих питань, одно з (із) них, із (з) Судака, з (зі) школи, з (зі, із) самого ранку, знають з (із) власного досвіду, із (зі) Сходу, виїхати зі (зо) мною, позичив з (зо) дві сотні, працював з (зо) два дні.

2. Правила вживання апострофа

Роздільність вимови **я, ю, є, ї** та попереднього твердого приголосного позначається апострофом.

Апостроф пишеться	Апостроф не пишеться
Після губних б, п, в, м, ф , а в словах іншомовного походження ще й після приголосних г, ґ, к, х, ж, ч, ш перед я, ю, є, ї : <i>об'єкт, п'ятдесят, любов'ю, сім'я, ф'єрд, Аліт'єрі, Г'юз, ґ'юмен рилейшнз, к'ят, акх'яна, Руж'є, миш'як</i>	Після губних б, п, в, м, ф , коли перед ними є інший кореневий приголосний, крім р : <i>різдвяний, різьбяр, духмяний, медвяний, Бортвяк, але верф'ю, арф'яр, верб'я, сурм'яний, Карп'юк; зв'язок, підв'язати, зм'якшити</i> (попередній приголосний належить до префікса)
Після префіксів та першої частини складних слів, що закінчуються на твердий приголосний, перед я, ю, є, ї : <i>возз'єднання, перед'ювілейний,</i>	Після префіксів із кінцевим приголосним перед наступними і, е, а, о, у : <i>загітувати, зорієнтуватися, безідейний,</i>

<p><i>під'їжджати, пан'європейський, пів'їдальні, кон'юнктура, Мін'юст, дит'ясла</i></p>	<p><i>зекономити, зумисне</i></p> <hr/> <p>Перед йо: <i>курйоз, серйозний</i></p>
<p>Після р у кінці складу: <i>сузір'я, між'яр'я, матір'ю, Лур'є, Амудар'я</i></p>	<p>Коли ря, рю, рє означають сполучення м'якого р із наступними а, у, е: <i>ряснити, ряд, Рєпін</i></p>
<p>В іншомовних власних назвах після часток д (від де) та о: <i>Д'Обіньє, Д'Аламбер, Д'Артаньян, О'Генрі, О'Кейсі, О'Ч'єзі, О'Коннейль</i></p>	<p>Після б, п, в, м, ф, г, к, р у словах іншомовного походження, коли я, ю позначають напівм'якість/м'якість попереднього приголосного перед а, у: <i>бюджет, бязь, пюре, пюітр, Вязьма, Вюртемберг, ревью, комюніке, мюзикл, фюзеляж, Гюго, Кюв'є, кювет, рюкзак, рюш, Рюдберг</i></p>

Примітка. Відповідно до нових правописних норм невідмінюваний числівник **пів** зі значенням «половина» з наступним іменником — загальною та власною назвою у формі родового відмінка однини пишемо **ОКРЕМО**: *пів а́ркуша, пів відрá, пів годі́ни, пів лі́тра, пів мі́ста, пів огі́рка, пів о́строва, пів я́блука, пів я́щика, пів я́ми; пів Єврóти, пів Кі́єва, пів Украї́ни.*

Практичні завдання

Вправа 1. Замість крапок поставте, де це необхідно, апостроф.

І. П...єза, мерєф...янський, диз...юнкція, п...ятдесят, б...язь, пів...юшки, дит...ясла, невід...ємний, к...янті, Заполяр...я, надвечір...я, порт...є, Прип...ять, дзв...якнути, під...їсти, жираф...ячий, об...їждчик,

між...яр...я, Рив...єра, торф...’яний, ін...юрколегія, роз...ятрити, амудар...їнський, п...яльці, пів...ясена, Халеп...я, довір...я, подвір...я, возз...єднання, в...їдлиий, кон...юнктура, передз...’їздівський, череп...яний, плоскогір...я, к...ювет, верф...ю, інтер...єр, Приамур...я, над...яр...я, м...юзик-хол, уп...ятьох, між...ярусний, помор...я, п...ядь, п...юпітр, цв...ях, пів...юрби, к...ят, сап...янці, пів...Ялти, фельд...єгер, верб...я, бур...ян.

II. Присв...ята, міжбрів...я, одіб...є, слов...янський, м...який, розм...якшити, м...ята, зв...язати, бур...я, сер...йозний, сузір...я, вар...яг, з...їхав, кар...єр, в...язкий, В...єтнам, бур...як, матір...ю, попідгір...ю, відсв...яткувати, осв...ятити, П...ятигорськ, кур...йоз, м...яч, з...єднати, б...єф, валер...янка, в...ючись, б...юджет, без...іменний, під...яремний, мор...як, р...ясний, гр...ядка, в...юнитись, зап...ястя, кур...ячий, дерев...яний, олов...яний, комп...ютер, череп...яний, р...ябий, любов...ю, пів...юрти, риб...ячий, перев...язати, бар...єр, пів...ягоди, м...якоттю, роз...’юшити, в...їдлиий, Дем...ян, перемир...я, ітерв...ю, череп...я, плоскогір...я, багр...яні, львів...янин, пан...європейський, об...єкт, вир...яджати, Мін...юст, зів...янути, транс...європейський, св...ященний, ад...ютант, під...юдити.

Вправа 2. Слова запишіть у дві колонки: 1) зі вставленим апострофом; 2) без апострофа.

Різдв...яний, присв...ята, острів...янин, дзв...якнути, сурм...яний, духм...яний, св...ятковий, тьм...яний, зм...яклий, слов...янин, медв...яний, пір...я, цв...ях, знічев...я, ін...єкція, моркв...яний, мавп...ячий, з...ясувати, ім...я, різьб...яр, рутв...яний.

Ключ. З других від початку букв першої колонки повинно скластися слово, яким закінчується вислів Еммануїла Канта: „*Закон, що живе в нас, називається...*”.

3. Правила вживання м'якого знака

М'який знак пишеться	М'який знак не пишеться
<p>Після д, т, з, с, дз, ц, л, н у кінці складу відповідно до вимови: <i>молодь, мабуть, зав'язь, вісь, гедзь, швець, сіль, день, але</i> в деяких іменниках чоловічого роду іншомовного походження: <i>бал, кварц, метал, палац, паяц рулон, шприц; Галац, Суец</i>; вигуках: <i>бац, буц, гоц, клац</i></p>	<p>Після губних б, п, в, м, ф, шиплячих ж, ч, ш, щ: <i>голуб, сім, любов, верф, степ, Січ, радієш, нехворощ</i></p>
<p>Після м'якого приголосного перед о в середині складу: <i>сьогодні, сьомий, дзьоб, чотирьох, усього, крайнього</i></p>	<p>Після р у кінці складу: <i>чотирма, перевірте, повір, секретар, Харків, але: М. Горький</i></p>
<p>Після м'яких приголосних у дієслівних закінченнях третьої особи однини та множини теперішнього і майбутнього часу дійсного способу, у дієсловах наказового способу та в коротких формах інфінітива: <i>опікується, дізнається, погляньте, виконать</i></p>	<p>Між подовженими м'якими приголосними: <i>зілля, ллють, лляний (льняний), коріння</i></p>
<p>У суфіксах -ськ-, -зьк-, -цьк-, -еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-: <i>український, запорізький, луцький, вузький, але: баский, боязкий, в'язкий, дерзкий, жаский, ковзкий, плаский (пловий), порський, різкий</i> і похідних утвореннях: <i>боязкість, в'язкість, баско, різко</i>, оскільки тут з, с разом із к не творять суфіксів -зк-, -ск-</p>	<p>Після н перед ж, ч, ш, щ та перед суфіксами -ств(о), -ськ(ий): <i>інжир, кінчик, менший, Уманицина, інший, волинський, громадянство, освітянський, але няньчити, бриньчати, женьшень, Маньчжурія, Покиньчереда</i> (прізвище)</p>
<p>У буквосполученнях -льц-, -льч-, -ньц-, -ньч-, -сьц-, -сьч- (якщо вони походять від -льк-, -ньк-, ськ-): <i>кулька – кульці – кульчин; нянька – няньці – няньчин; Ониська – Онисьці – Онисьчин</i></p>	<p>У буквосполученнях -лц-, -лч-, -нц-, -нч-, -сц-, -сч- (якщо вони походять від -лк-, -нк-, ск-): <i>спілка – спілці – спілчин; жінка – жінці – жінчин; Параска – Парасці – Парасчин</i></p>

<p>Після д, т, з, с, л, н перед я, ю, є, ї та йо (у словах іншомовного походження): <i>Готьє, ескадрилья, бутоньєрка, конференсьє, Кордильєри, Кордьє, каньйон, Лавуазьє, мільйон, але Аляска, Дюма, дюна, ілюзія, маляр, нюанс, ревью, резюме, Сю, тубик, тюль (я, ю</i> позначають сполучення пом'якшеного приголосного з а, у)</p>	<p>Після м'яких приголосних, крім л, перед іншими м'якими приголосними: <i>кузня, користю, кутній, вінця, щастя, але пальці, сільський, польський, їдальня</i> Виняток: <i>різьбяр, тьмяний</i> і похідні від них <i>різьбярство, тьмяність</i> тощо</p>
<p>Після л перед приголосним (відповідно до вимови в словах іншомовного походження): <i>альбатрос, мольберт, фільм, Дельфи, Нельсон, але залл, алгоритм</i> тощо.</p>	<p>Після л в іменникових суфіксах -алн(о), -илн(о): <i>держално, пужално, ціпилно</i> тощо, але <i>держальце, пужальце</i> (зменшені форми)</p>
<p>У російських прізвищах після м'яких приголосних перед я, ю, є, ї на позначення роздільної вимови: <i>Касьянов, Третьяков, Ільїн, Дьяков, Ульянов, Севастьянов</i> тощо</p>	<p>В українських прізвищах: <i>Касяненко, Третьак, Іленко, Дяченко Уляненко</i>; так само в іменах: <i>Наталя, Касян, Омелян, Севастьян, Тетяна, Уляна</i>, а також</p>

Практичні завдання

Вправа 1. Замість крапок поставте, де це необхідно, м'який знак.

Вихован...ці, громад...с...кий, поділ...с...кий, брун...ці, ослін...чик, не вознос...ся, Ман...чжурія, кіл...ця, кан...йон, куз...ня, кіл...кість, дитин...ці, черешен...ці, Рубл...ов, нижн...ого, рибон...ці, брин...чати, хустин...ці, виховател...чин, ган...ба, пол...с...кий, молот...ба, жен...шень..., тонен...кий, колис...ці, поглян...те, піднос...ся, різ...бярство, Вас...чин, кур...йоз, нян...чити, модел...єр, Онис...чин, промін...чик, цвірін...чати, встан...те, бат...ківс...кий, батал...йон, порт...єра, Мол...єр, утішаєт...ся, ескадрил...я, мад...яр, чотир...ма.

Вправа 2. Запишіть слова у дві колонки: 1) у які треба вставити м'який знак; 2) у які не треба вставити м'який знак.

Знеболювал...ний, навчают...ся, дз...вякнути, уйгурс...кий, книж...ний, Хар...ків, (в) авос...ці, (у) кишен...ці, (на) стеблин...ці, пишеш... лист, ущіл...нений, павіл...йон, всес...вітній, (у) хатин...ці, (у) жмен...ці, Гуцул...щина, Уман...щина, щонайтон...ший, їдал...ня, брил...янт, оглянеш...ся, повір...те, освіт...ній, різ...бяр, мен...шість, освітлювал...ний, столярс...кий, т...мянний, обс...міяний, велетен...ський.

Ключ. З других від початку букв повинен скластися вислів Галілео Галілея.

4. Чергування приголосних і зміна приголосних при словотворенні

В українській мові при словозміні та при словотворенні найчастіше чергуються такі приголосні:

[г] – [ж] – [з]: *ріг – наріжний – на розі;*
 [к] – [ч] – [ц]: *рік – річний – у році;*
 [х] – [ш] – [с]: *рух – рушати – у русі.*
 [г] – [дз] – [дж]: *– терлига – терлидзі – терлидженька.*

У дієсловах поширені такі чергування:

а) перша дієвідміна:

[г] – [ж]: <i>могти – можу;</i>	[с] – [ш]: <i>писати – пишу;</i>
[к] – [ч]: <i>ректи – речу;</i>	[т] – [ч]: <i>хотіти – хочу;</i>
[х] – [ш]: <i>колихати – колишу;</i>	[ст] – [шч] (орф -щ): <i>свистати – свищу</i>
[з] – [ж]: <i>казати – кажу.</i>	[ск] – [шч] (орф -щ): <i>полоскати – полощу.</i>

б) друга дієвідміна:

[д] – [дж]: <i>водити – воджу;</i>	[т] – [ч]: <i>вертіти – верчу;</i>
[з] – [ж]: <i>возити – возжу;</i>	[ст] – [шч] (орф -щ): <i>вимостити – вимощу;</i>
[зд] ([з] – [ж] + [д] – [дж]) – [ждж]: <i>їздити – їжджу.</i>	[с] – [ш]: <i>носити – ношу.</i>

При творенні вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників та прислівників приголосні основи [г], [ж], [з] у сполученні з суфіксом **-ш-** змінюються на [жч]: *близький – ближчий; близько – ближче.*

При творенні прикметників за допомогою суфікса **-ськ(ий)** від географічних назв і назв народів, основа яких закінчується на приголосний, відбуваються такі фонетичні зміни:

[г] – [ж] – [з] = **-зьк(ий)**: *Острого – острозький; Запоріжжя – запорізький; Люб'язь – люб'язький;*

[к] – [ч] – [ц] = **-цьк(ий)**: *Кременчук – кременчуцький; Дрогобич – дрогобицький; Клинець – клинецький;*

[х] – [ш] – [с] = **-ськ(ий)**: *чех – чеський; Золотоноша – золотоніський; Одеса – одеський.*

Примітка 1. Якщо в кінці твірної основи після приголосного є суфікс **-к-**, то при творенні прикметників цей суфікс випадає: *П'ятихатки – п'ятихатський; Звенигородка – звенигородський.*

Примітка 2. Деякі слова, узвичаєні без зміни приголосних основ, передаються з ними і на письмі: *бангкокський, баскський, даккський, іракський, казахський, меккський, ла-маніський, нью-йоркський, сакський, тюркський, цюрихський.*

При додаванні суфікса **-ств-** відбуваються такі зміни приголосних:

[г] – [ж] – [з] = **-зтв(о)**: *убогий – убозтво; боягуз- боягузтво;*

[к] – [ч] – [ц] = **-цтв(о)**: *свідок – свідоцтво; ткач – ткацтво; купець – купецтво;*

[х] – [ш] – [с] = **-ств(о)**: *птаха – птаство; товариш – товариство.*

Практичні завдання

Вправа 1. Від поданих іменників утворіть прикметники за допомогою суфікса **-ськ(ий)**, урахувавши зміни приголосних при словотворенні.

Бобичі, Ветлуга, Карабах, Бучач, Грянчиха, Острого, Запоріжжя, Сиракузи, Казбек, Рига, Ніцца, узбек, Гринвіч, тюрки, чуваш, Чикаго, Хмельницьк, Гамбург, Люксембург, Париж, Владивосток, Сабадаш, Цюрих, Прилуки, таджик, Лодзь, Овруч, Збуж, Мекка, Умань, Ясси, Лейпциг, Лепетиха, казах, Суми, Дамаск, Санкт-Петербург, Кобеляки, Залісся, Париж, Черемош, Дрогобич, Прага, Воронеж, Золотухи, Волинь, Черкаси, Козелець, Бахмач, Гринчук, Миколаїв, Гурзуф, Золотоноша,

Гамбург, Кременчук, Кривий Ріг, Полісся, латиш, Губин, Волинь, Случ, інтелігент, Іртиш, Чехія, Галич.

5. Спрощення в групах приголосних

При збігові кількох приголосних в основі слова відбувається, зазвичай, спрощення, тобто один із звуків зникає у вимові, що фіксується на письмі пропуском відповідної букви згідно з фонетичним принципом орфографії.

Найчастіше відбувається спрощення в групах приголосних **-с(т)н-, -с(т)л-, -ж(д)н-, -з(д)н-, -с(л)н-**: *перстень – персня; щастя – щасливий; тиждень – тижневий; виїзд – виїзний; ремесло – ремісник.*

У групах приголосних **-зкн-, -скн-** випадає **к** при творенні дієслів із суфіксом **-ну-**: *брязк – брязнути; блиск – блиснути; луск – луснути; ляск – ляснути; плюск – плюснути; тиск – тиснути; тріск – тріснути.*

Примітка. Подвійне написання зберігається в таких словах: *брязкнути (брязнути); верескнути (вереснути); пискнути (писнути); тиснява (тискнява).*

Винятки:

-зкн- *брезкнути;*

-скн- *випускний, пропускний, вискнути, рискнути, тоскно, скнара, скніти;*

-стл- *кістлявий, пестливий, хвастливий;*

-стн- *шістнадцять, зап'ястний, хворостняк;*

-стс- *шістсот, буквалістський.*

У словах іншомовного походження з кінцевими **-ст, -нт** літера **т** у групі приголосних **-стн-, -нтс-** зберігається за морфологічним принципом правопису, хоч і не вимовляється: *агентський, студентський, гігантський, парламентський, пропагандистський,*

туристський, баластний, контрастний, курсантський, інтелігентський, але інтриганський (інтрига, інтриган), *компромісний* (компроміс).

Лише у вимові відбувається спрощення в словоформах на зразок *піаністці, оптимістці, аспірантці, невістці, хустці* тощо. На письмі це спрощення не позначається, щоб зберегти тотожність слова в усіх його формах.

Примітка. Порухенням орфографічних норм є вимова й написання деяких запозичених слів із літерою **н** перед **т**: *дерматин, компрометація, компрометувати, але інцидент, претендент, прецедент, комітент.*

Практичні завдання

Вправа 1. На місці крапок, де це необхідно, поставте пропущені букви, користуючись відповідними правилами.

Облас...ний, улес...ливий, контраст...ний, якіс...ний, ус...ний, перс...ня, об'їз...ний, пристрас...ний, піс...ний, тріс...нути, тиж...невий, балас...ний, корис...ний, зліс...ний, захис...ний, комендан...ський, сер...це, суміс...ний, тис...нява, совіс...ний, хрус...нути, ях...смен, капос...ний, у кіс...ці, пис...нути, мас...ний, проїз...ний, журналіс...ський, ровес...ник, жаліс...ний, хворос...няк, центрис...ський, медаліс...ці, брез...нути, мес...ник, ціліс...ний, плюс...нути, очис...ний, прихвос...ні, перехрес...ний, міс...ський, іммігран...ський, щас...ливий, виїз...ний, інтеліген...ський, влас...ник, фашис...ський, форпос...ний, шіс...надцять, чес...ний, словес...ний, блис...нути, бриз...нути, студен...ський, бряз...нути, дилетан...ський, пес...ливий, хвас...ливий, турис...ський, проїз...ний, президен...ський, компос...ний, кар'єрис...ський, со...нце, ненавис...ний, вартіс...ний, екстреміс...ський, гіган...ський, аген...ський.

Вправа 2. Замість крапок, де це необхідно, поставте пропущені букви **д, т**. Слова запишіть у дві колонки: 1) ті, у які не вставили букви; 2) ті, у які вставили букви.

Звіс...но, скатер...ка, асистен...ський, влас...ний, хвас...ливий, кореспонден...ський, аген...ство, радіс...ний, зліс...ний, заїз...ний, контраст...ний, учас...ник, їж...жу, дириген...ський, щас...ливий, ус...ний, страс...ний, щотиж...невий, студен...ський, студен...ство, очис...ний, якіс...ний, буревіс...ник, п'я...десять.

Ключ. З других букв записаних слів прочитайте закінчення вислову

В. Сухомлинського: «Дорожить людина тим, у що вона...».

6. Подовження та подвоєння приголосних

Для української мови типовим є явище подвоєння приголосних, яке здебільшого закріплене орфографічно й регулюється відповідними правилами.

1. М'які зубні приголосні **д, т, з, с, ц, л, н** і пом'якшені шиплячі **ж, ч, ш** подовжуються, якщо вони стоять між голосними:

Перед я, ю, е, і в деяких іменниках чоловічого та жіночого роду І відміни на -я , крім родового множини з закінченням -ей	<i>Ілля, Іллі, Іллею; породілля, породіллі, породіллею; стаття, статті, статтею; суддя, судді, суддею, суддів, але статей, породілей</i>
Перед я, ю, є, і в усіх відмінках іменників середнього роду II відміни, крім родового множини, що закінчуються на -я	<i>Сторіччя, роздоріжжя, піддашшя, життя, Поділля і в похідних від них: життєвий (життьовий), життєпис, але сторіч, роздоріж, піддаш, подільський</i>
Перед ю в орудному відмінку	<i>Річчю, віссю, молоддю, розкішшю,</i>

іменників жіночого роду однини III відміни, якщо в називному відмінку їхня основа закінчується на м'який або шиплячий приголосний	<i>далю, доповіддю, але честю, більшістю, швидкістю, Керчу, вірністю, вартістю</i> (приголосні стоять не між двома голосними); <i>пригорцю, нехвороцю, матір'ю, любов'ю</i> (після щ, р або губних)
Перед я, ю в прислівниках	<i>Зрання, спросоння, попідвіконню, попідтинню, навмання</i>
Перед є, ю в особових формах дієслова лити (литися)	<i>Лють, вилє, увіллє, наллю</i>

Примітка. Приголосні не подовжуються в словах: *кутя, попада, свиня*, у формах числівника *третья, третє* тощо.

2. Приголосні подвоюються, якщо одна значуща частина слова закінчується, а друга починається на ту саму букву.

3. Приголосні подвоюються в результаті збігу та чергування.

На межі двох префіксів	<i>Возз'єднати, ввігнути, наввипередки</i>
На межі префікса й кореня	<i>Роззброєння, віддарувати, наддалекий, ввічливий, але отой, отут, отак, отам, отепер, отоді</i> тощо
На межі кореня або основи на -н- (-нь-) і суфіксів -н(ий), -ик, -ниц(я)	<i>Законний, істинний, шаблонний, корінний, охоронник, віконниця</i>
На межі двох суфіксів	<i>Іменник, письменник, прийменник, священник</i>
На межі основи дієслова минулого часу на -с і постфікса -ся	<i>Розрісся, пасся, піднісся, але возносься, підносься, виносься</i> (наказовий спосіб)

На межі двох частин складноскорочених слів	<i>Міськком</i> (міський комітет), <i>заввідділу</i> (завідувач відділу), <i>юнат</i> (юний натураліст), але <i>юний</i>
--	---

Група приголосних **-цьк-** змінюється на **-чч-** при творенні іменників із суфіксом **-ин(а)**: *вінницький* – *Вінниччина*; *козацький* – *козаччина*; *донецький* – *Донеччина*, **але** *галицький* – *Галичина*.

Примітка. Унаслідок різних збігів подвоюються приголосні в словах *бовван*, *ввесь*, *Ганна*, *ляний* (*льняний*), *овва*, *ссати* й похідних *бовваніти*, *ссавець*.

4. Приголосні подвоюються в буквосполученні **-нн-**:

У збільшувально-підсилювальних суфіксах -єнн(ий) , -анн(ий) , -янн(ий) , а також в іменниках та прислівниках, похідних від них	<i>Нескінченний</i> , <i>старанний</i> , <i>численний</i> , <i>незрівнянний</i> ; <i>нескінченність</i> , <i>численність</i> ; <i>невтінно</i> , але <i>довгожданий</i> , <i>жаданий</i> , <i>шалений</i> , <i>обітований</i>
В іменниках і прикметниках на -єнн(ий) старослов'янського походження	<i>Блаженний</i> , <i>благословенний</i> , <i>священний</i> , <i>богоспасенний</i> , <i>покаянний</i> , <i>осіяний</i> , <i>благословення</i>
У деяких прикметниках	<i>Захланний</i> , <i>старанний</i> , <i>притаманний</i> , <i>натхненний</i> , <i>рахманний</i>

Примітка 1. **Н** ніколи не подвоюється в дієприкметниках: *індустріалізований*, *сказаний*, *вівершений*, *пообраний*, так само й у прикметниках на **-ен(ий)** із відповідних дієприкметників (з іншим наголосом): *варений* (пор. *варений*); *печений* (пор. *печений*); *свячений* (пор. *свячений*), *хрещений* (пор. *хрещений*).

Примітка 2. Відповідно до нових правописних норм відбувається подвоєння унаслідок збігу приголосних кореня або основи й суфіксів у слові *священник*.

5. Приголосні подвоюються в словах іншомовного походження:

<p>У власних назвах і в похідних від них подвоєні приголосні зберігаються за традицією, хоча не завжди вимовляються як подвоєні</p>	<p><i>Еллада – еллін; Голландія – голландський; Брюссель – брюссельський; Таллінн – талліннець; Мекка – меккський; Бессарабія – бессарабський, але Ватт (прізвище) – ват (одиниця виміру); Голландія – голанка (курка, голубка); Кассандра (ім'я) – касандра (рослина); Жаккард (прізвище) – жакард (тканина); Максвелл (прізвище) – максвел (одиниця виміру); Торрічеллі (прізвище) – торічелієва порожнина (термін).</i></p> <p>Примітка. Не подвоюються букви в словах <i>Гавана, Касабланка, Лісабон, Мадагаскар</i> тощо</p>
<p>У загальних назвах приголосні, зазвичай, не подвоюються</p>	<p><i>Апеляція, акумуляція, бароко, беладона, бравісимо, групето, гун, інкасо, інтермецо, лібрето, піца, спагеті, стакато, хобі, хокей, шосе, белетристика, фін, шасі, але алло, аннали (літописи), білль (проект закону), бонна (вихователька), бритти (кельтські племена), брутто, булла (попання), ванна, вілла, гетто, донна, дурра, канна, мадонна, манна, мірра (ароматична смола), мотто (влучний вислів), мулла (священик в ісламі), мокко (сорт кави), нетто, осанна (слава\хвала Богові!), панна, панно, пенні, примадонна, тонна, тратта (переказний вексель)</i></p>
<p>У результаті збігу однакових приголосних (префікс + корінь)</p>	<p><i>Аддукція (стискання), апперцепція (сприймання світу, зважаючи на досвід), імміграція, інновація, іммобілізація, контрреволюція, контррозвідка, сюрреалізм, але анотація, еміграція, імітація, іманентний (властивий чомусь), конотація (додаткове значення слова як описове, так й емоційне)</i></p>

Примітка. У запозичених власних іменах людей в українській мові букви, зазвичай, не подвоюються: *Авакум, Сава, Інеса, Іполит, Інокентій, Агнеса, Калістрат, Кирило, але Аполлінарій, Аполлон,*

Віссаріон, Геннадій, Еммануїл, Алла, Анетта, Белла, Віолетта, Ганна, Елла, Еліна, Емма, Жанна, Інна, Іванна, Ізабелла, Маріанна, Нонна, Римма, Стелла, Сусанна.

Практичні завдання

Вправа 1. Замість крапок, поставте, де це необхідно, пропущені букви.

Піц...а, Бес...арабія, пен...і, ір...еальний, примадон...а, біл...ь (закон), Ніц...а, спагет...і, гол...андець, віл...а, ем...іграція, Бон..., ан...али, мір...а, ін...овація, Ел...ада, Апол...он, дур...а, Дік...енс, Прус...ія, мул...а, брут...о, сюїт...а, дон...а, ел...ін, Філіп...іни, в...ічливий, бо...ваніти, стат...ей, зран...я, Дрогобич...ина, блажен...ий, с...авці, юн...ат, віс...ю, Ас...ирія, Ліс...абон, під...аш...я, священ...ик, велич...ю, козач...ина, річ...ю, натхнен...ий, Яс...и, контр...еволюція, мотуз...я, пригорщ...ю, донеч...ина, буквен...ий, притаман...ий, пан...о, Марок...о, Шил...ер, барок...о, Гаван...а, ім...іграція, Тал...ін..., мот...о, Яф...а, сюр...еалізм, бон...а, ван...а, Рус...о, рахман...ий, хоб...і, Галич...ина, ан...отація, кач...а (мистецький стиль), л...яний, хок...ей, сторіч..., розкіш...ю, Ген...адій, Іп...олит, Апол...інарій, Жан...а, шас...і, п'ять тон..., Поліс...я, Нон...а, еф...ект, істин...ий, зав...ід...ілу, священ...ий, антен...ий, нехворощ...ю.

Вправа 2. Запишіть слова у дві колонки: 1) слова, у яких узяті в дужки букви подвоюються; 2) слова, у яких узяті в дужки букви не подвоюються.

Донé(ч)ина, оголоше(н)я, непримире(н)ий, столі(т)ь, бе(з)вучний, ві(д)ячити, поколі(н)я, гру(п)а, галу(з)ей, лис(т)я, ві(д)зеркалити, засіда(н)я, клопота(н)я, іме(н)ий, ві(д)окремити, навма(н)я, а(к)ліматизація, відрядже(н)я, сказа(н)ий, ро(з)умний, зробле(н)ий, гайдама(ч)ина, істи(н)ий, пода(н)я, райо(н)ий, одержа(н)я, повідомле(н)я, ві(д)іл, страхува(н)я, нечисле(н)ий, бездорі(ж)я, збереже(н)ь, Ві(н)и(ч)ина, повнолі(т)я, насі(н)я, поста(т)ю, зако(н)ий, чвер(т)ю, постача(н)я, шале(н)ий, бага(т)я, узлі(с)я, випромінюва(н)я, су(д)івство, нескінче(н)ий, вдячніс(т)ю, бе(з)успішний, приміще(н)я,

зберіга(н)я, розпорядже(н)я, безсмер(т)я, найменува(н)я, звільне(н)я, розшифрува(н)я, во(з)'єдна(н)я, управлі(н)я, доруче(н)я, ці(н)ості, поруше(н)я, обітова(н)ий, (в)есь, довгожда(н)ий, солдат(ч)ина, зібра(н)ий, місь(к)омівський.

7. Правопис префіксів

С- лише перед глухими приголосними к, п, т, ф, х	<i>Сказати, спроектувати, ствердити, сфотографувати, схвалити</i>
З- перед голосними звуками або сполученням приголосного й голосного	<i>Збавити, зцілити, зшиток, з'єднувати, зчепити, зігнорувати, зізнатися</i>
Зі- (зо)- перед сполученням приголосних звуків	<i>Зізнатися, зіставити, зігріти (зогріти), зімлівати (зомліти)</i>
Без-, роз-, через-, від-, між-, над-, під-, перед- – завжди незмінні	<i>Безкрайї, підтримка, відкриття, надпотужний, обтрусити, передплата, розтягнути, черезплічник</i>
Пре- вживається для вираження найвищого ступеня порівняння	<i>Прегарно, презавзятий, прекрасний, премудрий</i>
При- вживається переважно в дієсловах, що означають наближення, приєднання, частковість дії.	<i>Прибігти, прикрутити, приборкати, привабливо, прибувати, притулок, прибраний, притихлий</i>
Прі-	<i>Прізвисько, прізвище, прірва, пріфікс</i>

Практичні завдання

Вправа 1. Виберіть правильну форму префікса.

(З,с)шити, не(з,с)проста, ро(з,с)чин, вро(з,с)сип, (з,с)пресувати, пр(е,и)подобний, (з,с)сох, пр(е,и)гвинтив, пр(е,и)леглий, пр(е,и)тихлий, (з,с)цілити, (з,с)пресувати, ро(з,с)сіл, бе(з,с)коштовний, бе(з,с)журно, пр(е,и)старкуватий, ро(з,с)квіт, пр(е,и)білений, пр(е,и)гіркий, пр(е,и)стол

Вправа 2. На місці крапок поставне пропущені букви в префіксах.

Бе...посередній, ...характеризувати, ро...садник, ...фабрикувати, бе...силля, ...ціпити, бе...коштовний, ...клеювати, ро...клад, ...цементувати, ...сохнути, бе...карний, бе...культурний, ро...саджувати, бе...перечний, ро...формувати, ро...пущений, ...кріпити, ...шкребти, не...проможність, пр...амбула, пр...освященство, пр...оритет, пр...паратор, пр...ховати, пр...стиж, пр...гріти, пр...завзятий, пр...вабливо, пр...подобний, пр...стол, пр...звисько, пр...тулок, пр...краси, пр...красний, пр...горілий, пр...гарний, пр...дтеча, пр...зирство, пр...права.

8. Творення імен по батькові

При творенні чоловічих імен по батькові вживається суфікс – **ович**, -(ьович) який додається до основи слова: *Назарович, В'ячеславович, Валерійович, Геннадійович, Ігорьович, Васильович.*

Деякі імена по батькові мають рівнозначні паралельні форми: *Савич і Савович; Хомич і Хомович; Кузьмич і Кузьмович, Лукич і Лукович.*

Від імен *Ілля, Лев – Ілліч, Львович (Левович).*

При творенні жіночих імен по батькові до основи додаються суфікси

-івн(а) та **-ївн(а)** від імен на **-й**: *Гнатівна, Іллівна, Ісаївна, Віталіївна.*

Імена по батькові від імен *Микола* та *Григорій* мають такі форми: *Миколайович, Миколаївна (Миколович, Миколівна); Григорович, Григорівна.*

Примітка. При творенні імен по батькові в основах імен відбувається чергування **і** з **о**: *Нестір – Несторович, Несторівна; Федір – Федорович, Федорівна; Яків – Якович – Яківна.*

Практичні завдання

Вправа 1. Від поданих імен утворіть і запишіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Микола, Григорій, Арсеній, Арсен, Анатолій, Анатоль, Наум, Кузьма, Данило, Назарій, Антін, Назар.

Вправа 2. виправте помилки в іменах по батькові.

Тимофєєвна, Гордіївна, Микитовна, Олексієвич, Всеволодовна, Ігнатієвна, Костьович, Георгійовна, Тихоновіч, Вячеславовна, Кіміч, Ігоревич, Тадейовна, Станіславич, Аркад'євич, Степанич, Анатолієвич, Яковна, Сидоровіч, Терентієвич, Інокентієвич, Андрієвна, Григоріївна, Ільївна, Васильївна, Тихоновіч, Кузьмовіч.

9. Правопис відмінкових форм іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку

-а (-я)

Назви чітко окреслених предметів

і понять мають закінчення **-а**:

учень — учня, лікар — лікаря,

Мороз (прізвище) — Мороза, Вітер

(персонаж казки) — Вітра, комар

— комара, горобець — горобця,

слон — слона, кит — кита, листок

— листка, палець — пальця, ясен

— ясена, четвер — четверга,

жовтень — жовтня, метр —

метра, ампер — ампера, електрон

— електрона, катет — катета,

відмінок — відмінка.

-у (-ю)

Назви нечітко окреслених

предметів і понять мають

закінчення **-у**: *степ — степу, пісок*

— піску, ячмінь — ячменю,

барвінок — барвінку, грім — грому,

сон — сну, ідеал — ідеалу, прогрес

— прогресу, спорт — спорту,

Сибір — Сибіру, Байкал —

Байкалу.

Трапляються й відхилення від цього правила та вагання: *міст — моста*

і мосту, двір — двора і двору, стіл — стола і столу (з різним

значенням), *вечір — вечора, овес — вівса* (хоч *ячмінь — ячменю*), *хліб —*

хліба тощо.

Назви населених пунктів у

родовому відмінку однини мають

закінчення **-а** (у давнину населені

пункти були чітко обмежовані

захисними валами, ровами,

частоколами): *Київ — Києва,*

Херсон — Херсона, Тернопіль —

Тернополя, Конотоп — Конотопа,

Лондон — Лондона, Париж —

Парижа.

Назви територій мають

закінчення **-у**: *Крим — Криму,*

Поділ — Подолу, Китай — Китаю.

Виняток становлять складені

назви населених пунктів, у яких

друга частина співзвучна з

загальною назвою, що має

закінчення **-у**: *Красний Лиман* (із

2016р. *місто Лиман*) — *Красного*

Лиману (але Лимана), Часів Яр —

Часового Яру, Кам'яний Брід —

Кам'яного Броду.

У назвах річок під наголосом виступає закінчення **-а**: *Дніпро* — *Дніпра́*, *Ірпінь* — *Ірпеня́*, *Остер* — *Остра́*.

У назвах річок не під наголосом виступає закінчення **-у**: *Дон* — *До́ну*, *Буг* — *Бу́гу*, *Інгул* — *Інгу́лу*.

Деякі іменники залежно від свого значення можуть мати і закінчення **-а**, і закінчення **-у**: *листопад* — *листопада* (місяць), *листопаду* (опадання листя); *лист* — *листа* (шматок матеріалу, писаний текст), *листу* (збірне поняття); *камінь* — *каменя* (шматок породи), *каменю* (матеріал); *Алжир* — *Алжира* (місто), *Алжиру* (країна).

Назви геометричних фігур та їхніх частин, математичні, лінгвістичні поняття: *а́тома*, *векто́ра*, *елеме́нта*, *інтегра́ла*, *квадра́та*, *коефіціє́нта*, *ко́нуса*, *ко́сину́са*, *цилі́ндра*, *а́фікса*, *інтерфі́кса*, *відмінка*, *лока́тіва*, *пре́фікса*, *су́фікса*, **але** *виду*, *роду*, *синтаксису*, *складу*, *способу*, *стану*.

Літературознавчі терміни, а також терміни на позначення хімічних і фізичних процесів: *роману*, *жанру*, *стилю*, *нарису*, *синтезу*, *аналізу*, *електролізу*.

Префіксальні іменники з різними значеннями (крім назв істот): *ві́бою*, *віпа́дку*, *ві́слову*, *ві́дгуку*, *зато́ру*, *по́буту*, *по́што́вху*, *прибу́тку*.

Назви сайтів і служб електронної пошти: *фейсбу́ка*, *юту́ба*, *іме́йла*

Назви просторових понять і їхні різновиди: *абза́цу*, *небокряю*, *проспекту*, *майдану*, *світу*, *при́гору*, **але** *берега*, *пагорба*, *горба*, *бугра*, *хутора*, а також зменшені форми на **-к**: *валка*, *майданчика*, *ставка*, *ярка*

Складні безсуфіксні слова. крім назв істот: *водого́ну*, *газого́ну*, *живо́пису*, *рукопису*, *манускри́пту*, *живопло́ту*, *родово́ду*, *суходо́лу*, **але** *електрово́за*, *паропла́ва*.

Вправа 1. Поставте подані іменники II відміни в родовому відмінку однини. Назвіть іменники, які залежно від значення мають два закінчення: **-у (-ю)** чи **-а (-я)**.

Аванс, брелок, кошторис, Дамаск, шампунь, центнер, острів, сад, ринок, ваучер, інсайдер, зоопарк, шлях, ранок, телефон, комиш, ґрунт, лист, яр, керівник, директор, конденсатор, насип, вік, центр, ячмінь, вітер, дощ, вечір, фініш, сміх, плач, сум, вівторок, гіпс, вексель, дебет, курс, кандидат, округ, імідж, тюль, блок, факультет, кущ, мир, комітет, лауреат, вапняк, колектив, ювілей, виробіток, план, аналіз, вагон, мільйон, успіх, журнал, керівник, імпульс, декан, стандарт, актив, прогул, спеціаліст, брат, розвиток, прапор, внесок, поділ, господар, учасник, снігопад, край, тролейбус, фейлетон, радіус, фініш, цвях, футбол, звук, благоустрій, загін, острів, берег, пошук, соняшник, ступінь, ключ, сторож, чемпіонат, гість, маршрут, інтер'єр, плащ, приріст, трамвай, випуск, Алтай, Іран, Кіпр, Лондон, Рим, Канів, четвер, Буг, Волгоград, Сахалін, спосіб, голос, колос, пирій, час, місяць, понеділок, спокій, сміх, урок, обрій, роман, вплив, настрій, сум, оптимізм, розвиток, обрій, вечір, комиш, очерет, зміст, ґрунт, гурт, гурток, біль, степ, лист, кожух, керівник, погляд, луг, трамвай, Урал, Буг, Дніпро, Тетерів, Кавказ, край, шлях, ранок, телефон, гусак, папір, комар, абажур.

Вправа 2. Визначте форму родового відмінка в наведених багатозначних словах, ураховуючи їх значення.

Борщ (прізвище, страва), Бурштин (селище) – бурштин (матеріал), тур (оберт по колу в танці, етап, тварина), фунт (грошова одиниця, міра ваги), Рим (місто, держава), талант (хист, людина з хистом, грошова одиниця), авантюрин (окремий кристал, мінерал), марш (ритмічна хода, музичний твір), ріг (кістковий нарост на голові тварин, музичний інструмент, матеріал, кут будинку), Мічиган (озеро, штат), папір (документ, матеріал), оригінал (першотвір, особа), гранат (плід, дерево, мінерал, камінь), Хінган (гірський хребет, місто), дзвін (знаряддя, звук), авторитет (вплив, особа), барій (одиниця виміру, хімічний елемент).

10. Правила вживання великої літери

Усі слова з великої літери	Перше слово з великої літери, а також власна назва, що входить до складу словосполучення
<p>У назвах держав та автономних адміністративно-територіальних одиниць: <i>Україна, Автономна Республіка Крим, Республіка Білорусь, Російська Федерація, Князівство Монако, Королівство Бельгія, Чеська Республіка, Республіка Польща, Республіка Греція, Сполучені Штати Америки, Угорська Республіка, Франція.</i></p> <p>Примітка. Це правило поширюється й на історичні назви держав і територій: <i>Київська Русь, Галицько-Волинське князівство, Волощина, Запорізька Січ, Галілея, Сарматія, Скіфія, Карпатська Україна, Українська Народна Республіка</i> та ін.</p>	<p>У назвах автономних областей та округів, країв, областей, районів, міських і сільських рад: <i>Волинська область, Єврейська автономна область, Ненецький автономний округ, Краснодарський край, Новомосковський район, Київська міська рада, Новоселицька сільська рада.</i></p> <p>Примітка. Це правило поширюється й на назви старого адміністративно-територіального поділу: <i>Сосницька сотня, Катеринославська губернія, Новоросійська губернія, Березівський округ, Білоцерківська волость (Лохвицький повіт), Стародубський полк, Канівське староство, Черкаське староство</i> та ін.</p>
<p>У географічних і топографічних власних назвах (незалежно від кількості їхніх складників), крім службових слів і родових означень (материк, затока, мис, море, острів, гора, вершина, пік, полюс, хребет тощо): <i>Європа, Євразія, Південна Америка, гори Карпати, вершина Ай-Петрі,</i></p>	<p>У назвах міністерств і їхніх головних управлінь, відомств, урядових та парламентських комісій, комітетів, а також у назвах інших установ та організацій, зокрема й місцевого значення: <i>Міністерство транспорту України, Головне управління державної служби України, Головне управління</i></p>

<p><i>Чорне море, Північний Льодовитий океан, мис Доброї Надії, мис Капітана Джеральда, Північний полюс, затока Святого Лаврентія, Південноукраїнський канал, Східноєвропейська рівнина, Нижньодунайська низовина, Південний Буг (річка), Байкал (озеро), Босфор (протока), Булонський Ліс (парк) Біловезька Пуца (заповідник),</i></p> <p>Примітка. В іншомовних складних географічних назвах, що пишуться через дефіс, з великої літери слід писати й родові позначення: <i>Іссик-Куль</i> (куль – озеро), <i>Муюн-Кум</i> (кум – пісок), <i>Порто-Алегре</i> (порто – порт), <i>Ріо-Негро</i> (ріо – річка), <i>Хара-Нур</i> (нур – озеро), але <i>Алатау, Амудар'я, Дихтау, Сирдар'я</i></p>	<p><i>освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Центральна виборча комісія, Національний банк України, Комісія з державних нагород при Президентові України, Національна радіокомпанія України, Рада національної безпеки та оборони при Президентові України, Головна державна податкова інспекція України, Вища атестаційна комісія України, Збройні сили України, Служба безпеки України, Ощадний банк України, Виконавчий комітет Луцької обласної ради народних депутатів, Львівський обласний відділ охорони здоров'я, Шевченківський районний відділ народної освіти міста Києва</i></p>
<p>У назвах населених пунктів, вулиць (бульварів, провулків, проспектів), шляхів (залізничних, морських), каналів, течій (морських), майданів (площ), парків тощо, крім родових позначень: <i>місто Білгород-Дністровський, місто Пуца-Водиця, село Троїцьке, село Добрянка, вулиця Петра Сагайдачного, Андріївський узвіз, Житомирська автострада, бульвар Тараса Шевченка, майдан</i></p>	<p>У повних назвах виробничих об'єднань, підприємств, фірм, культурно-освітніх, наукових, навчальних установ, закладів культури, спорту, торгівлі, будинків творчості тощо (повне офіційне найменування): <i>Виробниче об'єднання «Орбіта», Національна академія державного управління при Президентові України, Київський лицей міжнародних відносин, Національна академія наук України, Національний</i></p>

<p><i>Незалежності, проспект Дружби народів, Соборна площа, Стрийський парк, Північний морський шлях, Південно-Західна залізниця, Ромоданівський шлях, течія Гольфстрім.</i></p> <p>Примітка. Якщо слова <i>брі́д, вал, ворота, міст, шлях, яр</i> тощо в назвах вулиць, проспектів, населених пунктів не сприймаються як родові позначення, то слід писати так: <i>Боричів Тік, Добрий Шлях, Козиний Брі́д, Красні Ворота, Ярославів Вал, Кузнецький Міст, Єлисейські Поля</i> (вулиці); <i>Гола Пристань</i> (місто), <i>Велике Село, Сухий Яр</i> (села), <i>Козинські Горби</i> (урочище)</p>	<p><i>художній музей України, Будинок учених, Львівський палац одруження, Парк культури ім. Тараса Шевченка.</i></p> <p>Примітка. У скорочених назвах перше слово пишеться з малої літери, символічна назва (у лапках) – з великої: <i>видавництво «Веселка», стадіон «Динамо», але Комбінат «Прогрес», Середня школа № 2</i> (скорочена назва вживається замість повної на вивісках, етикетках тощо); <i>Оперний театр</i> (до найменування установи входить словосполучення без початкових слів, яке може виступати як самостійна назва установи, – <i>Національна опера України ім. Т. Г. Шевченка</i>)</p>
<p>У назвах найвищих вітчизняних і міжнародних установ, організацій, груп або союзів держав, крім родових позначень: <i>Адміністрація Президента України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України, Верховний Суд України,</i></p>	<p>У назвах міжнародних і закордонних професійних, громадських та інших організацій; партій України та інших країн світу: <i>Українська православна церква, Українська греко-католицька церква, Всесвітній форум українців, Міжнародна асоціація українців, Національна рада Демократичної</i></p>

<p><i>Рада Європи, Співдружність Незалежних Держав, Ліга Націй, Організація Об'єднаних Націй, але Міжнародний комітет Червоного Хреста, Міжнародний валютний фонд, Троїстий союз; Державна дума, Земський собор, Тимчасовий уряд (державні установи минулого), крім Центральної Рада (за історичною ознакою). АЛЕ: Директорія Української Народної Республіки.</i></p> <p>Примітка. Традиційні, неофіційні назви закордонних державних органів, які періодично скликаються, пишуться з малої літери: <i>бундесрат, джирга, конгрес, ландтаг, меджліс, національні збори, парламент, сейм, сенат, стортинг</i></p>	<p><i>партії України, Центральна управа Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Федерація незалежних профспілок України, Федерація футболу України, Рада Федерації Росії, Національні збори Франції, Всесвітня служба погоди, Генеральна конференція ЮНЕСКО, Європейська спілка демократичної молоді; Народний рух України, Лейбористська партія Великобританії, але профком Київського національного університету</i></p>
<p>В астрономічних власних назвах, крім загальних (родових) назв, які вживаються в прямому значенні: <i>Сонце, Земля, Місяць, зірка Альтаїр, комета Галлея, галактика Велика Магелланова Хмара, Море Доців, Море Нектару, Море Хмар, Океан Бур (на Місяці), сузір'я Молочний Шлях.</i> Так само пишуться народні назви сузір'їв і галактик: <i>Великий Віз (Віз), Малий Віз (Пасіка), Волосожар, Чепіга, Чумацький Шлях</i> та ін.</p>	<p>У назвах транспортних об'єктів: <i>Київський вокзал (Москва), Південний вокзал (Полтава), станція Київ-Волинський, платформа Сорочий Бід, станція метро «Майдан Незалежності», зупинка «Вулиця Садова», порт Одеса, пристань Ржищів (на Дніпрі) та ін.</i></p> <p>Примітка. Географічні назви, ужиті в переносному значенні, зберігають написання з великої літери: <i>Версаль</i> (у значенні «Версальський мир»), <i>Парнас</i> (у значенні «світ поезії»)</p>

<p>У назвах іпостасей (осіб) Святої Трійці, найменувань Богородиці та слів, які їх замінюють (також кожне слово таких складних і складених найменувань), у назвах релігійних понять, свят, культових книг: <i>Бог, Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий, Господь, Всевишній, Вседержитель, Богородиця, Божя Матір, Пречиста [Діва], Богоматір, Трійця, Він, Його</i> (про Бога), <i>Вона, Її</i> (про Богоматір), <i>Син Божий, Святе Письмо, Євангеліє, Біблія, Часослов, Різдво Христове, Трійця, Великдень, але Великий піст, Зелені свята</i></p>	<p>У назвах історичних подій, епох, державних і міжнародних свят, культових споруд, пам'яток архітектури: <i>Хмельниччина, Друга світова війна (Велика Вітчизняна війна), епоха Відродження, епоха Бароко, День злуки, День знань, Новий рік, Перше травня (1 Травня), Преображенський собор, Андріївська церква, Золоті ворота, Хотинський замок, але День Преремоги (Свято Преремоги), День Незалежності України.</i></p> <p>Примітка. З малої літери слід писати: <i>день відчинених дверей, день зустрічі випускників, день інформації, санітарний день</i> (некалендарні дати)</p>
<p>У назвах найвищих державних і міжнародних посад України, почесних звань: <i>Президент України, Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Голова Конституційного Суду України, Герой України</i>, а також найвищих державних посад інших країн згідно з вимогами дипломатичного протоколу (під час візитів до України): <i>Маршал Сейму Республіки Польща, Президент Сполучених Штатів Америки, Прем'єр-міністр Канади</i></p>	<p>У назвах осіб (суб'єктів) різного рангу в церковній ієрархії та в офіційних документах державного, міжнародного й дипломатичного рівнів згідно з нормами протоколу: <i>Патріарх Київський і всієї України-Русі, Папа Римський, Святійший отець, Міністр освіти і науки України, Президент Національної академії наук України, Генеральний прокурор України, Генеральний секретар ООН, Великий Князь, Генеральний консул, але Надзвичайний і Повноважний Посол</i></p>

<p>У назвах сторін світу, ужитих у значенні краї чи народи: <i>народи Півночі, курорти Півдня, Західна Україна, Далекий Схід, Вест-Індія, Східна Польща</i> та ін.</p>	<p>У символічних назвах писемних пам'яток, газет, журналів, художніх і мистецьких творів, підручників, наукових праць, виробів, продуктів, машин (у лапках): <i>газета «Голос України», журнал «Слово і час», роман «Велика рідня», «Повість врем'яних літ», пісня «Повій, вітре, на Вкраїну», підручник «Історія України», наукова праця «Грамматика української мови», автомобіль «Ауді», літак «Руслан», автобус «Ікарус», хліб «Український», цукерки «Дюшес», вино «Каберне».</i></p>
<p>У неофіційних назвах держав, одиниць територіального поділу, образних назвах географічних об'єктів: <i>Батьківщина</i> (стилістичне вживання), <i>Золотоверхий</i> (Київ), <i>Михайлівський</i> (Михайлівський собор), <i>Білокам'яна</i> (Москва), <i>Славутич</i> (Дніпро), <i>Січеслав</i> (Дніпропетровськ), <i>Покуття</i>, <i>Поділля</i>, <i>Полісся</i>, <i>Слобожанщина</i>, <i>Прикарпаття</i>, <i>Наддніпрянина</i>, <i>Придніпров'я</i>, <i>Північна Пальміра</i> (Санкт-Петербург), <i>Країна Тисячі Озер</i> (Фінляндія), <i>але Місто на семи пагорбах, або Вічне місто</i> (Рим), <i>Столиця світу</i> (Париж)</p>	<p>Примітка. У подвійних складених назвах творів, газет перше слово другої назви пишеться з великої літери: <i>«Андрій Соловейко, або Вченіє світ, а невченіє – тьма», «Глитай, або ж Павук», «Дейлі телеграф енд Морнінг пост»</i></p>
<p>В умовних власних назвах в актах, договорах та інших офіційних документах: <i>Автор, Видавництво, Виконавець, Вкладник, Банк, Купувальник, Постачальник, Замовник, Високі Договірні Сторони, Акт, Високий Гість.</i></p>	<p>У назвах конгресів, конференцій, законодавчих, виконавчих, дипломатичних та інших офіційних документів: <i>Конституція України (Основний закон), Міжнародна конференція з прав людини, Міжнародний конгрес українців, Акт проголошення незалежності</i></p>

<p>У словах закон, указ, постанова, рішення на початку назви офіційних документів: Закон України «Про освіту», Указ Президента України «Про...», Постанова Верховної Ради України «Про...», Рішення Кабінету Міністрів України від..., але законопроект «Про зв'язок», указ Президента України, постанова Уряду України.</p> <p>Примітка. У вступі до закону слід писати: <i>Цей Закон визначає...</i>»</p>	<p>України, Декларація про державний суверенітет України, Декрет Кабінету Міністрів України, Потсдамська угода, Комюніке про зустріч на найвищому рівні, Конвенція з прав людини, але Митний кодекс України, польсько-українське комюніке, Віденська конвенція (1961), підписати меморандум згідно з наказом, Корабельний статут (родові складники видових назв стоять не на початку)</p>
<p>У назвах іноземних телеграфних агентств: <i>агентство Пренса Латіна, агентство Франс Пресс, але</i> фірма «Філко корпорейшн», компанія «Дженерал моторс» та ін.</p>	<p>У назвах сортів рослин у спеціальній літературі: <i>Білий налив, Сніговий кальвіль</i> (яблуня), <i>Шпанка рання</i> (вишня), але <i>антонівка, глива, угорка</i> (загальний ужиток)</p>
<p>В іменах людей, по батькові, прізвищах, псевдонімах, власних назвах божеств, міфологічних істот, персонажів художніх творів, а також у кличках тварин: <i>Матвій, Грушевський Михайло Сергійович, Нестор Літописець, Леся Українка</i> (Лариса Петрівна Косач), <i>Кобзар</i> (про Тараса Шевченка), <i>Каменяр</i> (Іван Франко), <i>Зевс, Стрибог, Прометей, Перелесник, Мавка, Стріла</i> (кінь), <i>Лиска</i> (корова),</p>	<p>У прикметниках, утворених від власних назв за допомогою суфіксів -ів(-ø), -ов(-а), -ов(-е), -ев(-е), -їв(-ø), -єв(-а), -єв(-е), -ин(-ø), -ин(-а), -ин(-е), -їн(-ø), -їн(-а), -їн(-е), якщо вони означають належність чогось певній особі: <i>Андрієві книжки, Грінчєнків словник, Маріїн лист, Тичинине слово, Шевчєнкові поезії, Малишкова метафора, Рафаєлева «Мадонна», Зєвсова колісниця.</i></p> <p>У прикметниках, утворених від</p>

<p><i>Сірко</i> (собака), але <i>дід-мороз</i>, <i>іван-покиван</i>, <i>попелюшка</i>, <i>червона шапочка</i> (загальні назви); <i>калитки</i>, <i>пузирі</i>, <i>хлестакови</i>, <i>шерлокихолмси</i>, <i>шарикови</i> (ужиті в стилістично зневажливому або жартівливому тоні)</p>	<p>іменників — власних назв, якщо вони утворюють словосполучення із значенням «імені когось», «пам'яті когось»: <i>Нобелівська премія</i>, <i>Франківська кімната</i>, <i>Шевченківська премія</i>, <i>Потебнінські читання: Нобелівська премія</i>, <i>вулиця Гоголівська</i>, <i>Франківська кімната</i>, <i>Шевченківська енциклопедія</i>, <i>Гонкурівська премія</i> та ін., а також у першому слові складених назв: <i>Дев'ята симфонія Бетховена</i>, <i>Друга симфонія Ревуцького</i>, <i>Перший концерт Чайковського</i> та ін.</p>
	<p>У назвах відзнак, нагород (без лапок, якщо вживаються при родовому понятті в родовому відмінку): <i>орден Богдана Хмельницького</i>, <i>орден князя Ярослава Мудрого</i>, <i>орден Незалежності</i>, але <i>орден «Матигероїня»</i>, <i>медаль «За відвагу»</i> (при родовому понятті в називному відмінку)</p>

Примітка. З великої літери слід писати обидві частини видового найменування, що пишеться через дефіс: *Києво-Могилянська академія*, *Києво-Печерська лавра*, *Кирило-Мефодіївське братство*, *Південно-Західна залізниця*, *Свято-Михайлівський монастир* тощо.

З малої літери пишуться:

– назви посад, звань, наукових ступенів тощо: *віце-президент*, *віце-прем'єр*, *генеральний директор*, *голова*, *декан*, *директор*, *міністр*, *ректор*, *президент НАН України*, *секретар*, *академік*, *генерал-лейтенант*, *заслужений діяч мистецтв*, *народний артист України*, *лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка*, *член-кореспондент*, *доктор наук*, *кандидат наук*, крім випадків в офіційних

документах згідно з нормами протоколу, а також для підкреслення урочистості: *Міністр освіти і науки України, Посол Республіки Польща, Президент Національної академії наук України;*

– присвійні прикметники, утворені від власних особових назв за допомогою суфіксів -івськ- (-ївськ-), -инськ- (-їнськ-): *бальзаківські традиції, франківські сонети, шевченківський стиль, довженківські фільми, галаганівська садиба;*

– присвійні прикметники, що входять до складу стійких фразеологічних сполучень або наукових термінів: *авгієві стаїні, ахіллєсова п'ята, гордіїв вузол, дамоклів меч, прокрустове ложе, юдині срібняки; архімедова спіраль, базедова хвороба, бертолетова сіль, віттова хвороба, гайморова порожнина, піфагорова теорема;*

– назви частин, відділів, відділень, секторів та інших підрозділів установ, організацій, а також слова *актив, збори, з'їзд, конференція, президія, сесія, симпозіум, учена рада* (інституту) тощо: *сесія Дніпропетровської обласної ради, учена рада Інституту української мови НАН України* тощо;

– назви титулів, рангів, чинів: *архімандрит, герцог, граф, імператор, князь, колезький асесор, король, принц;*

– назви історичних подій, епох, війн, геологічних та археологічних періодів, які стали загальними: *громадянська війна, греко-перські війни, хрестові походи, доба феодалізму, античний світ, епоха класицизму (класицизм), епоха романтизму (романтизм), золотий вік, космічний вік, реформа 1861 р., середні віки, середньовіччя, козаччина, гетьманщина, політбюро, радянська влада, трипільська культура, палеозойська ера, неоліт, палеоліт, азильська культура, кам'яний вік, крейдовий період, мідний вік, палеозойська ера.*

Примітка. Імена та прізвища людей, які стали загальними назвами людей і предметів, пишуться з малої літери: *донжуан, ловелас, ментор, меценат, галіфе* (штани), *дизель* (двигун), *макінтош* (одяг), *рентген* (апарат), *френч* (одяг). Так само пишуться загальні назви, утворені від власних імен (прізвищ): *бонапартизм, мічурінець, пушкініст, шевченкіана.*

Прізвища людей, уживані в загальному значенні, але які не втратили свого індивідуального значення (не стали загальними

назвами), пишуться з великої літери: *Нові* *появляються* *вчені* *з різних галузей науки й техніки* – *нові Мічуріни, Ціолковські, Корольови.*

Практичні завдання

Вправа 1. Перепишіть, розкриваючи дужки. Замініть, де це необхідно, малу літеру великою. І. (с)вятий (д)ух, (в)еликдень, (є)вангеліє, (б)іблія, (б)ожа (м)атір, (р)ада (м)иру, (г)ромадянська (в)ійна, (с)узір'я (в)олосожар, (х)ліб «(у)країнський», (м)іністерство (о)світи і (н)ауки України, (к)ривий (р)іг, (з)апорізька (с)іч, (о)рден (д)ружби (н)ародів, (п)арнас, (с)узір'я (ч)умацький (ш)лях, (д)ень (п)еремоги, (а)хіллесова (п)'ята, (б)удинок (у)чених, (д)алекий (с)хід, (п)ерше (т)равня, (в)еликий (п)іст, (п)уща-(в)одиця, (н)овий (р)ік, (п)аризька (к)омуна, (с)ело (в)елике (с)ело, (а)нтичний (с)віт, (п)окрова, (г)ордіїв (в)узол, (к)раїни (п)івночі, (ф)астів-(п)ерший, (е)поха (б)ароко, (д)ержавна (д)ума, (с)ередньовіччя, (м)оре (д)ощів, (д)ніпропетровський (н)аціональний (у)ніверситет, (з)олоті ворота, (д)ень (н)езалежності України, (а)кт (п)роголошення (н)езалежності України, (д)ень (н)ародження. ІІ. (п)резидент України, (г)олова (в)ерховної (р)ади України, (п)рем'єр-(м)іністр України, (в)улиця (я)рославів (в)ал, (в)улиця (д)обрий (ш)лях, (х)арківське (ш)осе, (а)ндріївський (у)звіз, (б)ульвар (д)ружби (н)ародів, (п)ечерський (м)іст, (р)ахункова (п)алата (в)ерховної (р)ади (у)країни, (а)дміністрація (п)резидента (у)країни, (к)онституційний (с)уд (у)країни, (л)ауреат (д)ержавної премії України ім. Т. Г. Шевченка, (к)абінет (м)іністрів (у)країни, (м)іністерство (в)нутрішніх (с)прав (у)країни, (м)іністерство (е)кономіки, (с)лужба (б)езпеки (у)країни, (л)ікувально-(о)здоровче (о)б'єднання при (к)абінеті (м)іністрів (у)країни, (д)ень інформації.

11. Форми звертань в українській мові

Кличний відмінок утворюється від іменників чоловічого, жіночого та середнього роду – назв осіб, а також від назв тварин, явищ природи, персоніфікованих предметів і вживається в українській мові при звертаннях. Іменники в кличному відмінку мають форму, узгоджену з правописними нормами української мови.

Закінчення				
О	Е	Є	У	Ю
I-а відміна				
Тверда група: <i>Україно</i> <i>Саво</i> <i>мамо</i> <i>Ольго</i> <i>Миколо</i> <i>Хомо</i> <i>колего</i>	М'яка група, крім -й : <i>Ілле</i> <i>доле</i> <i>пісне</i>	З основою на -й : <i>Маріє</i> <i>Надіє</i> <i>Наталіє</i> <i>Ліліє</i> <i>Валеріє</i> <i>Юліє</i> <i>мріє</i>		М'яка група (пестливі форми): <i>Толю</i> <i>Лесю</i> <i>Наталю</i> <i>Таню</i> <i>Ганнусю</i> <i>матусю</i>
II-а відміна				
	Тверда група – безсуфіксні іменники: <i>Володимире</i> <i>Глібе</i> <i>Явтуше</i> <i>Олександрє</i> <i>Прокопє</i> <i>Іване</i> <i>Доброславе</i>		Тверда група – із суф. -к-о, -ик, -ок : <i>батьку</i> <i>начальнику</i> <i>ударнику</i> <i>синку, а також</i> <i>іменники: сину,</i> <i>діду, тату;</i> – іншомовні імена на -г, -к, -	М'яка група: <i>Григорію</i> <i>Дарію</i> <i>Віталію</i> <i>Сергію</i> <i>Олексію</i> <i>Анатолію</i> (Анатоль) <i>Ігорю (Ігоре)</i>

	<p><i>Богдане</i></p> <p><i>Назаре</i></p> <p><i>Несторе</i></p> <p><i>президенте</i></p> <p><i>аспіранте</i></p> <p><i>чумаче</i></p>		<p>х:</p> <p><i>Олегу</i></p> <p><i>Жаку</i></p> <p><i>Марку</i></p> <p><i>Ісааку</i></p> <p><i>Людвігу</i></p> <p><i>Джеку</i></p>	<p><i>Василю</i></p> <p><i>Гайдаю</i></p> <p><i>добродію</i></p> <p><i>секретарю</i></p> <p><i>лікарю</i></p> <p><i>гончарю</i></p> <p><i>вівчарю</i></p>
	<p>М'яка група із суф. -ець:</p> <p><i>хлопче</i></p> <p><i>женче</i> (від <i>жнець</i>)</p> <p><i>молодче</i></p> <p><i>шевче</i> (від <i>швець</i>),</p> <p>але <i>бійцю</i>, <i>знавцю</i>, <i>мудрецю</i>, <i>горцю</i>, <i>виборцю</i>, <i>борцю</i>, <i>видавцю</i></p>			
	<p>Мішана група – власні назви з основою на шиплячі -ж, -ч, -ш, -дж та загальні назви з основою на -ж, -р:</p>		<p>Мішана група – загальні назви з основою на шиплячий, крім -ж:</p> <p><i>викладачу</i></p> <p><i>завідувачу</i></p>	

	<i>Тимоше</i>		<i>слухачу</i>	
	<i>Джордже</i>		<i>позивачу</i>	
	<i>стороже</i>		<i>читачу</i>	
	<i>школяре</i>		<i>товаришу</i>	
	<i>газетяре</i>			
III-я відміна				
<i>Есфіро</i>	<i>Любове</i>			
	<i>Нінеле</i>			
	<i>радосте</i>			
	<i>совісте</i>			
	<i>юносте</i>			

Примітка 1. У звертаннях, що складаються з двох власних назв – імені та по батькові, обидва слова мають закінчення тільки кличного відмінка: *Світлано Володимирівно, Семене Павловичу*.

Примітка 2. У звертаннях, що складаються з загальної назви та прізвища, форму кличного відмінка має тільки загальна назва, а прізвище завжди виступає у формі називного відмінка: *колего Любченко, професоре Новиченко*.

Примітка 3. У звертаннях, що складаються з загальної назви та імені, форму кличного відмінка набуває як загальна назва, так і власне ім'я: *добродію Максиме, панно Серафимо*.

Примітка 4. У звертаннях, що складаються з двох загальних назв, форму кличного відмінка має як перше слово, так і друге, хоч друге слово може мати й форму називного відмінка: *добродію командире (командир), пане полковнику (полковник)*.

Примітка 5. У кличному відмінку множини іменники першої та другої відміни мають форму однаковою з називним: *дочки, жінки, діячі, краї, міста*.

Практичні завдання

Вправа 1. Утворіть правильну форму звертань.

І. Роман Васильович, колега Назарчук Арсеній Маркович, добродійка Коновалів Марія Георгіївна, Оксана Віталіївна, начальник Михайленко Аркадій Кузьмович, генерал Кравчук Олег Мстиславович, Меланія Семенівна, Світлана Іллівна, слухач магістратури Святослав Орестович, пан лейтенант Якименко Анатолій Всеволодович, Софія Іванівна, Раїса Марківна, Мирослав Олегович, Марко Савелійович, Ірина Данилівна, панна Роксолана, пані Мирослава, Павло Володимирович, Андроник Фадейович. ІІ. Григорій Хомич, Василина Андріївна, Поліна Іллівна, професор Радченко Ян Юрійович, Ілля Арсенович, Антін Гнатович, Василь Петрович, Валер'ян Глібович, позивач Киюк Георгій Дмитрович, Григорій Степанович, Ісаак Якович, Еміль Ігорович, Ігор Євгенович, Валерій Маркович, Федір Станіславович, Неля Еммануїлівна, Валерія Сергіївна, Зоря Рубенівна, Любов Романівна, Марія Тарасівна, Нінель Мирославівна, Соломія Назарівна, громадянин Вершина Тиміш, виборець Яків Васильович.

Вправа 2. Запишіть подані словосполучення у формі кличного відмінка.

1. Пан лікар, молодий хлопець, пан ректор, шановний слухач, товариш командир, вірний друг, добрий знавець, товариш сторож, пан депутат, добродій директор, вірна дружина, смілива мрія, довгоочікувана воля, стражденна земля.

2. Друг Семен, Георгій Веніамінович, добродій Новик, пан Мусієнко, Інна Михайлівна, пан посол, пан кравець, панна Ганна, Аліна Дмитрівна, товариш майор, депутат Овдієнко Олег Олександрович.

12. Ступені порівняння прикметників

Якісні прикметники, на відміну від інших розрядів, здебільшого можуть утворювати ступені порівняння:

Вищий		Найвищий	
Проста форма утворюється за допомогою додавання до основи прикметника суфіксів -ш, -іш	Складена форма утворюється за допомогою слів більш, менш і початкової форми прикметника	Проста форма утворюється шляхом додавання до прикметника у вищому ступені префікса най-	Складена форма утворюється за допомогою слів найбільш, найменш і початкової форми прикметника
<i>Ефективніший, відоміший, ближчий, вищий, тихіший (тихіший)</i>	<i>Більш (менш) ефективний, більш (менш) відомий, більш (менш) близький, більш (менш) високий</i>	<i>Найефективніший, найвідоміший, найближчий, найвищий, найтихіший (найтихіший)</i>	<i>Найбільш (найменш) ефективний, найбільш (найменш) відомий, більш (менш) близький,</i>
Примітка. Вищий ступінь порівняння утворюється і шляхом зміни основи (суплетивним способом): <i>великий – більший; добрий – ліпший; гарний – кращий; поганий – гірший.</i>			

Складена форма найвищого ступеня, утворена за допомогою слова **самий** (*самий розумний, самий досконалий*), має в українській мові просторічний характер.

В українській мові нормативним є вживання вищого ступеня порівняння з прийменниками (**від, за, порівняно з, проти**) або зі сполучниками (**ніж, як**): *Від ясних днів ще спокійніші ночі. Будь краща за них! Успіхи порівняно з минулим роком стали кращими. Ви здібніші, ніж я.*

Примітка. В офіційно-діловому та науковому стилях переважає складена форма ступенів порівняння прикметників.

Практичні завдання

Вправа 1. виправте помилки, де це необхідно, допущені при творенні ступенів порівняння прикметників

Сестра молодша мене, найменш відвертіший від усіх, більш акуратніший, ніж я, самий ввічливий колектив, найбільш дорожчі авто, щонайменш нижчий кредит, якнайактивні учасники, занадто добріший, предешевший, самий гарний.

Вправа 2. Утворіть від прикметників, де це можливо, ступеневі форми.

Широкий, нещасний, хлопчачий, тихий, розумний, мудрий, всеукраїнський, самовідданий, кислий, гіркенький, синьоокий, безголосий, швидкий, безмежний, журавлиний, алюмінієвий, калиновий, польовий.

13. Сполучення числівників з іменниками

Числівник	Правило
<i>Один (1)</i>	<p>Числівник один (одна, одне, одні) узгоджується з іменником у роді, числі й відмінку: <i>одна проблема – однієї проблеми, одне запитання, один примірник.</i></p> <p>Після числівника один, навіть якщо він входить до складених числівників, іменник ставиться в однині: <i>51 кілометр, 21 день.</i></p>
Кількісні <i>два, обидва, три, чотири (2,3,4)</i>	<p>Після числівників два, обидва, три, чотири іменник стоїть у множині в тому самому відмінку, що й числівник: <i>два хлопці, три роки, чотири ясени</i> (називний множини); <i>двох хлопців, трьох років, чотирьох ясенів</i> (родовий множини); <i>двом хлопцям, трьом рокам, чотирьом ясеням</i> (давальний множини).</p>
Збірні <i>двоє, троє, четверо (2-є, 3-є, 4-ро),</i>	<p>Після числівників двоє, троє, четверо, п'ять і більше, вжитих у називному відмінку, іменник стоїть у родовому відмінку множини (<i>кого? чого?</i>): <i>двоє хлопців, четверо братів, п'ять днів, дванадцять місяців.</i></p>
кількісні <i>п'ять</i> і більше (5 - ...)	<p>Але якщо числівник стоїть у непрямому відмінку, то й іменник стоїть у цьому самому відмінку: <i>п'яти днів, п'яти дням, п'ятьма днями, у п'яти днях.</i></p>
<i>Тисяча, мільйон, мільярд, нуль (0)</i>	<p>Після числівників тисяча, мільйон, мільярд, нуль іменник незмінно стоїть у родовому відмінку множини: <i>тисяча тонн, тисячею</i></p>

тонн, тисячами тонн, нуль одиниць.

Дробові числівники
(0,7%)

Після дробових числівників іменник незмінно стоїть у родовому відмінку однини: *сім* *десятих відсотка, семи десятим відсотка, сьома десятими відсотка; півтора місяця, півтора року* (але: *два з половиною місяці, три з половиною роки*).

У датах назви місяців вживаються тільки в родовому відмінку: *перше* (число місяця) *лютого, першого лютого, першому лютого, з першим лютого, з Першим вересня.*

Практичні завдання

Вправа 1. Розкриваючи дужки, правильно узгодьте числівники з іменниками.

5 (тиждень), 4 (селянин), 2,5 (кілометр), 28,5 (центнер), 33 (студент), 1,5 (гектар), 4,25 (мільярд), 2 (громадянин), 2 (друг), 42 (депутат), 3 (селянин), 2 (професор), 3 (рік), 73 (хвилина), 2013 (рік), 5 (доба), 4 (вагон), 3,7 (градус), 13 (поверх), 1/5 (кілограм), провести 2 (акція), відвантажити 40 (вагон), вирости на 1,5 (сантиметр), через півтора (кілометр), відрізати 0,8 (метр), 22 (закон), 53 (грузин), 3 (варіант), півтора (аршин), 2 (киянин), 2,5 (квартал), півтора (раз), 34 (галичанин), 3 (примірник), 4 (комп'ютер, стілець), 32 (підручник), 70 (гривня), 54 (прес), 3 (касовий апарат), 2 (принтер), 43 (магістр), 4 (доповідач), 4,5 (процент), 2/7 (аркуш), вітаю Вас із 24 (серпень), перед сьомим (січень), 21 (виборець).

Вправа 2. Відредагуйте, де це необхідно, подані словосполучення.

Три словники, двоє книг, три фахівця, два мільйона, три працівника, три тижня, чотири киянина, сім десятих гектари, півтора

місяці, мільйон гривнів, троє ножиць, четверо верстатів, обидва учасники, двоє міністрів, четверо солдатів, сімдесят кілограм, пів літри молока, три вагона поїзда, три відсотка, двадцять два долара, мені поставили тройку, зустрінемося через пару днів, поїдемо на двійці, три студента.

14. Числівник на позначення часу

✓ Зверніть увагу!

В українській мові на позначення часу вживаємо числівники від 1 до 24.

Іноді можна уточнювати час частиною доби:

ранок
з 04.00 до 8.00
день
з 09.00 до 17.00
полудень
вечір
північ
ніч

✓ **НЕ МОЖНА ВЖИВАТИ:**

в десять годин;
п'ять хвилин першої;
пів шостого;
п'ять тридцять;
без десяти десять.

Практичні завдання

Вправа 1. Запишіть речення, звертаючи особливу увагу на способи позначення часу.

1. Зустріч відбудеться о (14:00; 14:15; 14:30; 14:45).

2.Засідання розпочалося о (8:00; 8:15; 8:30; 8:45; 8:55).

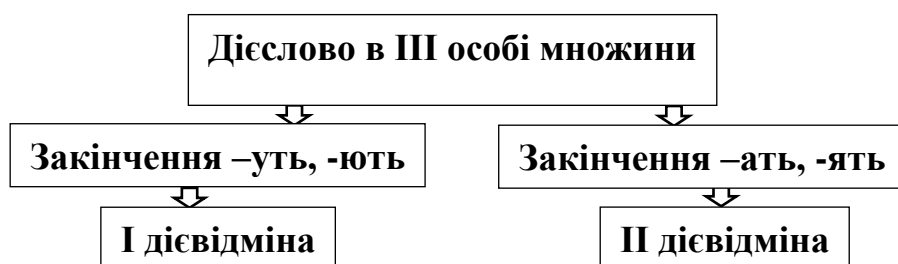
3.Потяг відходить о/об (7:00; 7:10; 7:15; 9:20; 9:30; 9:45; 11:00; 11:30; 11:45,17:10; 1:03; 4:10; 22:05).

Вправа 2. Відредагуйте речення.

1. У скільки годин ми зустрінемось?
2. Зараз шість годин десять хвилин.
3. Буду відсутній до чотирнадцяти годин.
4. Я прокидаюсь у пів сьомої ранку.
5. Ми зайшли до аудиторії без двадцяти десять.
6. Скажіть, будь ласка, скільки зараз часу?
7. Скільки зараз годин? Невже дві години ночі.

15. Особливості дієвідмінювання

Схема (алгоритм) визначення дієвідміни

<i>I дієвідміна</i>		<i>II дієвідміна</i>		
	однина	множина	однина	множина
1 особа	пишу читаю	пишемо читаємо	біжу, стою	біжимо, стоїмо
2 особа	пишеш читаєш	пишете читаєте	біжиш, стоїш	біжите, стоїте
3 особа	пише читає	пишуть читають	біжить, стоїть	біжать, стоять

Дієвідміна	Умова	Приклад
II -ать (-ять) особ. голосн. -и(-ї)	якщо дієслово в інфінітиві має суфікси -и-, -і- (-ї-) або після ж, ч, ш, щ суфікс -а- , які зникають у 1 особі однини	<i>кле[йі]ти – кле[йу]</i> (-і- випадає), <i>мовчати – мовчу</i> (-а- після шиплячого, випадає), <i>стелити – стелю (-и- випадає)</i>
I -уть (-ють) особ. голосн. -е (-є)	усі інші дієслова (з іншими суфіксами, із суфіксами -і- (-ї-) , які залишаються при дієвідмінюванні)	<i>полоти, пороти</i> (відсутні згадувані суфікси), <i>синати</i> (-а- не після шиплячих), <i>червоніти</i> (-і- зберігається: червонію)
Винятки: <i>бігти, спати, стояти, боятися</i> – II дієвідміна; <i>хотіти, жаліти, гудіти, іржати, ревіти, сопіти, жати, слати (шлють), слати (стелити) стелють</i> – I дієвідміна.		

Практичні завдання

Вправа 1. Утворіть від поданих дієслів форми 2 особи однини та 3 особи множини теперішнього часу дійсного способу.

Зразок: *робити – робиш – роблять; ткати – тчеш – тчуть.*

Ходити, возити, водити, могти, кликати, хрестити, чистити, їздити, славити, бігти, летіти, пити, звітувати, боротися, перевіряти, відзначати, дозволити, робити, інформувати.

Вправа 2. На місці крапок поставте пропущені букви **-е- (-є)** чи **-и- (-ї-)**.

Одяга...ться, змін...ться, скин...те, сто...мо, осміл...ться, схвалю...мо, плач...мо, верн...шся, знаход...ш, відпор...ш, сипл...ш.

ФОНЕТИКА

ТЕСТ 1

1. Наголос на першому складі має слово

- А експерт
- Б котрий
- В обруч
- Г русло
- Д спина

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...аньбити, ...аразд, ...оробець
- Б ...рати, ...арний, ...аз
- В ...валт, ...рунт, ...аздиня
- Г ...удзик, ...арбуз. ...уркіт
- Д ...асло, ...елготати, ...олосувати

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А стіл – ст..лу
- Б берег – бер..га
- В поміст – пом...сту
- Г село – с..льський
- Д вісім – в..сьмий

4. Прикметник із суфіксом -цьк- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А гуртожиток
- Б лісник
- В Дарниця
- Г Гадяч
- Д Кролевець

5. Позначте рядок, в якому у всіх словах відбувається спрощення приголосних

- А ус..ний, пропаганди..ський, тури..ський
- Б контраст..ний, влас..ний, хвас..ливий
- В звіс..но, облас..ний, чес..ний
- Г улес..ливий, щотиж..невий, компос..ний
- Д гіган..ський, перехрес..ний, швидкіс..ний

6. Прийменник В на місці пропуску слід уживати в рядку

- А працювати ... аптеці
- Б ремонт ... кімнаті
- В успіх ... навчанні
- Г жити ... своєму будинку
- Д тримати ... фокусі

ТЕСТ 2**1. Наголос на другому складі має слово**

- А центнер
- Б щипці
- В свердло
- Г шовковий
- Д піала

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...оробенятко, ...умка, ...уля
- Б ...орох, ...азда, ...осподар
- В ...анок, ...валт, ...удзь
- Г ...остювати, ...ердан, ...острий
- Д за ...адка, ...отель, ...отівка

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А Київ – Ки..ва
- Б Кишинів – Кишин...ва
- В Львів – Льв...ва
- Г Чернігів – Черніг..ва
- Д Ніжин – Ніж...на

4. Прикметник із суфіксом -цьк- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А Карпати
- Б Прилуки
- В Кременчук
- Г юнак
- Д Вінниця

5. Правильно написано всі слова в рядку

- А рідкісний, ненависний, захистний
- Б форпостний, пісний, кількісний
- В шістсот, кістлявий, студенський
- Г улесливий, цілістний, шелеснути
- Д тріснути, тиждневик, контрастний

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А навчатися ... ліцеї
- Б візьми ... руки
- В розмістили ... лікарні
- Г розташовані ... фое
- Д принести ... наплічнику

ТЕСТ 3

1. Помилково виділено наголос у слові

- А данИна
- Б осетЕр
- В прИчіп
- Г зОзла
- Д довіднИк

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...уманіст, ...урток, а..рус
- Б ...анок, ...ава, ...рунтопровід
- В ...уска, ..омін, дзи..а
- Г ...рати(решітка), ...уцульський, ...риб
- Д ...уля, ...уртожиток, ...гущавина

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А мороз – мор..зу
- Б вибір – виб...ру
- В біль – б..лю
- Г якість – як..сті
- Д простір – прост..ру

4. Прикметник із суфіксом -ськ- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А П'ятихатки
- Б козак
- В Чорнухи
- Г комендант
- Д президент

5. Спрощення в групах приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка

- А радіс...ний, перехрес...ний, заздріс...ний
- Б сер...цевий, проїз...ний, аген...ський
- В артис...ці, захис...ний, безчес...ний
- Г пес...ливий, пристрас...ний, буревіс...ник
- Д тиж...невий, шіс...надцять, швидкіс...ний

6. Прийменник В на місці пропуску слід уживати в рядку

- А служив ... театрі
- Б успіх ... творчості
- В удар ... спину
- Г слово ... відповідь
- Д прочитали ... журналі

ТЕСТ 4

1. Наголос на першому складі має слово

- А визвольний
- Б перепис
- В квартал
- Г випадок
- Д течія

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...орщик, ...рунт, ...валт
- Б ...отувати, ...удзик, ...олова
- В ...уральня, ...ніт, ...авеня
- Г ...отовність, а ...рус, ...речність
- Д ...ілка, ...ості, ...андж

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А ніч – н...чний
- Б рід – р...довий
- В вибір – виб...ру
- Г колір – кол...ру
- Д осінь – вос...ни

4. Прикметник із суфіксом -ськ- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А Сиваш
- Б товариш
- В Брест
- Г студент
- Д Кременчук

5. Спрощення у групах приголосних на місці пропуску позначається на письмі в усіх словах рядка

- А корис...ний, балас...ний, проїз...ний
- Б безжаліс...ний, кіс...лявий, щас...ливий
- В блис...нути, влас...ний, щотиж...невий
- Г ненавис...ний, швидкіс...ний, форпос...ний
- Д зап'яс...ний, радіс...ний, контраст...ний

6. Прийменник В на місці пропуску слід уживати в рядку

- А приніс ... кишені
- Б приходила ... четвер
- В стояли ... воді
- Г стань ... куток
- Д перебуває ... фазі розвитку

ТЕСТ 5

1. Наголос на другому складі має слово

- А павич
- Б разом
- В донька
- Г фольга
- Д спина

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...олос, ...ніт, ...рак
- Б ...ладкий, ...рамота, а...рус
- В ...оріти, ...урток, ...атунок
- Г ...рунт, ...ава, ...удзик
- Д ...одина, ...роші, ...азда

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А нести – н...сити
- Б пекти – сп...ктися
- В мести – зм...тати
- Г везти – в...зити
- Д брести – бр...дити

4. Прикметник із суфіксом -зьк- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А Острог
- Б Рига
- В Збараж
- Г Чикаго
- Д Запоріжжя

5. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка

- А балас...ний, перехрес...ний, зліс...ний
- Б свис...нути, ненавис...ний, пес...ливий
- В тиж...невий, тріс...нути, захис...ник
- Г навмис...но, провіс...ник, хвас...нути
- Д радіс...ний, аген...ство, ціліс...ний

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А занесли ... аудиторію
- Б дивиться ... простір
- В брати ... свої руки
- Г прочитати ... статті
- Д зазначити ... розділі

ТЕСТ 6

1. Неправильно виділено наголос у слові

- А бЕшкет
- Б фОрзац
- В дОгмат
- Г вИмога
- Д фенОмен

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...удзик, ...уральня, ...ел...отіти
- Б ...едзь, кон...рес, на...ода
- В ...анок, ка...ан, ...адати
- Г ...урт, джи...іт, упів...олоса
- Д ...ирли...а, ...орох, ...ринджоли

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А терти – ст...рати
- Б виберу – виб...раючи
- В роздерти – відд...раючи
- Г завмерти – завм...раючи
- Д нести – перен...сений

4. Прикметники із суфіксом -ськ- утворюються від усіх іменників, ОКРІМ

- А Калуш
- Б Бахмач
- В матрос
- Г черкес
- Д Київ

5. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка

- А кількіс..ний, проїз...ний, безкорис..ливий
- Б ус..ний, піаніс...ці, зліс..ний
- В гіган..ський, безприс..расний, учас..ник
- Г радіс..ний, контекст...ний, чес..ний
- Д зловіс..ний, зап'яс...ний, буревіс..ник

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А зустрiтися ... музеї
- Б повідомили ... новинах
- В учитися ... інтернаті
- Г жити ... Ірпені
- Д пояснити ... вступі

ТЕСТ 7

1. Наголос на першому складі має слово

- А перепис
- Б фаховий
- В заробіток
- Г центнер
- Д оптовий

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...уща, ...аздувати, доро...а
- Б ...анок, ...уля, ...рунтець
- В ...укати, витя ...ти, бі...ати
- Г дру..., ...умор, ...урт
- Д ...рупа, ...уманіст, ...лей

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А втекти – вт...ча
- Б плести – впл...тати
- В рости – зр...ст
- Г косити – ск...сний
- Д сім – ус...меро

4. Прикметники із суфіксом -ськ- утворюються від усіх іменників, ОКРІМ

- А адвокат
- Б Карпати
- В узбек
- Г казах
- Д студент

5. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка

- А сер..це, со..нце, контраc..ний
- Б заздріc..ний, безжаліc..ний, кіc..лявий
- В захіc..ний, облас..ний, пес..ливий
- Г доблес..ний, проїз..ний, шіc..надцять
- Д якіc..ний, щас..ливий, коріc..ний

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А брати ... борг
- Б закінчив ... суботу
- В запитати ... батька
- Г дивитися ... очі
- Д побувати ... Одесі

ТЕСТ 8

1. Помилково виділено наголос у слові

- А колесО
- Б зАгадка
- В заіржАвілий
- Г стовідсОтковий
- Д перЕпис

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...атунок, ...аразд, поро ...и
- Б дзи...а, ...уля, ...рунтопровід
- В ...уркіт, зи ...за..., бі ...анина
- Г по...ибель, ...уморист, ...урт
- Д ...рупа, ...уманість, ...лей

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А лід – л..ду
- Б слово – сл...вце
- В торг..вля – торг..вельний
- Г пір'я – п..ро
- Д ш..сть – ш..стьма

4. Прикметники із суфіксом -ськ- утворюються від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А брат
- Б чех
- В латиш
- Г інтелігент
- Д Париж

5. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка

- А пристрас..ний, щас..ливий, шіс..надцять
- Б захис..ник, студен..ський, корис..но
- В водоочис..ний, свис..нути, перс..ні
- Г зліс..ний, аген..ство, особистіс..ний
- Д капос..ний, контрас..ний, доблес..ний

6. Прийменник В на місці пропуску слід уживати в рядку

- А висновок ... статті
- Б покласти ... узголів'ї
- В побувати ... Львові
- Г вишня ... цвіту
- Д перебував ... Ватикані

ТЕСТ 9

1. Наголос на першому складі має слово

- А обруч
- Б новий
- В ознака
- Г курятина
- Д боязнь

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ..арба, ..азон, ..ава
- Б ..ердан, дзи..а, ..удзик
- В ..ущавина, ..усак, ..рунт
- Г ..речний, заре..отати, по..ода
- Д ..усто, ..удити, за..адка

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А молоко – мол..чний
- Б поріг – пор..гу
- В міць – м..ці
- Г колір – кол..ру
- Д сім – с..ми

4. Прикметник із суфіксом -ськ- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А брат
- Б герцог
- В Дрогобич
- Г чех
- Д Волноваха

5. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка

- А об'їз..ний, безприс..расний, шіс..сот
- Б облас..ний, зап'яс..ний, віс..ник
- В корис..ливий, контекс..ний, якіс..ний
- Г перехрес..ний, совіс..ний, перс..ні
- Д тиж..невик, піаніс..ці, радіс..ний

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А участь ... форумі,
- Б здали ... архів
- В купити ... аптеці
- Г віра ... безсмертя
- Д залишиться ... спогадах

ТЕСТ 10**1. Наголос на другому складі має слово**

- А дрова
- Б дочка
- В жалюзі
- Г звисока
- Д вірші

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...лей, ...ратки, ...атунок
- Б ...арантія, мар...арин, ву...ілля
- В ...едзь, ...ранат, по...аний
- Г про...ноз, ...арбуз, ма...ній
- Д ма...гніт, ...речний, ба ...аття

3. Букву «щ» потрібно писати в слові

- А доро(жч,щ)ати
- Б ву(жч,щ)ати
- В кра(жч,щ)ати
- Г бря(жч,щ)ати
- Д дзи(жч,щ)ати

4. Прикметники із суфіксом -зьк- утворюються від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А гагауз
- Б Буг
- В латиш
- Г Прага
- Д Париж

5. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка

- А сер..цевий, мес..ник, контекс..ний
- Б блис..нути, мас..ний, особистіс..ний
- В пес..ливий, захис..ник, піз..ній
- Г радіс..ний, аванпос..ний, зліс..ний
- Д совіс..ний, безжаліс..ний, фігурис..ці

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А збиратися ... дорогу
- Б мешкала ... Індії
- В оселя ... рушниках
- Г запевнили ... добросусідстві
- Д заявити ... відповідь

ТЕСТ 11

1. Правильно виділено наголос у слові

- А експЕрт
- Б кОтрий
- В Оптовий
- Г зАробіток
- Д фАховий

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А об...рунтувати, мар...інальний, за...роза
- Б а...рус, дзи...лик, ...удзь
- В ...ромада, ...асло, ...расувати
- Г про...раш, ...антелі, ба...аття,
- Д розі...нути, ...ердан, ба...но

3. Буквосполучення «жч» потрібно писати в слові

- А тов(жч,щ)ати
- Б покра(жч,щ)ити
- В пі(жч,щ)аний
- Г во(жч,щ)аний
- Д бли(жч,щ)ати

4. Прикметник із суфіксом -зьк- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А Прага
- Б Калуш
- В Страсбург
- Г боягуз
- Д Кавказ

5. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка

- А перс..ні, випус..ний, тріс...нути
- Б аген..ство, капос..ний, якіс..ний
- В артис..ці, хрус..нути, зас..ланий
- Г невіс..чин, тиж..невик, умис..ний
- Д влас..ний, ціліс..ний, шелес..нути

6. Прийменник В на місці пропуску слід уживати в рядку

- А пролунало ... відповідь
- Б зошит ... клітинку
- В сидіти ... залі
- Г вишня ... цвіту
- Д перебував ... відрядженні

ТЕСТ 12

1. Наголос на другому складі має слово

- А загадка
- Б добуток
- В бюлетень
- Г бур'янистий
- Д магістерський

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А а ...рус, ...оробина, ...удзик
- Б багато...ранний, коле...іум, ...роно
- В ...анок, ...андж, ...удзик
- Г еле...антний, о...рубілий, деле...ат
- Д о...рядний, ле...ендарний, ...едзь

3. Знайдіть слово з буквосполученням «-чч-»

- А Слова..ина
- Б солда..ина
- В Гали..ина
- Г рекру..ина
- Д копій..ина

4. Прикметник із суфіксом -цьк- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А ткач
- Б молодець
- В Случ
- Г комендант
- Д дивак

5. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка

- А буревіс..ник, шіс..десят, корис..ливий
- Б чес..ний, мас..ниця, контраст..ний
- В млос..ний, шубовс..нути, рідкіс..ний
- Г виїз..ний, гіган..ський, хрес..ний
- Д звіс..но, захис..ний, студен..ство

6. Прийменник В на місці пропуску слід уживати в рядку

- А навчалися ... академії
- Б завершив ... середу
- В запитай .. сестри
- Г згаданий ... праці
- Д перебував ... Варшаві

ТЕСТ 13

1. Правильно виділено наголос у слові

- А виданнЯ
- Б вітчИм
- В горОшина
- Г симЕтрія
- Д задармА

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ..рунтомір, ...ейм, ...ель
- Б ...аразд, ...валтом, а...рус
- В ...ейзер, ...радус, ...арант
- Г ...енний, ...ешэфт, ...удзичок
- Д ...едзь, ...аздиня, джи...ун

3. Чергування приголосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А книга – кни..ний
- Б мостити – вимо...ений
- В ростити – виро...ений
- Г возити – приве...ний
- Д розсадити – розса...ений

4. Прикметник із суфіксом -ськ- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

- А Ізмаїл
- Б Камчатка
- В Новоселиця
- Г Нью-Йорк
- Д латиш

5. Спрощення в групі приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка

- А балас..ний, виїз..ний, захис..ний
- Б перехрес..ний, зап'яс..ний, якіс..ний
- В тиж..невий, випус..ний, віс..ник
- Г мас..ний, очис..ний, зліс..ний
- Д форпос..ний, безшелес..ний, перс..ні

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А галявина ... квітах
- Б плавати ... річці
- В відпочили ... Італії
- Г служити ... армії
- Д успіхи ... роботі

ТЕСТ 14

1. На перший склад падає наголос у слові

- А жалюзі
- Б чіткий
- В перепис
- Г випадок
- Д ненависть

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...удзик, а...рус, ле ...кий
- Б еле...антний, ла...ідність, ле...коатлет
- В ...анок, ...едзь, ...удзь
- Г ле...ені, ле...коважний, ...андж
- Д ...ава, ла...уна, метроло...

3. Чергування приголосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А полиця – на поли...і
- Б апетка – в апте...ці
- В бік – на бо...і
- Г поріг – на поро...і
- Д абетка – в абет...і

4. Правильно утворено обидва прикметники в рядку

- А студент — студентський, ткач — ткачський
- Б печеніг — печенізький, гігант — гігантський
- В мученик — мученикський, Буг — бузький
- Г Прип'ять — прип'ятський, Бахмач — бахмачський
- Д киргиз — киргизський, дивак — дивакський

5. Спрощення в групі приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка

- А стис..нути, учас..ник, медаліс..ці
- Б компос..ний, прос..лати, доблес..но
- В влас..ний, гус..нути, хвас..нути
- Г двоміс..ний, кіс..лявий, піс..ний
- Д наміс..ник, ціліс..ний, хрус..нути

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А побувати ... Ірландії
- Б організувати ... квітні
- В сидіти ... автобусі
- Г прочитала ... газеті
- Д бігти ... сад

ТЕСТ 15

1. Правильно виділено літеру на позначення наголошеного звука в слові

- А олЕнь
- Б кОлесо
- В чИтання
- Г випАдок
- Д Ознака

2. Літеру Г треба писати в усіх словах рядка

- А ...овір, ...рунт, ...олка
- Б ...олод, ...адюка, ...уральня
- В ...аньба, ...азета, ...удзь
- Г ...азель, ...уля, ...віздок
- Д ...азда, ...ава, ...ніт

3. Пари слів записано правильно в усіх рядках, ОКРІМ

- А ходити – ходжу
- Б носити – ношу
- В бігти – бігу
- Г допомогти – допоможу
- Д казати – кажу

4. Правильно утворено обидва прикметники в рядку

- А Франція — французький, сирота — сирітський
- Б парубок — парубоцький, сусід — сусіцький
- В тюрки — тюрцький, Лохвнця — лохвицький
- Г хижак — хижачький, викладач — викладачський
- Д Гадяч — гадяцький, Калуш — калушський

5. Спрощення в групі приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка

- А безкорис..ливий, хвас..ливий, облес..ливий
- Б почес..ний, мас..ниця, окупан..ський
- В прихвос..ні, щотиж..ня, боліс..ний
- Г мес..ник, шіс..надцятий, безчес..ність
- Д особистіс..ний, хворос..няк, перелес..ник

6. Прийменник У на місці пропуску слід уживати в рядку

- А жила ... Одесі
- Б побувала ... Карпатах
- В погляди ... майбутнє
- Г зазначили ... звіті
- Д потреба ... спілкуванні

ОРФОГРАФІЯ

ТЕСТ 1

1. Правил уживання м'якого знака дотримано в усіх рядках, ОКРІМ

- А приятельці, неньці, доньці
- Б подільський, доменьщик, черешеньці
- В різьбяр, добровольці, сільський
- Г батьківський, бальзам, каньйон
- Д близькість, відповідальність, людськість

2. Літеру *И* на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А пер..метр, пр..зидія, пр..зерський
- Б пр..амбула, пр..будова, пр...везений
- В пр..краси, пр..дорожній, пр..зирливий
- Г пр..земкуватий, пр..в'ялий, пр..забутий
- Д пр..д'явити, пр..скорювати, пр..значати

3. Орфографічну помилку в написанні слів іншомовного походження допущено в рядку

- А грип, ідилія, колектив
- Б панна, тонна, вілла
- В ірраціональний, ірреальний, Голландія
- Г Шіллер, ванна, манна
- Д колектив, сума, апарат

4. Правил уживання великої літери дотримано в усіх рядках, ОКРІМ

- А Центральна наукова бібліотека, ресторан “Либідь”, Євангеліє
- Б Версальський Мир, Великий Піст, День Незалежності України
- В Софійський собор, Семирічна війна, Клуб письменників
- Г Кривава неділя, Син Божий, Палац урочистих подій
- Д Шевченківська премія, орден Незалежності, езопівська мова

5. Префікс *с-* треба писати в усіх словах рядка

- А (з, с)понукати, (з, с)плавити, (з, с)класти
- Б (з, с)твердження, (з, с)хованка, (з, с)шитий
- В (з, с)формувати, (з, с)чепити, (з, с)тримуваний
- Г (з, с)хвалювати, (з, с)фокусувати, (з, с)цілити
- Д (з, с)чавити, (з, с)сушити, (з, с)пиляний

6. Через дефіс треба писати всі складні прикметники рядка

- А лимонно/жовтий, лимонно/кислий, лимонно/ванільний
- Б суспільно/політичний, суспільно/корисний, суспільно/економічний
- В південно/український, південно/західний, південно/кримський
- Г садово/городній, садово/дачний, садово/парковий
- Д науково/дослідний, науково/популярний, науково/подібний

ТЕСТ 2

1. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

- А ум..ятина, знічев..я, харків..янин
- Б мр..яка, міжз..їздівський, реп..ях
- В кам..яний, м..ясниці, горохв..яний
- Г сум..яття, недокрів..я, р..ябенький
- Д дит..ясла, духм..яний, розп..яття

2. Літеру И на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А пр..стрій, пр..дзаданий, пр..чудовий
- Б пр..тихий, пр..нагідний, пр..дужий
- В пр..дбаний, пр..везений, пр..крий
- Г пр..в'ялий, пр..зентувати, пр...вілля
- Д пр..ходити, пр..несений, пр..мудрий

3. Подвоєння літер НЕ відбувається в усіх словах рядка

- А буд..изм, іл..юзія, оперет..а
- Б піц..ерія, гум..анізм, груп..овий
- В кристал..ічний, однотон..ий, мас..ивний,
- Г кол..екція, нет..о, кас..ета
- Д крос..ворд, одіс..ея, ал..ея

4. Правил уживання великої літери дотримано в усіх рядках, ОКРІМ

- А Збройні Сили України, санаторій “Україна”, Ярослав мудрий
- Б Львівський палац одруження, Син Божий, Хотинський замок
- В Печерська лавра, порт Балаклава, Псалтир
- Г Оранжева революція, Колізей, кінофільм “Поводир”
- Д Великдень, орден Пошани, шевченківські рукописи

5. Літеру С на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А бе..турботний, ..хибити, ..коротити
- Б бе..порадний, ..хований, ..чорнілий
- В ..фальшивити, пере..відчитися, ..характеризувати
- Г ..тиснути, ро..ставити, бе..помилковий
- Д бе..системний, ..кликати, ..початку

6. Через дефіс треба писати всі слова рядка

- А луна/парк, стерео/звук
- Б дизель/мотор, ноу/хау
- В сон/трава, перекоти/поле
- Г кіловат/година, радіо/трансляція
- Д блок/система, паро/плав

ТЕСТ 3

1. Позначте рядки, у яких усі слова пишуться без м'якого знака:

- А буквар.., шпил..частий, куз..ня
- Б землян..ці, яблун..ці, ремін..чик
- В Уман..щина, майбут..нє, мен..ший
- Г тон..ший, ніч.., перелаз..мо
- Д кіл..цюватий, домен..щик, степ..

2. Літеру *И* на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А безпом..лковий, зуп..няючись, площ..ною
- Б загр..мотіти, галяв..ною, м..тодичний
- В пр..парат, пр..скорення, забл..щати
- Г експер..мент, пр...тензія, д..летант
- Д д..лема, л..йтенант, розкр..ття

3. Правильно записано слова іншомовного походження в рядку

- А вілла, комісія, барокко
- Б голландець, група, брутто
- В інтелігенція, імміграція, іррегулярний
- Г контрреволюція, апарат, колектив
- Д баррикада, ірраціональний, манна

4. Правил уживання великої літери дотримано в усіх рядках, ОКРІМ

- А Андріївська церква, компанія «Дженерал моторс», Коран
- Б Київський вокзал, готель «Золотий колос», Біблія
- В Київська Русь, Будинок вчених, опера «Запорожець за Дунаєм»
- Г Посол республіки Польща, Курорти півдня, Бульвар Тараса Шевченка
- Д Індустріальний район, Верховна Рада, Син Божий

5. Разом треба писати всі слова в рядку

- А світло/непроникний, світло/сірий, світло/стійкий
- Б біло/кам'яний, біло/золотистий, біло/сніжний
- В ясно/окий, ясно/блакитний, ясно/головий
- Г темно/барвний, темно/водний, темно/вишневий
- Д ніжно/тонний, ніжно/колірний, ніжно/шкірий

6. Літеру *С* треба писати в усіх словах рядка

- А ..формувати, пере..кочити, ..фотографувати
- Б бе..коштовний, ..казати, ..керований
- В ..плетений, ..питати, ..шити
- Г ..тягнути, ро..тлумачити, не..терпний
- Д ..фальшувати, бе..смертя, ..хвалити

ТЕСТ 4

1. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

- А Примор..я, подвір..я, пор..ядок
- Б в..юнитись, зап..ястний, арф..яр
- В Р..єпін, прем..єр, солом..яний
- Г кар..єра, трав..яний, кр..якати
- Д багр..яний, пів..єпархії, бар..єр

2. Літеру *И* треба писати в усіх словах рядка:

- А з..лений, заз..рнути, ш..рочінь
- Б кл..котати, ст..рати, м..нулий
- В н..зенько, тр..мтіти, кроп..ва
- Г с..рота, виб..реш, м..готіння
- Д прот..рати, к..шеня, виб..рати

3. Помилку в написанні слів іншомовного походження допущено в рядку

- А гіпопотам, бюлетень, ванна
- Б траса, шасі, телеграма
- В мадонна, вілла, мільйон
- Г акуратний, колега, барокко
- Д шосе, брутто, мірра

4. Правил уживання великої літери дотримано в рядку

- А Київський завод “Арсенал”, Уманська Міськрада, Республіка Болгарія
- Б Конституційний Суд України, Національна гвардія, Слобожанщина
- В Нестор літописець, Кабінет Міністрів України, Майдан Незалежності
- Г Рада Безпеки, Балканські країни, Міністерство Культури України
- Д Паризька Комуна, Вітчизняна Війна, Софійський Собор

5. Разом треба писати всі складні іменники в рядку

- А фата/моргана, зірви/голова, напів/провідник
- Б орг/відділ, учитель/словесник, живо/пис
- В проф/спілка, відео/телефон, 40/метрівка
- Г праце/люб, метео/служба, сімдесяти/річчя
- Д авто/стоп, багато/тиражка, бізнес/ланч

6. Префікс при- пишеться в усіх словах рядка

- А пр..бувати, пр...гарний, пр...везений, пр...писаний
- Б пр...вертати, пр...балтійський, пр...леглий, пр...сяга
- В пр...клеєний, пр...сісти, пр...тримати, пр...веселий
- Г пр...кручувати, пр...старілий, пр...вітання, пр...вітний
- Д пр...кликаний, пр...класти, пр...дивний, пр...нести

ТЕСТ 5

1. Позначте рядок, у якому всі слова пишуться без м'якого знака

- А бджіл..ці, україн..ський, кан..йон
- Б емул..сія, ц..вях, наріж..те
- В чотир..ма, різ..бяр, бояз..кість
- Г рибал..ці, рибал..ство, безбат..ченко
- Д удар..те, ковз..кий, біл..ченята

2. Літеру Е треба писати в усіх словах рядка

- А ст..хати, ст..повий, квіт..нь
- Б д..ржати, тр..мтіти, щєб..тати
- В пригв..нтити, чер..да, шел..стіти
- Г ос..литися, к..шеня, л..дацюга
- Д зал..вати, майст..р, леб..диний

3. Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка

- А крос..ворд, мул..а, пен..і
- Б іл..юзія, мадон..а, антен..а
- В Марок..о, ман..а, Калькут..а,
- Г Одіс..ей, конр..єволюція, трас..а
- Д барок..о, ван..а, гол..андський

4. Усі прислівник пишуться окремо в рядку

- А на/диво, без/відома, без/вісти
- Б без/смаку, без/ладу, на/одинці
- В в/основному, все/одно, по/тайки
- Г до/речі, по/одинці, на/ходу
- Д по/двоє, на/жаль, на/радошах

5. Літеру И треба писати на місці обох пропусків у рядку

- А Пр..дніпровська залізниця, пр..вабливі ціни
- Б пр..зупинити виробництво, пр..чудовий зразок
- В пр..бічники реформ, пр..зирливе ставлення
- Г виконати пр..погано, подарунковий пр..мірник
- Д кадрове пр..значення, пр..звище секретаря

6. Усі займенник написано правильно в рядку

- А будь-хто, неабищо, неаби у кого
- Б у кого-небудь, для будь-яких, будь-для-чого
- В чийсь, для абикого, ані в чому
- Г де з ким, казна від чого, анідочого
- Д до його, казна-що, від кого-небудь

ТЕСТ 6

1. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

- А мор..як, поголів..я, полум..яний
- Б подзв..якувати, п..яльця, верф..ю
- В краков..як, міл..ярд, об..їздити
- Г міжгір..я, голуб..я, зв..язковий
- Д кожум..яка, безриб..я, кур..ява

2. Літеру Е на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А прот..рати, восьм..ро, шел..ст
- Б з..леніти, к..шеньковий, ч..рнетка
- В книж..чка, вел..тень, тр..вожний
- Г шерш..нь, визволит..ль, м..гдаль
- Д ріднес..нький, кис..нь, с..зонний

3. Подвоєння літер НЕ відбувається в усіх словах рядка

- А крос..ворд, буд..изм, оперет..а
- Б піц..ерія, ім..унітет, груп..овий
- В кристал..ічний, гет..о, кол..екція
- Г діаграм..а, кас..ета, ім..обілізація
- Д конгрес..мен, оперет..а, нет..о

4. Усі слова треба писати з великої літери в рядку

- А (О,о)рден (Д,д)ружби (Н,н)ародів
- Б (Н,н)аціональний (Б,б)анк (У,у)країни
- В (О,о)рганізація (О,о)б'єднаних (Н,н)ацій
- Г (У,у)країнська (Р,р)еспубліканська (П,п)артія
- Д (А,а)кадемія (Н,н)аук (У,у)країни

5. Позначте рядок, у якому всі складні прикметники пишуться через дефіс

- А сліпучо/білий, вічно/юний, червоно/гарячий
- Б сніжно/білий, північно/східний, світло/голубий
- В гірко/солоний, хіміко/біологічний, західно/український
- Г суспільно/політичний, густо/синій, зовнішньо/торговий
- Д музично/хоровий, глибоко/змістовний, зерно/трав'яний

6. Літеру с треба писати на місці крапок у всіх словах рядка

- А ..казаний, ..палахнути, ..тягнення
- Б ..каламутити, ..паяний, ..сипати
- В ро..хитати, ..худнути, ..тулити
- Г ..пресувати, ..формувати, ..літати
- Д ..твердження, ..ведений, ..краю

ТЕСТ 7

1. М'який знак НЕ пишеться в усіх словах рядка

- А міл..ярд, ойкан..ня, мен..ший
- Б Уман..щина, Поділ..ля, Бат..ківщина
- В безбат..ченко, змагаєш..ся, віс..сю
- Г ін..ший, жен..шень, спіл..чанський
- Д кин..мо, ріж..мо, насип..мо

2. Літеру Е на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка:

- А н..сти, вит..рати, гр..чаний
- Б кол..со, вис..пати, кл..котати
- В зач..пити, розпоч..нати, п..кти
- Г справ..дливийтр, прич..пити, ш..птати
- Д тр..мтіти, ос..литися, ненав..діти

3. Подвоєння літер НЕ відбувається в усіх словах рядка

- А ем..ігрант, ім..ігрант, бел..етристика
- Б ім..унітет, кол..екція, дис..кусія
- В ім..ітація, гол..андка, ак..уратний
- Г епіграм..а, ін..овація, бюл..етень
- Д іл..юстрація, інтел..ігент, ір..аціональний

4. Прикладки слід писати в лапках у всіх словосполученнях рядка

- А озеро Світязь, цукерки Ведмедик, село Веселе
- Б квітка тюльпан, напій Фанта, пес Пірат
- В місто Прилуки, фірма Оріон, роман Тигролови
- Г готель Харків, печиво Сюрприз, комедія Мина Мазайло
- Д фільм Сяння, дівчина Марійка, холодильник Норд

5. Разом пишуться обидва слова в рядку

- А авто/спорт, компакт/диск
- Б ідея/фікс, авто/власник
- В альфа/промені, пів/огірка
- Г фото/аматор, статус/кво
- Д сто/річчя, гори/цвіт

6. Правильно написано всі слова в рядку

- А презентація, россівати, прізвисько, престол
- Б зшитки, зфокусувати, безпечний, примудрість
- В прекрасений, сформований, бессумнівний, призлий
- Г розрівняти, скалічений, безцільний, сповідати, прізвище
- Д росписка, претендент, превільний, счеплення

ТЕСТ 8

1. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

- А хом..ячисько, кур..йоз, надвечір..я
- Б в..язи, св..ятилище, сухом..ятка
- В бур..ячиння, крем..яний, прив..ялий
- Г вітр..як, в..єтнамець, стерв..ятник
- Д Стеф..юк, Лук..янчук, Солов..яненко

2. Літеру *Е* на місці пропуску треба писати в кожному слові рядка

- А р..тельно, кол..гіальний, тр..мливий
- Б зуп..нися, кл..котіли, стеж..чка
- В пр..сяга, справ..длиий, ст..блина
- Г з..рнина, зад..вився, л..вада
- Д заб..рати, оп..рація, оч..рет

3. Подвоєння літер НЕ відбувається в усіх словах рядка

- А нет..о, інтел..ект, шасі
- Б нер..аціональний, ір..аціональний, тер..иторіальний
- В ем..іграція, ім..іграція, ап..еляція
- Г барок..о, ком..ісія, тер..ор
- Д ван..а, кор..ектура, грам..

4. Велику літеру вжито правильно в усіх словосполученнях рядка

- А Франкове слово, Уральські гори
- Б далекий Схід, дніпровська хвиля
- В бог Перун, грінченків словник
- Г Софійський собор, республіка Польща
- Д комета Галлея, Чумацький шлях

5. Разом пишуться обидва слова в рядку

- А дев'яносто/літній, яро/зелений
- Б глухо/німий, важко/хворий
- В мовно/стильовий, південно/східний
- Г десяти/значний, народно/визвольний
- Д військово/зобов'язаний, військово/спортивний

6. Префікс з- треба писати в усіх словах рядка

- А ...ціпити, ...палити, ...чинити
- Б ...хопити, ...цідити, ...чистити
- В ...садити, ...чепити, ...варити
- Г ...сувати, ...пиляти, ...чесати
- Д ...цілити, ...питати, ...казати

ТЕСТ 9

1. М'який знак на місці пропуску НЕ пишеться в усіх словах рядка

- А дівчин..ці, порад..те, сіл..лю
- Б кур..йозний, соломин..ці, тон..ший
- В батал..йон, сяд..те, голубон..ці
- Г куз..ня, смієш..ся, голубон..ці
- Д велетен..ський, Натал..ці, підвод..ся

2. Літеру E на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А завм..рлий, вер..совий, кл..новий
- Б зл..тіти, кр..лавий, з..мляний
- В ос..редок, кр..латий, пл...кати
- Г мар..во, бл..щати, підн..бесний
- Д мереж..во, п..кти, побіл..ний

3. Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка

- А священ..ий, довгождан..ий, блажен..ий,
- Б подорож..ю, Поволж..я, пам'ят..ю
- В л..яний, зран..я, він..ицький
- Г безліч..ю, юн..ат, жовч..ю
- Д спросон..я, передміст..я, об..ризки

4. Позначте рядок, у якому власні назви пишуться в лапках

- А кінотеатр ім. Довженка, стадіон Динамо
- Б Вулиця Борисів Тік, мис капітана Джеральда
- В проспект Дружби народів, свято Спасівка
- Г виробниче об'єднання Поліграфкнига, банк Надра
- Д Озеро Ільмень, свято Благовіщення

5. Через дефіс треба писати обидва слова в рядку

- А гран/прі, кіловат/година
- Б матч/реванш, відео/трансляція
- В сон/трава, лісо/степ
- Г мікро/клімат, альма/матер
- Д мас/медіа, гіпер/активність

6. Правильно написано всі слова в рядку

- А спитати, розхвалений, прибічник, беззбройний
- Б скаламутити, безквитковий, розжувати, приточений
- В призвище, зціпити, безхарактерний, розквіт
- Г розказати, бесхатько, зцементувати, примазатись
- Д зчавлений, розпилення, препізнитися, безкрай

ТЕСТ 10

1. **Апостроф треба писати в усіх словах рядка**
 - А темр..ява, валер..янка, Прип..ять
 - Б пан..американський, в..язка, б..є
 - В роз..ївся, хлоп..ятко, від..ємний
 - Г дріб..язковий, гр..ядка, любов..ю
 - Д тр..юк, переджнив..яний, узгір..я
2. **Букву *Е* на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка**
 - А ск..листий, бр..ніти, тр..мтіння
 - Б в..рховний, кор..дор, р..берце
 - В кош..чок, р..місник, розробл..ний
 - Г вибор..ць, зб..рігається, ц..тата
 - Д кл..котіти, прич..пити, заст..реження
3. **Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка**
 - А зран..я, безсмерт..я, пісен..ий
 - Б довгождан..ий, блажен..ий, згуртован..ий
 - В страшен..ий, картин..ий, міськ..ом
 - Г стат..ей, жит..єдайний, облич..
 - Д прочитан..ий, височен..ий, від..зеркалити
4. **З великої літери треба писати лише перше слово у власній назві**
 - А К(к)абінет М(м)іністрів
 - Б К(к)ривий Р(р)іг
 - В У(у)країнська Н(н)ародна Р(р)еспубліка
 - Г Т(т)овариство Ч(ч)ервоного Х(х)реста
 - Д М(м)іністерство Ю(ю)стиції
5. **Через дефіс треба писати обидва слова в рядку**
 - А жовто/блакитний, вічно/зелений
 - Б темно/зелений, сільсько/господарський
 - В південно/західний, південно/бережний
 - Г навчально/виховний, соціал/демократичний
 - Д складно/підрядний, науково/популярний
6. **Літеру з треба писати на місці крапок у всіх словах рядка**
 - А ро..повісти, ..цементувати, ..пекти
 - Б бе..силий, ро..копати, бе..крилий
 - В ..чорнілий, ..цілення, не..проста
 - Г ро..кроїти, ..підлоба, бе..прав'я
 - Д ..ховати, ..керувати, ро..чистити

ТЕСТ 11

1. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

А мал..овничий, з..омка, опрац..ований

Б давн..окиївський, чотир..ох, ра..он

В кра..овий, пен..ок, прац..овитість

Г с..орбати, сер..озний, багат..ом

Д с..огодні, пізн..ого, кол..оровий

2. Букву И на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

А вит..рати, заб..рати, приб..рати

Б т..рти, заб..ру, прокл..нати

В простр..лити, прин..сти, закл..нати

Г виб..рати, с..діти, зат..рти

Д прот..рти, м..сти, бл..мати

3. Позначте рядок, в усіх словах якого не відбувається подвоєння приголосних

А цвіл..ю, якіст..ю, узліс..я

Б сторіч..я, жовч..ю, нагороджен..ий

В сміт..я, подвір..я, тверджен..я

Г читан..я, Закарпат..я, жит..телюб

Д матір..ю, радіст..ю, облич..

4. З великої літери треба писати всі слова в рядку

А (С,с)хідна (У,у)країна, (Б,б)улонський (Л,л)іс (парк в Парижі)

Б (П,п)роспект (П,п)еремоги, (С,с)тародавня (Г,г)реція

В (Ж,ж)овті (В,в)оди, (С,с)хідноєвропейська (Р,р)івнина

Г (Д,д)алекий (С,с)хід, (К,к)раїни (З,з)аходу

Д (Е,е)поха (В,в)ідродження. (Д,д)ніпрові (В,в)оди

5. Разом пишуться всі слова в рядку

А напів/автомат, авіа/промисловість, режисер/постановник

Б відео/апаратура, пів/оберт, макро/рельєф

В електро/устаткування, напів/імла, какао/порошок

Г радіо/трансляція, авіва/розвідка, мюзик/хол

Д теле/компанія, пів/години, крем/брюле

6. Літеру з на місці пропуску треба писати в кожному слові рядка

А ро..чин, ..формувати, бе..хребетний

Б бе..перешкодний, ро..колоти, ..тесати

В бе..порадний, ..повістити, ..читати

Г ро..галуження, бе..крилий, ..судомити

Д ро..цінки, ..поетизований, ро..копки

ТЕСТ 12

1. Апостроф треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка

- А марнослів..я, цв..яховий, любов..ю
- Б р..яжанка, високогір..я, пір..ячко
- В череп..яний, трьох..етапний, кав..яр
- Г скип..ятити, бездощів..я, п..ятниця
- Д двох..ярусний, п..явка, р..ябенький

2. Літеру *и* на місці крапок треба писати в усіх словах рядка

- А ш..потіти, ш..рокий, сп..тати
- Б к..сіть, кош..ня, зал..вати
- В мереж..во, гл..бінь, п..ріг
- Г мар..во, згар..ще, мороз..во
- Д книж..чка, вул..чка, вузл..к

3. Позначте рядок, в словах якого відбувається подовження приголосних

- А прагнен..я, сміт..я, жаліст..ю
- Б вугіл..я, поміч..ю, передміст..я
- В жовч..ю, змаган..ь, старіст..ю
- Г спросон..я, попідтин..ю, розкіш..ю
- Д корін..я, єдніст..ю, перел..єш

4. Укажіть рядок, у якому всі слова пишуться з великої літери

- А (З,з)аповідник (А,а)сканія-(Н,н)ова
- Б (П,п)івнічний (Л,л)ьодовитий (О,о)кеан
- В (Д,д)ень (Н,н)езалежності (У,у)країни
- Г (І,і)вано-(Ф,ф)ранківська (О,о)бласть
- Д (О,о)рден (П,п)очесного (Л,л)егіону

5. Через дефіс пишуться слова в рядку

- А мовно/літературний, суспільно/корисний, суспільно/політичний
- Б навчально/виховний, військово/морський, південно/східний
- В східно/слов'янський, фізико/математичний, жовто/зелений
- Г військово/зобов'язаний, п'яти/денний, воєнно/стратегічний
- Д всесвітньо/відомий, всесвітньо/історичний, народно/пісенний

6. Літеру *з* на місці пропуску треба писати в кожному слові рядка

- А ро..житися, бе..таланний, ..жовклий
- Б ..томлений, бе..журний, бе..хмарний
- В..палення, ро..поділ, бе..коштовний
- Г ро..трощити, бе..карний, ..худнення
- Д ..кроплення, ро..холодити, ро..квіт

ТЕСТ 13

1. Усі слова написано правильно в рядку

- А польовий, рельєф, камінчик, дівчиньці
- Б боязький, медальйон, портъера, гуаш
- В різьбяр, подільський, гребінчик, сімдесят
- Г ін'єкція, нюанс, тоньший, няньчити
- Д кізоньці, він'єтка, батальйон, ательє

2. Позначте рядок, у якому на місці крапок у всіх словах пишеться літера и.

- А д..наміт, с..фон, юв..лей
- Б д..скусія, с..рена, патр..отизм
- В д..летант, с..нтаксист, пац..єнт
- Г д..ктофон, реч..татив, тер..торія
- Д д..рекция, ц..клоп, мерид..ан

3. Позначте рядок, у якому в усіх словах спостерігається подвоєння приголосних

- А роздоріж..я, перекрит..я, ван..а
- Б пес..имізм, підборід..я, лют..ю
- В брут..о, безділ..я, сум..а
- Г вчен..я, бажан..я, кол..ектив
- Д досягнен..я, відношен..я, екстрен..ий

4. Укажіть рядок, у якому всі слова пишуться з великої літери

- А (С,с)пілка (П,п)исьменників (У,у)країни
- Б (К,к)онституційний (С,с)уд (У,у)країни
- В (Н,н)ародний (Д,д)епутат (У,у)країни
- Г (Л,л)іберально-(Д,д)емократична(П,п)артія (У,у)країни
- Д (М,м)іністерство (О,о)світи і (Н,н)ауки (У,у)країни

5. Через дефіс пишуться обидва слова в рядку

- А генерал/майор, кіловат/година
- Б міні/комп'ютер, вогне/гасник
- В зліт/посадка, спорт/клуб
- Г борт/інженер, інженер/механік
- Д фото/лабораторія, інтернет/послуга

6. Літеру с на місці крапок треба писати в кожному слові рядка

- А ..хованка, ..чеплення, ..тиха
- Б ..тратити, ..прожогу, ..жати
- В ..шиток, ..прямувати, ..терти
- Г ..кувати, не..проста, ..тискач
- Д ..тіснити, ..кинути, ..ціпити

ТЕСТ 14

1. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А с..омга, зарубц..ований, прокл..они
- Б сер..озний, схвил..ований, брон..ований
- В кур..оз, д..огт..овий, прийдешн..ого
- Г ос..овий, ску..овджений, л..отчик
- Д Солов..ов, облиц..ований, рол..овий

2. Позначте рядок, у якому на місці крапок у всіх словах пишеться літера и.

- А рас..зм, рег..он, д..скримінація
- Б през..дент, реалізац..я, міст..ка
- В пр..нцип, презумпц..я, ате..зм
- Г конст..туція, патр..арх, д..зайн
- Д д..лема, д..р..гент, дис..дент

3. Позначте рядок, в якому в усіх словах спостерігається подвоєння приголосних

- А туш..ю, суд..я, памороз..ю
- Б дозвіл..я, вітан..я, щаст..я
- В рішен..я, спросон..я, трас..а
- Г зіл..я, лист..я, грип...
- Д міц..ю, ніжність..ю, піч..ю

4. З великої літери треба писати обидва слова в рядку

- А (М,м)айдан (Н,н)езалежності
- Б (О,о)стрів (Х,х)ортиця
- В (Г,г)етьман (М,м)азепа
- Г (Є,є)вропейський (С,с)оюз
- Д (П,п)роспект (С,с)вободи

5. Разом пишуться обидва слова в рядку

- А північно/кримський, навчально/виховний
- Б сільсько/господарський, ніжно/бузковий
- В загально/державний, івано/франківський
- Г фізико/географічний, західно/український
- Д одно/разовий, давньо/український

6. Літеру с на місці крапок треба писати в кожному слові рядка

- А ..творення, ..котити, ..шивач
- Б ..фабрикувати, ..тяжка, ..пуск
- В ..чесати, ..кинути, ..цілення
- Г ..тишити, ..терпіти, ..чинити
- Д ..сунути, ..палахнути, ..хил

ТЕСТ 15

1. Апостроф треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка

- А сап..яновий, матер..ями, обов..язок
- Б дзв..якати, торф..яник, об..їждчик
- В пуп..янок, крем..яний, потъм..янілий
- Г надбрів..я, бруков..яний, зіп..ястися
- Д мереш..яньський, знічев..я, полум..я

2. Позначте рядок, у якому на місці крапок у всіх словах пишеться літера і.

- А академ..к, д..плом, пр..оритет
- Б піаніс..мо, д..алектика, х..рург
- В резолюц..я, граф..к, в..зит
- Г к..нджал, еп..тет, рад..ст
- Д до..сторичний, моза..ка, метод..ка

3. Вкажіть рядок, у якому в усіх словах спостерігається подвоєння приголосних

- А лют..ю, брат..я, вдячність..ю
- Б почут..я, гідність..ю, стат..я
- В багат..я, вил..ю, корист..ю
- Г мід..ю, річ..ю, безлад..я
- Д пониз..я, радіст..ю, ал..ея

4. Усі слова пишуться з маленької літери в рядку

- А (п)ротока (к)арські (в)орота, (к)рабоподібна (т)уманність
- Б (в)еликий (п)іст, (к)арл (с)міливий
- В (р)ентгенівські (п)ромені, (з)аслужений (д)іяч (м)истецтв
- Г (т)юркські (п)лемена, (к)авказький (х)ребет
- Д (н)ароди (п)івночі, (п)івденне (п)олісся

5. Через дефіс пишуться обидва слова в рядку

- А південно/бережний, південно/східний
- Б північно/західний, військово/транспортний
- В військово/зобов'язаний, військово/юридичний
- Г ясно/зелений, ясно/окий
- Д ясно/золотистий, світло/чолий

6. Літеру с на місці крапок треба писати в кожному слові рядка

- А ..середини, ..тулити, ..плутати
- Б ..хитрувати, ..точити, ..кроїти
- В ..сушити, ..кладник, ..кинути
- Г ..жувати, ..ковзати, ..підтиха
- Д ..чавили, ..падщина, ..пиляти

МОРФОЛОГІЯ**ТЕСТ 1**

1. Неправильно утворено форму кличного відмінка іменника у варіанті

- А Високоповажна пані Наталю!
- Б Вельмишановний пане Юріє!
- В Дорогенька бабусю Ірино!
- Г Шановний пане голово!
- Д Милий мій синку Даниле!

2. Чоловічий рід мають усі іменники варіанта

- А плач, накип, перекис
- Б корч, емаль, аерозоль
- В шагреня, портя, зал
- Г рояль, продаж, путь
- Д кір, прогрес, суміш

3. Помилку при творенні вищого ступеня порівняння прикметників допущено в рядку

- А більш влучний
- Б менш старанніший
- В більш відомий
- Г гірший від інших
- Д більш ефективний

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А півтори доби, півтора сантиметри
- Б півтори хвилини, півтора тижні
- В півтора кілограми, півтори хвилини
- Г півтори гривні, півтора літра
- Д півтора роки, півтори чашки

5. Позначте рядок, у якому НЕПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А залучити в заходи
- Б залучити до роботи
- В узяти до уваги
- Г добрий від природи
- Д затриматися через негоду

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А наболівше питання
- Б застарівша інформація
- В читаюча людина
- Г розквітлий сад
- Д випавший град

ТЕСТ 2

1. Правильно утворено форму кличного відмінка іменників у всіх рядках, ОКРІМ

- А Наталко, Наталю, Маріє
- Б брате, лікарю, доповідачу
- В Вікторе, Дмитре, Геннадіє
- Г бабусю, молодче, сестро
- Д друже, шевче, краєзнавцю

2. Правильно узгоджено прикметник з іменником

- А широка степ
- Б нестерпна біль
- В оптова продаж
- Г далека путь
- Д важка таріль

3. Помилку при творенні вищого ступеня порівняння прикметників допущено в рядку

- А вужчий
- Б переконливіший
- В веселіший
- Г більш вимогливий
- Д найживіший

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А дві цілих п'ять десятих гектари, одна четверта пирога
- Б дев'ять десятих метри, дві третіх дня
- В п'ять цілих одна друга гектара, одна третя склянки
- Г вісім десятих сантиметри, дві третіх торта
- Д півтори зміни, півтора яблуки

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А відповідно з постановою
- Б покласти у кишеню
- В побачити у сні
- Г призвести до втрат
- Д згідно закону

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А заключні результати
- Б забруднювальні речовини
- В бажаючі відпочити
- Г захоплюючі події
- Д знаючі працівники

ТЕСТ 3

1. Закінчення -е (-є) у формі кличного відмінка мають усі іменники в рядку

- А художниця, козак, Степан
- Б земля, директор, подруга
- В друг, Григорій, пісня
- Г школяр, добродій, Віктор
- Д хлопець, площа, товариш

2. Правильно узгоджено прикметник з іменником у рядку

- А десяткова дріб
- Б далека путь
- В наукова ступінь
- Г нестерпна біль
- Д хронічна нежить

3. Помилку при творенні вищого ступеня порівняння прикметників допущено в рядку

- А менш тепліший
- Б більш здібний
- В більш переконливий
- Г більш сумлінний
- Д менш надійний

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А дві цілих п'ять сотих центнера, три четвертих літри
- Б сім сотих кілометра, дві третіх дня
- В три цілих сім десятих кілограма, одна друга метри
- Г одна четверта книги, дві третіх днів
- Д півтора місяці, півтори години

5. Позначте рядок, у якому НЕПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А підручник по мові
- Б концерт на замовлення
- В зустрілися по обіді
- Г чинити по совісті
- Д згідно з наказом

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А діючий закон
- Б зауваження виступаючих
- В біжуча вода
- Г ведуча фірма
- Д лежачий камінь

ТЕСТ 4

1. Закінчення -ю мають усі іменники у формі кличного відмінка в рядку

- А учитель, боєць, Настя
- Б Олеся, кобзар, мудрець
- В хлопець, лікар, Сергій
- Г край, знавець, каменяр
- Д молодець, Наталя, ковзаняр

2. До одного роду належать обидва іменники рядка

- А Сімферополь, Сибір
- Б рукопис, магістраль
- В ательє, маестро
- Г лібрето, колібрі
- Д тюль, Охтирка

3. Правильно утворено форму вищого (найвищого) ступеня порівняння прикметника в рядку

- А кращий над усе
- Б менш мудріший
- В дорожчий життя
- Г самий ніжний
- Д прелюбий

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А семеро деталей, двоє курчат
- Б восьмеро ручок, троє депутатів
- В троє ножиць, двоє співробітниць
- Г троє дівчат, четверо штанів
- Д четверо чоловіків, дев'ятеро солдат

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А викликати по списку
- Б заходити по черзі
- В конспект по математиці
- Г інженер по фаху
- Д працювати по програмі

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А головуючий зборів
- Б забувший речі
- В зволожувальний крем
- Г керуюча сила
- Д пропавша енергія

ТЕСТ 5

1. Форму кличного відмінка утворено НЕПРАВИЛЬНО в рядку

- А пане полковнику
- Б добродію Романе
- В пані вчителька
- Г панове пасажири
- Д гості й родину

2. Позначте рядок, у якому всі іменники належать до жіночого роду

- А бязь, СДПУ, Токіо
- Б зала, синиця, воєвода
- В тюль, ГЕС, жовч
- Г вуаль, Чилі, акварель
- Д сутінь, путь, степ

3. Правильно утворено форму вищого (найвищого) ступеня порівняння прикметника в рядку

- А найпорожніший
- Б самий молодий
- В якнайніжніший
- Г кращий усіх
- Д більш дружніший

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А двадцяттеро студентів, троє президентів
- Б троє парубків, семеро портфелів
- В четверо керівників, п'ятеро чашок
- Г семеро аспіранток, тридцяттеро учасників
- Д шестеро сторінок, десятеро діб

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А не дивлячись на обставини
- Б завдяки пошкодженню
- В вирушати по воду
- Г на протязі тижня
- Д обладнати по схемі

6. Редагування ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А збережене довкілля
- Б призабута історія
- В зужиті речі
- Г освітлена вулиця
- Д направлені на реалізацію

ТЕСТ 6

1. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

- А Анатоліївна
- Б Євгенівна
- В Спиридонівна
- Г Аркадієвна
- Д Григорівна

2. Позначте рядок, у якому іменник у формі родового відмінка однини має закінчення -у(-ю):

- А художнього гуртка..
- Б стовпчик барометр..
- В білого мармур..
- Г хвилі Дінц..
- Д протягом місяц..

3. Літеру *e* треба писати на місці пропуску в слові

- А алюміні..вий
- Б ключ..вий
- В реч..вий
- Г оранж..вий
- Д дощ..вий

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А троє дубів, двоє керівників
- Б п'ятеро доповідачів, четверо ягнят
- В троє окулярів, двоє днів
- Г семеро діб, трійко дітей
- Д троє сестер, двоє спортсменів

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А без п'ятнадцяти три
- Б біля вісімдесяти відсотків
- В увійшли в склад комісії
- Г зустрічатися раз на місяць
- Д розумітися в музиці

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А вчитися на рідній мові
- Б нічого не поробиш
- В називати по імені
- Г вибачити тебе
- Д сподіватися на кращі часи

ТЕСТ 7

1. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

- А Геннадієвич
- Б Миколович
- В Олександрівна
- Г Ілліч
- Д Савович

2. Позначте рядок, у якому іменник у формі родового відмінка однини має закінчення -а(-я)

- А обладнання музе..
- Б прибув з Єгипт..
- В літр бензин..
- Г з останнього вагон...
- Д недалеко від ліс..

3. Літеру *e* треба писати на місці пропуску в слові

- А сил..вий
- Б кисн..вий
- В нафт..вий
- Г двошар..вий
- Д сторож..вий

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А восьмеро учасниць, п'ятеро ножиць
- Б четверо канікул, троє подруг
- В семеро кошенят, десятеро книг
- Г двоє телят, четверо місяців
- Д двоє дверей, троє земляків

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А виступити в захист
- Б стати у повний ріст
- В поставити в приклад
- Г алергія до ліків
- Д присвятив для неї

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А усунути хиби
- Б попередити злочин
- В відноситься до компетенції
- Г відмінити ухвалу
- Д подати до розгляду

ТЕСТ 8

1. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

- А Якович
- Б Ігоревич
- В Максимович
- Г Пилипович
- Д Валерійович

2. Позначте рядок, у якому іменник у формі родового відмінка однини має закінчення *-а(-я)*

- А не вистачає досвід..
- Б сторінки журнал..
- В приміщення театр..
- Г простори Кавказ..
- Д не поставив апостроф..

3. Літеру *о* треба писати на місці пропуску в слові

- А циліндр..вий
- Б замш..вий
- В місяц..вий
- Г туш..вий
- Д нікел..вий

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А кількасот сторінок, декілька кілограм
- Б кількасот мешканця, кільканадцять центнерів
- В кількадесят метри, кілька університетів
- Г кілька років, кількадесят студентів
- Д кількадесят книг, півтора гектара

5. Позначте рядок, у якому **ПРАВИЛЬНО** вжито прийменник

- А у доказ любові
- Б виявилися в повну силу
- В розташувати уздовж стіни
- Г сплачувати по кредитах
- Д виконати по вказівці

6. Редагування **НЕ ПОТРЕБУЄ** словосполучення

- А прийти до згоди
- Б припуститися помилки
- В добре виглядати
- Г поставляти газ
- Д закаляти волю

ТЕСТ 9

1. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

- А Олексіївна, Лукович
- Б Віталіївна, Павлович
- В Львівна, Григорович
- Г Адамівна, Аркадійович
- Д Хомівна, Андрієвич

2. Позначте рядок, у якому іменник у формі родового відмінка однини має закінчення -а(-я)

- А виписав із підручник..
- Б основи світогляд..
- В не було кле..
- Г представники завод..
- Д реставрація палац..

3. За допомогою суфікса -ов- утворюються прикметники від усіх менників рядка

- А пісок, вишня
- Б плащ, груша
- В куля, ґрунт
- Г сіль, галузь
- Д вісь, мигдаль

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А декілька кілограма, декілька днів
- Б кілька міст, кільканадцять років
- В декілька учасників, кількасот гривнів
- Г декілька відсотків, кількасот мешканця
- Д кількасот грам, декілька місяця

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А підвищити в посаді
- Б захід у честь ювілею
- В виконати за вимогою керівництва
- Г розгубитися з несподіванки
- Д ставити у провину

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А приймати його сторону
- Б зустрічаються перешкоди
- В докладати зусиль
- Г підводити підсумки
- Д привести до негативних наслідків

ТЕСТ 10

1. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

- А Романівна, Лукич
- Б Савівна, Вячеславович
- В Олексіївна, Олегович
- Г Іллінічна, Тарасович
- Д Василівна, Свиридович

2. Закінчення **-а(-я)** у формі родового відмінка однини мають усі іменники в рядку

- А Берлін.., іспит.., омонім..
- Б бензонасос.., келих.., бузк..
- В букет.., інфінітив.., вітр..
- Г Еквадор.., акордеон.., бабак..
- Д баклажан.., еколог.., додатк..

3. За допомогою суфікса **-ев- (-ев-)** утворюються прикметники від усіх іменників рядка

- А кальцій, двір
- Б водень, текст
- В сосна, свинець
- Г корінь, тунець
- Д папір, магній

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А два з половиною ящики, півтора гектар
- Б третина застави, три з половиною років
- В три з половиною кілограми, третина місяця
- Г один із половиною місяць, дві третіх метри
- Д півтора гривнів, половина року

5. Позначте рядок, у якому **ПРАВИЛЬНО** вжито прийменник

- А відповідати по черзі
- Б рухатися по інерції
- В розглядати по вівторках
- Г почутий по всьому світу
- Д назвати по імені

6. Редагування **НЕ ПОТРЕБУЄ** словосполучення

- А привести приклад
- Б стане у нагоді
- В співставляти факти
- Г автор піднімає проблему

Д мені спадає на думку

ТЕСТ 11

1. Помилку допущено в рядку

- А подарувати Заставецькій Ірині Олегівні
- Б побачити Завербного Миколу Луковича
- В створити для Пашук Ярослави Іллівни
- Г заступитися за Запорожця Івана Савича
- Д танцювати з Мусак Марком Гнатовичем

2. Закінчення *-а* у формі родового відмінка мають усі іменники в рядку

- А Крим, Львів, Миргород
- Б десяток, нарцис, маневр
- В Харків, вольт, язик
- Г фонтан, кір, займенник
- Д квартал, табун, метр

3. Форми ступенів порівняння можна утворити від усіх прикметників рядка

- А низький, пресильний, дорогий
- Б визначний, лисий, удалий
- В кароокий, молодий, красивий
- Г смачний, тонкий, ефективний
- Д бадьорий, гнідий, хворий

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А півтораєта кілограмів, п'ятдесят з половиною тонни
- Б півтораєта тонни, половина гри
- В три з половиною тижня, чверть року
- Г півтораєта гривнів, половина року
- Д три з половиною кілограми, третина місяця

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А їхати по справі
- Б читати по складах
- В пливти по течії
- Г десять градусів по Цельсію
- Д по нашим підрахункам

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А зайти в тупик у пошуках
- Б диву даватися
- В прийшли всі без виключення
- Г додати декілька слів

Д настоювати на покаранні

ТЕСТ 12

1. НЕМАЄ помилки в рядку

- А познайомитися з Клименко Аллою Юріівною
- Б отримати від Карпенко Святослава Хомовича
- В зупинити Дмитрука Мирослава Валерієвича
- Г повернути Поповій Валентині Зінов'ївні
- Д позичити в Кравець Володимира Яковича

2. Закінчення -у (ю) у формі родового відмінка мають усі іменники в рядку

- А Крим, зошит, театр
- Б Байкал, університет, понеділок
- В ромб, Казахстан, президент
- Г Тернопіль, вид, колектив
- Д продукт, характер, сік

3. Форми ступенів порівняння можна утворити від усіх прикметників рядка

- А дзвінкий, білий, суворий
- Б русявий, бідний, чесний
- В затемний, глибокий, молодий
- Г товстий, білосніжний, гладкий
- Д живий, рідний, дружний

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А чотири місяця, два дня
- Б двоє хвилин, три години
- В семеро зошитів, чотири тижні
- Г шість літрів, троє малят
- Д два кілограма, троє разів

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А працює по сім годин на добу
- Б по технічним причинам
- В нагадувати раз по раз
- Г згідно наказу директора
- Д подорожувати при будь-якій погоді

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А стало не по собі
- Б розкрити книжку на першій сторінці
- В зустрітися о третій годині
- Г широко розкрити очі

Д більша половина учасників

ТЕСТ 13

1. НЕМАЄ помилки в рядку

- А спілкуватися з Бучаком Остапом Ігоровичом
- Б звернутися до Василенко Йосипа Богдановича
- В відвідати Петриняк Любославу Андрієвну
- Г гостювати в Чижі Володимира Карповича
- Д допомогти Васюті Оксані Станіславівній

2. Закінчення –а у формі родового відмінка мають усі іменники в рядку:

- А Пирятин, відсоток, квадрат
- Б трикутник, мітинг, атестат
- В Краматорськ, Кавказ, Київ
- Г радіус, гопак, синтез
- Д монітор, водограй, Тернопіль

3. Форми ступенів порівняння можна утворити від усіх прикметників рядка

- А малиновий, чесний, цікавий
- Б гучний, злий, приємний
- В ультракороткий, дешевий, вагомий
- Г солоденький, ретельний, щирий
- Д здоровенний, доречний, вразливий

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А десять відсотків, два аспіранта
- Б вісімдесят п'ять тонн, чотири фахівця
- В дві статті, тридцять один студент
- Г вісімдесят три мешканці, два листа
- Д чотири довідника, шість квітків

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А мешкати по вулиці
- Б іти за грибами
- В розробляти відповідно правил
- Г затриматися через хворобу
- Д розглядати на протязі тижня

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А відкривати вікно
- Б благополуччя населення
- В запроваджувати нові правила
- Г виписка з протоколу
- Д в'яснити всі питання

ТЕСТ 14**1. Помилку допущено в рядку**

- А співпраця з Пилипенко Андрієм Ігоровичем
- Б зустріти Матвійчук Тетяну Семенівну
- В побачити Сотника Матвія Валер'яновича
- Г завітати до Ганич Оксани Григорівни
- Д привітатися із Зайцем Петром Артемовичем

2. Граматичну помилку допущено в рядку

- А небувала розкіш
- Б важка бандероль
- В життєва путь
- Г ясна даль
- Д нестерпна біль

3. Правильно утворено форми ступенів порівняння прикметників у рядку

- А вужчий, більш тепліший, триваліший
- Б ласкавіший, порожніший, активніший
- В менш яскравий, скромніший, презліший
- Г рідніший, багатший, більш сміливий
- Д самий короткий, смачніший, легший

4. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А три тижня, одинадцять запитань
- Б чотири вагона, вісім кімнат
- В двадцять чотири місяці, чотири вінничанина
- Г три аркуша, двадцять два кілограма
- Д два з половиною тижня, тридцять одні двері

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А завершити при допомозі друзів
- Б чинити по правді
- В згрупувати слова по аналогії
- Г помилитися по неухважності
- Д працювати по ліцензії

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А відстоювати свої права
- Б вирішувати проблему
- В передплачувати газети
- Г губити час даремно
- Д добиватися мети

ТЕСТ 15

1. Немає помилки в рядку

- А прощатися з Дмитренко Іваном Григорієвичем
- Б розмовляти з Бучацькою Ольгою Юр'івною
- В отримати від Іваненко Семена Ільковича
- Г запитати у Гмирі Наталі Олегівни
- Д спілкуватися з Лебедем Петром Якововичем

2. Правильно наведено форму слова

- А вежою
- Б площею
- В задачею
- Г кручею
- Д дорогою

3. Правильно утворено форми ступенів порівняння прикметників у рядку

- А щонайкращий, більш грамотний, самий вагомий
- Б ліпший, найбільш упевнений, молодший за всіх
- В знесиленіший, найбільш суворий, відважніший
- Г найменш білявий, найтовстіший, менш свіжий
- Д якнайтепліший, щонайвужчий, пречесніший

4. Позначте рядок, у якому всі словосполучення утворено правильно

- А два дні, три олівця,
- Б чотири стола, п'ять робітників
- В три п'ятих метрів, два тижні
- Г п'ять сьомих кілометра, сто один працівник
- Д чотири пенали, одна третя метру

5. Позначте рядок, у якому ПРАВИЛЬНО вжито прийменник

- А зробити по старій звичці
- Б заходи по вдосконаленню
- В працювати по змінному графіку
- Г поселитися по сусідству
- Д різьбити по дереву

6. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А квартира з усіма вигодами
- Б затрачено мільйони
- В здавати іспити
- Г сучасні напрямки розвитку

Д доказувати свою непричетність
ЛЕКСИКА
Тест 1

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *бонус*

- А стипендія
- Б гонорар
- В премія
- Г пенсія
- Д відсоток

**2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм
*вірно***

- А робити
- Б кохати
- В казати
- Г йти
- Д відповідати

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А імпортні кахлі
- Б політична пильність
- В воєнне звання
- Г лікуватись від нежитю
- Д книжна мова

**4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму
*коваль бабі рідний швець***

- А бути підмайстром у коваля
- Б бути підмайстром у шевця
- В поріднитися з кимось
- Г дуже близький родич
- Д дуже далекий родич

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А підкладати аналізу
- Б підкидати аналізу
- В підвергати аналізу
- Г піддавати аналізу
- Д підпадати аналізу

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А надіслати на адрес
- Б надіслати на адресу
- В надіслати за адресом
- Г надіслати за адресою

Д надіслати по адресу

Тест 2

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *ідентичний*

- А позначений
- Б домислюваний
- В тотожний
- Г встановлений
- Д інакший

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм

дві неділі - це

- А чотирнадцять днів
- Б два дні
- В тридцять один день
- Г десять днів
- Д квартал

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А залізнодорожний транспорт
- Б втеча з-під варти
- В пошукові роботи
- Г академічна година
- Д виконавча влада

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму

золоте теля

- А зроблене з золота теля
- Б божество аборигенів
- В слухняне теля
- Г влада золота, грошей
- Д сила краси

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А безналічний розчот
- Б безготівковий розрахунок
- В безналічний розрахунок
- Г безготівковий розчот
- Д безготівковий рахунок

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А за наказом
- Б по наказу
- В по приказу
- Г за приказом

Д згідно наказу

Тест 3

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *аргумент*

- А вміння
- Б дороговказ
- В перевага
- Г доказ
- Д наказ

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм

мілкі

- А гроші
- Б річки
- В купюри
- Г купони
- Д монети

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А неприродним способом
- Б призводити до порушення
- В нагальна справа
- Г інсценувати крадіжку
- Д оточуюче середовище

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму

ганяти вітер по світу

- А подорожувати
- Б мріяти
- В ледарювати
- Г бігати
- Д літати

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А притворення інформації
- Б умиротворення інформації
- В затворення інформації
- Г відтворення інформації
- Д утворення інформації

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А згідно наказу
- Б згідно з наказом
- В згідно приказу
- Г згідно з приказом

Д згідно до наказу

Тест 4

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *екстрений*

- А повільний
- Б погоджений
- В найвищий
- Г рідкісний
- Д невідкладний

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм облік

- А моральний
- Б поетичний
- В чарівний
- Г погодинний
- Д неповторний

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А з течією часу
- Б поза межами закону
- В ставити за провину
- Г акцизне оподаткування
- Д неприйнятні вчинки

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму *дим пустити в очі*

- А отруювати чадним газом
- Б заплющити очі
- В дихнути в очі тютюновим димом
- Г обманути
- Д пліткувати

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А вигляди на майбутнє
- Б види на майбутнє
- В плани на майбутнє
- Г краєвиди на майбутнє
- Д згадки на майбутнє

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А відповідно до наказу
- Б відповідно з наказом
- В відповідно наказу
- Г відповідно приказу
- Д відповідно до наказу

Тест 5

1. **Виберіть синонім до іншомовного слова *інертний***
 - А дійовий
 - Б рухомий
 - В бездіяльний
 - Г ув'язнений
 - Д забутий
2. **Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм *запросити***
 - А інформацію
 - Б на роботу
 - В звіт
 - Г довідку
 - Д анотацію
3. **Знайдіть помилку у словосполученні**
 - А схвальний відгук
 - Б порушувати справу
 - В вступати в суперечність
 - Г являтися свідком
 - Д спростувати звинувачення
4. **Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму *хоч крізь землю провалитися***
 - А бажання щезнути
 - Б не знати дороги
 - В дуже страшно
 - Г конспіративний провал
 - Д започатковувати справу
5. **Виберіть правильно побудоване словосполучення**
 - А приймати участь
 - Б брати участь
 - В підіймати участь
 - Г переймати участь
 - Д займати участь
6. **Виберіть правильну прийменникову конструкцію**
 - А по поверненню
 - Б по поверненні
 - В після повернення
 - Г при поверненні
 - Д не дивлячись на повернення

Тест 6

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *енергійний*

- А діяльний
- Б бездіяльний
- В наповнений
- Г розвинений
- Д уважний

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм *скрізь*

- А вікно
- Б стіну
- В роки
- Г час
- Д відбувається

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А банківський переказ
- Б оголосити забастовку
- В чинити на свій розсуд
- Г цивільне судочинство
- Д підбивати підсумки

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму *пролізти крізь вушко голки*

- А запобігати ласки
- Б бути старанним
- В зробити щось неймовірно складне
- Г посваритися з начальством
- Д вдало побудувати плани

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А приносити неприємності
- Б приносити прикrostі
- В завдавати прикrostями
- Г приносити непотрібності
- Д завдавати прикrostей

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А поставити в приклад
- Б навести як приклад
- В зазначити як приклад
- Г поставити за приклад
- Д виставити як приклад

Тест 7

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *фамільярний*

- А дозволений
- Б панібратський
- В сімейний
- Г прізвищевий
- Д батьківський

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм

колотити

- А м'яч у сітку
- Б грушу
- В суперника
- Г чай
- Д спокій

3. Знайдіть помилку у словосполученні:

- А мережа магазинів
- Б далі буде
- В узвичаєні речі
- Г пригнічений стан
- Д промовляючі факти

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму:

покропити кров'ю

- А поранитися
- Б здати аналіз крові
- В міцно здружитися
- Г здобути великими зусиллями
- Д назавжди втратити

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А плинність кадрів
- Б відплиття кадрів
- В текучість кадрів
- Г відпливання кадрів
- Д течія кадрів

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А по указанню
- Б по приказанню
- В по вказівці
- Г за приказанням
- Д за вказівкою

Тест 8

1. Виберіть синонім до іншомовного слова
ініціатива

- А зачин
- Б дозвіл
- В почин
- Г чин
- Д причина

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм

час

- А минає
- Б – це шістдесят хвилин
- В дня
- Г ночі
- Д до завершення

3. Знайдіть помилку у словосполученні:

- А беззбиткове підприємство
- Б заблудження начальника
- В невідкладне завдання
- Г справа про аліменти
- Д упроваджувати зміни

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму

як на голках

- А спокійно
- Б аскетично
- В у процесі підготовки
- Г приблизність, чорновий варіант
- Д неспокійно

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А ужорсточити вимоги
- Б ужорщити вимагання
- В посилити вимоги
- Г зміцнити вимоги
- Д зростити вимоги

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А за всіма правилами
- Б по всіх правилах
- В по всіх правилах
- Г за всіх правил

Д згідно всіх правил

Тест 9

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *адресант*

- А одержувач
- Б відправник
- В листоноша
- Г конверт
- Д співрозмовник

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм

догляд

- А митний
- Б службовий
- В лікарський
- Г комісійний
- Д прикордонний

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А рідка книга
- Б наполегливі пошуки
- В уразливе місце
- Г приголомшлива новина
- Д приязна розмова

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму

брати на кпини

- А сваритися
- Б гордитися
- В насміхатися
- Г виховувати
- Д запроувати в гості

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А не відрізняється новизною
- Б не вирізняється новизною
- В не відмічається новизною
- Г не позначається новизною
- Д не відзначається новизною

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А жити із-за совісті
- Б жити у совісті
- В жити через совість
- Г жити по совісті
- Д жити із совістю

Тест 10

1. **Виберіть синонім до іншомовного слова *резонанс***

- А порожнина
- Б значення
- В уклін
- Г плід
- Д відлуння

2. **Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм?**

розділяти

- А радість
- Б сум
- В погляди
- Г землю
- Д хвилювання

3. **Знайдіть помилку у словосполученні**

- А переважна більшість
- Б паперова волокита
- В свідоцтво про одруження
- Г дільничний інспектор
- Д розплющити очі

4. **Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму**

прикипіти до землі

- А зупинитися через утому
- Б полюбити роботу на землі
- В осісти для проживання
- Г застигнути на місці з несподіванки
- Д відчутти сильне обурення

5. **Виберіть правильно побудоване словосполучення**

- А неабияке питання
- Б немаловажливе питання
- В немаловажне питання
- Г багатоважливе питання
- Д багатоманітне питання

6. **Виберіть правильну форму слова**

- А щодо понеділка
- Б щопонеділка
- В по понеділках
- Г по понеділках
- Д у понеділки

Тест 11

1. **Виберіть синонім до іншомовного слова *диференціація***
 - А поділ
 - Б наділ
 - В переділ
 - Г відділ
 - Д приділ
2. **Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм *роздається***
 - А голос
 - Б постріл
 - В безкоштовно
 - Г луна
 - Д вигук
3. **Знайдіть помилку у словосполученні**
 - А позичкова відомість
 - Б розрушені плани
 - В вартий уваги
 - Г сувора догана
 - Д винайняти приміщення
4. **Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму *товктися як Марко в пеклі***
 - А бути постійно зайнятим
 - Б танцювати по-модному
 - В тупцювати на одному місці
 - Г бути неуважним
 - Д передчувати лихо
5. **Виберіть правильно побудоване словосполучення**
 - А нерадивий виконавець
 - Б недбайливий виконавець
 - В нерадий виконавець
 - Г нещасливий виконавець
 - Д непогамовний виконавець
6. **Виберіть правильну прийменникову конструкцію**
 - А получати за рахунком
 - Б одержувати по рахунку
 - В одержувати за рахунком
 - Г получати по рахунку
 - Д одержувати від рахунку

Тест 12

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *декоративний*

- А утаємничений
- Б заспокоєний
- В намальований
- Г мальовничий
- Д розгаданий

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм

угар

- А тривалий
- Б людський
- В отруйний
- Г боротьби
- Д металу

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А неосвічена вулиця
- Б трапляються недоліки
- В обсяг роботи
- Г з оригіналом згідно
- Д добродійна акція

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму

мокрим рядом накрити

- А сховати від дощу
- Б загасити полум'я
- В виляяти
- Г похвалити
- Д додати свіжості

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А привести слідуючі факти
- Б довести наступні факти
- В навести наступні факти
- Г привести наступні факти
- Д навести такі факти

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А за згодою
- Б за согласієм
- В по согласію
- Г по згоді
- Д за соглашанням

Тест 13

1. Виберіть синонім до іншомовного слова:*дефективний*

- А потрібний
- Б ненормальний
- В результативний
- Г поламаний
- Д відкладений

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм*являється*

- А офіцером
- Б директором
- В уві сні
- Г майстром
- Д виконавцем

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А подразнення на руці
- Б податкові пільги
- В урядова постанова
- Г грошова допомога
- Д несприятливі умови

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму у свиначий голос

- А співати пісню
- Б співати неголосно
- В фальшивити
- Г вчасно
- Д невчасно

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А являється ефективним
- Б є ефективним
- В з'являється ефективним
- Г являється вірним
- Д з'являється вірним

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А відпустка за хворобу
- Б відпустка із-за хвороби
- В відпустка через хворобу
- Г відпустка по хворобі

Д відпустка для хвороби

Тест 14

1. Виберіть синонім до іншомовного слова *дотація*

- А зарплата
- Б відплата
- В доплата
- Г переплата
- Д приплата

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм

брак

- А щасливий
- Б пропозицій
- В тривалий
- Г з розрахунку
- Д ранній

3. Знайдіть помилку у словосполученні:

- А дисциплінований постачальник
- Б не мати претензій
- В синтаксичне відношення
- Г згубна пристрасть
- Д дякуючи допомозі

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму:

вбиватися в колодочки

- А ремонтувати автомобіль
- Б ставати багатим
- В ставати дорослішим
- Г одружуватися
- Д відпочивати

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А за наявними даними
- Б за існуючими даними
- В за маючимися даними
- Г за існуючими свідоцтвами
- Д за маючимися свідоцтвами

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А по підозрі в чому
- Б за підозрою в чомусь
- В по підозріванню в чому
- Г по підозрюванню в чому
- Д за підозріванням у чому

Тест 15

1. Виберіть синонім до іншомовного слова:*коректний*

- А правильний
- Б неухильний
- В другорядний
- Г відзначений
- Д ввічливий

2. Який із наведених варіантів логічно узгоджується з виділеним словом без порушення норм*жалоба*

- А оголошена
- Б надійшла
- В розглянута
- Г передана
- Д складена

3. Знайдіть помилку у словосполученні

- А передплата на газети і журнали
- Б приймати рішення
- В передостанній пункт
- Г більша частина співробітників
- Д викликати подив

4. Виберіть правильне значення наведеного фразеологізму*стояти поперек горла*

- А хворіти
- Б удавитися
- В важко дихати
- Г перешкоджати
- Д вимагати неможливого

5. Виберіть правильно побудоване словосполучення

- А покупання товару
- Б покупка товару
- В купівля товару
- Г підкуп товару
- Д покупляння товару

6. Виберіть правильну прийменникову конструкцію

- А міроприємства по покращенню
- Б міроприємства по поліпшенню
- В заходи по покращенню
- Г заходи щодо поліпшення

Д міроприємства щодо поліпшення
ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ 1

1. Прийменник *В* на місці пропуску слід уживати в рядку

- А працювати ... аптеці
- Б ремонт ... кімнаті
- В успіх ... навчанні
- Г жити ... своєму будинку

2. Позначте рядок, у якому правильно утворено термін-словосполучення

- А оточуюче середовище
- Б діючий закон
- В копіювальний пристрій
- Г пануюча ідея

3. Позначте рядок, у якому правильно розкрито значення фразеологізму «*альфа і омега*»

- А початок і кінець
- Б важливе і другорядне
- В причина і наслідок
- Г перемога і поразка

4. Оберіть правильне написання імен по батькові

- А Андрійович, Миколович
- Б Андрієвна, Миколаївна
- В Андріївна, Миколаєвна
- Г Андрієвич, Миколайович

5. На місці крапок у реченні *Було враховано ... пропозиції* учасників треба вжити слово

- А багаточисленні
- Б численні
- В чисельні
- Г числові

6. Правил уживання великої літери дотримано в рядку

- А Українська академія друкарства, Будинок Учених
- Б місто Кривий ріг, Організація Об'єднаних Націй
- В лауреат Шевченківської премії, Дніпровська держадміністрація
- Г Шевченківська премія, Орден Незалежності, езопівська мова

7. Оберіть варіант, у якому іменник у родовому відмінку вжито правильно

- А представники штаба, вироби з каменя
- Б представники штабу, вироби з каменю
- В представники штаба, вироби з каменю
- Г представники штабу, вироби з каменя

8. Потребує редагування речення

- А Розглянувши заяву, керівник дозволив розпочати обговорення.
- Б Аналізуючи результати опитування, у нас не було суттєвих проблем.
- В Здійснюючи реєстрацію, секретар фіксує дату подання документів.
- Г Переглядаючи студентський звіт, викладач виявив деякі помилки.

9. Позначте рядок, у якому в усіх словах відбувається спрощення приголосних

- А ус..ний, пропаганди..ський, тури..ський
- Б контраст..ний, влас..ний, хвас..ливий
- В звіс..но, облас..ний, чес..ний
- Г улес..ливий, щотиж..невий, компос..ний

10. Позначте рядок, у якому вжито правильну форму іменника

- А три доповідача
- Б дев'яносто чотири кілометри
- В двадцять два аркуша
- Г два з половиною місяця

11. Обидва слова пишуться з префіксом *с-* у рядку

- А (з,с)фокусувати, (з,с)шивати
- Б (з, с)твердити, (з, с)фабрикувати
- В (з,с)чорнілий, (з, с)провокований
- Г (з,с)формувати, (з,с)чеплення

12. Обидва прислівники пишуться *через дефіс* у рядку

- А по/перше, по/тайки
- Б де/факто, всього/на/всього
- В врешті/решт, кінець/кінцем
- Г до/відома, будь/коли

13. Оберіть стилістично правильний варіант

- А звільняти з посади
- Б знімати з посади
- В звільняти від посади
- Г знімати посаду

14. Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка

- А довгождан..ий, самовіддан..ий
- Б буквен..ий, письмен..ий
- В пам'ят..ю, передміст..я
- Г старан..ий, сторіч..я

15. Оберіть правильний варіант написання обох слів іншомовного походження:

- А альтруїзм, пріоритетний
- Б альтруїзм, пріорітетний
- В альтруїзм, приоритетний
- Г альтруїзм, приорітетний

16. Помилку при творенні вищого ступеня порівняння прикметників допущено в рядку

- А більш влучний
- Б менш старанніший
- В більш відомий
- Г гірший від інших

17. Усі іменники у формі кличного відмінка мають закінчення –е в рядку

- А товариш, лікар, Іван
- Б Юрій, директор, друг
- В професор, Максим, бригадир
- Г Геннадій, Яків, журналіст

18. Правильно утворено прикметник від іменника *Париж*

- А паризький
- Б париський
- В парижський
- Г паризський

19. Правил уживання м'якого знака дотримано в усіх рядках, ОКРІМ

- А подільський, доменьщик, черешеньці
- Б приятельці, неньці, доньці
- В різьбяр, добровольці, сільський
- Г батьківський, бальзам, каньйон

20. Наголос на першому складі має слово

- А експерт
- Б котрий
- В русло
- Г спина

21. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А стіл – ст..лу
- Б поміст – пом...сту
- В берег – бер..га
- Г село – с..льський

22. Обидва слова в рядку пишуться з апострофом

- А брукв..яний, верф..ю
- Б трав..янистий, мавп..ячий
- В між..європейський, Приазов..я
- Г св...ятковий, сум..яття

23. Літеру *И* на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А пр..стрій, пр..дзаданий, пр..чудовий
- Б пр..тихий, пр..нагідний, пр..дужий
- В пр..в'ялий, пр..зентувати, пр...вілля
- Г пр..дбаний, пр..везений, пр..крий

24. Прийменник правильно вжито у варіанті

- А наказ по академії
- Б консультації по вівторках
- В чекати біля години
- Г викликати по списку

25. Оберіть правильний варіант речення

- А ТОВ оголосив про свою ліквідацію.
- Б ТОВ оголосило про свою ліквідацію.
- В ТОВ оголосили про свою ліквідацію.
- Г ТОВ оголосила про свою ліквідацію

ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ 2**1. Не потребує редагування словосполучення**

- А заява на звільнення
- Б заява по звільненню
- В заява про звільнення
- Г заява для звільнення

2. Правильно написано всі слова в рядку

- А рідкісний, ненависний, захистний
- Б форпостний, пісний, кількісний
- В шістсот, кістлявий, студенський
- Г улесливий, цілістний, шелеснути

3. Позначте рядок, у якому правильно розкрито значення фразеологізму «аріаднина нитка»

- А сполучний елемент
- Б те, що міцно пов'язує в єдине ціле
- В те, що ускладнює справу
- Г те, що дає правильний напрямок

4. Правильне написання прізвища наведено в рядку

- А Марьянович
- Б Мар'янович
- В Мар'яновіч
- Г Марьяновіч

5. Який із наведених варіантів логічно узгоджується зі словом *ВІРНО* без порушення норм

- А робити
- Б казати
- В кохати
- Г йти

6. Мовними особливостями офіційно-ділового стилю є

- А використання суспільно-політичної, емоційної лексики
- Б широке застосування слів у переносному значенні
- В широке вживання готових словесних формул
- Г застосування невербальних засобів спілкування (жестів, міміки)

7. Оберіть рядок, у якому іменник у родовому відмінку вжито правильно

- А реквізити документа, працівники заводу
- Б реквізити документа, працівники заводу
- В реквізити документу, працівники заводу
- Г реквізити документу, працівники заводу

8. Неправильно утворено форму кличного відмінка іменника в рядку

- А Високоповажна пані Маріє!
- Б Вельмишановний пане Юріє!
- В Шановне панство!
- Г Шановний пане голово!

9. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А наболівше питання
- Б застарівша інформація
- В читаюча людина
- Г розквітлий сад

10. Оберіть рядок, у якому вжито правильну форму іменника

- А чотири документи
- Б сто дев'яносто чотири метра
- В тридцять два дня
- Г півтора тижні

11. Літеру *И* на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А пер..метр, пр..зидія, пр..зерський
- Б пр..амбула, пр..будова, пр...везений
- В пр..краси, пр..дорожній, пр..зирливий
- Г пр..земкуватий, пр..в'ялий, пр..забутий

12. Обидва слова пишуться *через дефіс* у рядку

- А спорт/майданчик, науково/технічний
- Б держ/замовлення, соціально/важливий
- В блок/схема, соціально/економічний
- Г спец/призначення, експрес/опитування

13. Правильну форму слововживання, характерну для офіційно-ділового стилю, наведено в рядку

- А плинність кадрів
- Б плин кадрів
- В текучість кадрів
- Г пливучість кадрів

14. Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка

- А екстрен..ий, узбіч..я
- Б бездоган..ий, узвиш..я
- В електрон..ий, підґрунт..я
- Г пам'ят..ю, передміст..я

15. Оберіть правильне позначення часу

Засідання відбудеться

- А біля одинадцятої
- Б в одинадцять
- В об одинадцятій
- Г на одинадцятую

16. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ

- А Київ – Ки..ва
- Б Кишинів – Кишин...ва
- В Львів – Льв...ва
- Г Ніжин – Ніж...на

17. Офіційну назву установи написано правильно в рядку

- А Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
- Б Придніпровська Державна Академія Будівництва та Архітектури
- В Придніпровська державна Академія будівництва та архітектури
- Г Придніпровська Державна Академія будівництва та архітектури

18. Правильно утворено прикметник від іменника *Кривий Ріг* у рядку

- А криворіжський
- Б криворіський
- В криворізький
- Г криворізьський

19. Правильну числівникову форму вжито в словосполученні

- А надати стам делегатам
- Б надати ста делегатам
- В надати сто делегатам
- Г надати стома делегатам

20. Правильно позначено наголошений звук у рядку

- А кОлесо
- Б зручнИй
- В чорнозЕм
- Г прОміжок

21. Оберіть рядок, у якому наведено правильне написання чоловічих імен по батькові

- А Миколович, Юрійович
- Б Ілліч, Григорійович
- В Лукович, Яківович
- Г Ігоревич, Андрійович

22. Обидва слова пишуться з апострофом у рядку

- А ател..є, інтерв..ю
- Б Мін..юст, подвір..я
- В транс..європейський, ком..юніке
- Г об...їжджати, різдв...яний

23. Слова іншомовного походження правильно записано в рядку

- А інновації, іллюзії
- Б одіссея, іміграція
- В бруто, аннотація
- Г колектив, ірреальний

24. Прийменник правильно вжито в рядку

- А за наказом
- Б по наказу
- В у відповідності з наказом
- Г згідно до наказу

25. Потребує редагування словосполучення, яке наведено в рядку

- А поверхове враження
- Б пошукові роботи
- В нагальна справа
- Г залізнодорожний транспорт

ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ 3

1. Позначте слово, у якому потрібно писати літеру **г**

- А (г,г)рунт
- Б (г,г)рант
- В ле(г,г)ітимний
- Г (г,г)уртовий

2. Позначте рядок, у якому правильно виділено наголошений звук

- А ви**п**Адок
- Б не**н**Ависть
- В ф**А**ховий
- Г **О**знака

3. Правильно розкрито лексичне значення слова **АВТЕНТИЧНИЙ** у рядку

- А місцевий, корінний
- Б несправжній, штучний
- В давній, забутий
- Г справжній, відповідний оригіналові

4. Оберіть правильне позначення часу

Ми зустрінемося ...

- А в десять годин
- Б без чверті сім
- В о дванадцятій годині
- Г у пів другого

5. Позначте рядок, у якому іменник у формі родового відмінка однини має закінчення **-у(-ю)**

- А білого мармур..
- Б стовпчик барометр..
- В художнього гуртк..
- Г протягом місяц..

6. НЕ потребує редагування словосполучення

- А розглянути такі питання
- Б розглянути наступні питання
- В розглянути слідуєчі питання
- Г розглянути дані питання

7. Офіційну назву установи написано правильно в рядку

- А Національний Академічний Драматичний Театр імені Івана Франка
- Б Національний Академічний драматичний театр імені Івана Франка
- В Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка
- Г Національний академічний драматичний Театр імені Івана Франка

8. У якому рядку обидва слова написані правильно?

- А різдвяний, торфяний
- Б Св'ятослав, ательє
- В цвях, комп'ютер
- Г від'їжджати, павільйон

9. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

- А Геннадієвич
- Б Миколович
- В Олександрівна
- Г Ілліч

10. Літеру с треба писати на місці крапок у всіх словах рядка

- А ..пресувати, ..формувати, ..літати
- Б ..каламутити, ..паяний, ..сипати
- В ро..хитати, ..худнути, ..тулити
- Г ..казаний, ..палахнути, ..тягнення

11. Разом треба писати всі складні іменники в рядку

- А стоп/кран, зірви/голова, напів/провідник
- Б орг/відділ, вакуум/апарат, залізо/бетон
- В проф/спілка, відео/телефон, спреї/пластик
- Г праце/люб, метео/служба, сімдесяти/річчя

12. Граматично правильною формою звертання є

- А Шановна Марія Яківна!
- Б Дорогий друже Степан!
- В Шановний Петре Петровичу!
- Г Шановний пане голова зборів!

13. Оберіть правильну форму найвищого ступеня порівняння прикметників

- А найзручніший
- Б найбільш зручніший
- В самий зручний
- Г найменше зручний

14. Граматично правильною формою родового відмінка числівника *сімсот* є

- А сімохсот
- Б семисот
- В семиста
- Г сімохста

15. Числівник з іменником правильно поєднано в рядку

- А півтора кілограми
- Б три кілометра
- В чотири сантиметри
- Г два тижня

16. Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка

- А священ..ий, передміст..я, бездоган..ий,
- Б подорож..ю, Поволж..я, пам'ят..ю
- В л..яний, зран..я, він..ицький,
- Г безліч..ю, без..астережно, жовч..ю

17. Префікс при- пишеться в усіх словах рядка

- А пр...бувати, пр...тензія, пр...писаний
- Б пр...вертати, пр...леглий, пр...сяга
- В пр...клеєний, пр...сісти, пр...спокійно
- Г пр...кручувати, пр...старілий, пр...вітання

18. НЕ потребує редагування речення

- А Це справи не стосується.
- Б Це до справи не відноситься.
- В Це справи не торкається.
- Г Це у справі не займається.

19. Позначте рядок, у якому всі іменники належать до жіночого роду

- А біль, насип, Токіо
- Б зала, синиця, степ
- В тюль, ГЕС, жовч
- Г суміш, Чилі, акварель

20. Оберіть граматично правильну конструкцію

- А відповідно інструкції
- Б відповідно до інструкції
- В відповідно з інструкцією
- Г у відповідності з інструкцією

21. Прийменник *В* на місці пропуску слід уживати в рядку

- А працювати ... аптеці
- Б ремонт ... кімнаті
- В успіх ... навчанні
- Г тримати ... фокусі

22. Правильно записано речення в рядку

- А Зайдіть будьласка до директора.
- Б Зайдіть, будь ласка, до директора.
- В Зайдіть, будьласка, до директора.
- Г Зайдіть, будь-ласка, до директора.

23. Оберіть рядок, у якому правильно вжито розділові знаки при прямій мові

А «Нарада відбудеться після обіду», – оголосила секретар.

Б «Коли відбудеться нарада?», – перепитав колега.

В «На нараді розглядатимуться важливі питання» – повідомив директор.

Г «Необхідно розпочати нараду негайно!», – наказав проректор з навчальної роботи.

24. Позначте рядок, у якому в усіх словах відбувається спрощення приголосних

А ус..ний, пропаганди..ський, тури..ський

Б контраст..ний, влас..ний, хваст..ливий

В звіс..но, облас..ний, чес..ний

Г щотиж..невий, компос..ний, гіган..ський

25. Прикметник із суфіксом -цьк- утвориться від усіх іменників у рядку, ОКРІМ

А Карпати

Б лісник

В Дарниця

Г Гадяч

ДОДАТОК 1

Список змін у правописних нормах

Колишня форма слова	Нова форма за чинним правописом
Написання слів з невідмінюваним числівником ПІВ	
піваркуша	пів аркуша
півгодини	пів години
піввідра	пів відра
півміста	пів міста
півогірка	пів огірка
півострова	пів острова
пів'яблука	пів яблука
пів'ящика	пів ящика
пів'ями	пів ями
пів-Європи	пів Європи
пів-Києва	пів Києва
пів-України	пів України

Якщо ж **ПІВ** з подальшим іменником у формі **НАЗИВНОГО** відмінка становить єдине поняття і не виражає значення половини, то їх пишемо разом: «півáркуш», «південь», «півзáхист», «півкóло», «півкúля», «півмісяць», «півóберт», «півовáл», «півострів».

Колишня форма слова	Нова форма за чинним правописом
Написання слів з невідмінюваним числівником ПІВ	
проект	прое́кт
проектувати	прое́кувати
проекція	прое́кція

У слові той самий корінь – **ЈЕСТ** –, що й у словах *ін'єкція, об'єкт, суб'єкт, траєкторія*.

Колишня форма слова	Нова форма за чинним правописом
Передача звука Ј та голосних	
Вайян	Ваян
Вайєль	<u>Ваєль</u>
Гойя	Гоя
Ісайя	Ісяя
Майєр	Маєр
Майя	Мая
майя	мая
Савойя	Савоя
Сойєр	Соєр
Фейєрбах	Феєрбах
фойє	фое
Хайям	Хаям
Хейєрдал	Хеєрдал
Шантії	Шантії

Звук [j] звичайно передаємо відповідно до вимови іншомовного слова буквою й, а в складі звукосполучень [je], [ji], [ju], [ja] буквами є, і, ю, я: буєр, конвєєр, плєєр, флаєр, лояльний, парано́я, плея́да, роя́ль, сакво́яж, секво́я, фая́нс, феєрвє́рк, ін'єкція, проє́кт, проє́кція, суб'є́кт, траєкторія, фо́є, е́ті, Го́я, Саво́я, Феєрба́х, Має́р, Кає́нна, Іса́я, Йога́нн, Рамбу́є, Со́єр, Хая́м, Хеєрда́л, Юно́на, Їтс.

Колишня форма слова	Нова форма за чинним правописом
Без подвоєння приголосних -КК-	
Діккенс	Дікенс
Теккерей	Текерей
Беккі	Бекі

Буквосполучення ск,що в англійській, німецькій, шведській та деяких інших мовах передає звук [k], відтворюємо українською буквою к: Ді́кенс, Ді́кінсон, Дже́ксон, Те́керей, Бе́кі, Бу́кінгем, Бі́смарк, Брю́кнер, Бро́кес, Ламар́к, Што́кманн, Стокго́льм, Ру́дбек, Ше́рлок.

Колишня форма слова	Нова форма за чинним правописом
Окремі слова	
Ігоре (кличний відмінок)	Ігорю (кличний відмінок)
Ігорович	Ігорьович
Олегу (кличний відмінок)	Олеже і Олегу (кличний відмінок)
священик	священник (як письменник)
Свят-вечір	Святвечір
марєво	мариво

Написання складних слів разом та через дефіс

Колишня форма слова	Нова форма за чинним правописом
Написання разом	
бліц-новини	бліцновини
бліц-опитування	бліцопитування
бліц-турнір	бліцтурнір

веб-сайт	вебсайт
веб-сторінка	вебсторінка
віце-консул	віцеконсул
віце-президент	віцепрезидент
віце-прем'єр	віцепрем'єр
екс-міністр	ексміністр
екс-чемпіон	ексчемпіон
економ-клас	економклас
етно-гурт	етногурт
контр-адмірал	контрадмірал
лейб-гвардієць	лейбгвардієць
лейб-медик	лейбмедик
міні-сукня	мінісукня
обер-лейтенант	оберлейтенант
обер-майстер	обермайстер
обер-офіцер	оберофіцер
обер-прокурор	оберпрокурор
поп-гурт	попгурт
поп-музика	попмузика
преміум-клас	преміумклас
прес-конференція	пресконференція
топ-менеджер	топменеджер
топ-модель	топмодель
унтер-офіцер	унтерофіцер
флеш-інтерв'ю	флешінтерв'ю
фолк-гурт	фолкгурт
штабс-капітан	штабскапітан

Р а з о м пишемо: слова з першим іншомовним компонентом, що визначає кількісний (вищий від звичайного, дуже високий або слабкий, швидкий і т.ін.) вияв чого-небудь: архі-, архи-, бліц-, гіпер-, екстра-, макро-, максі-, міді-, мікро-, міні-, мульти-, нано-, полі-, преміум-, супер-, топ-, ультра-, флеш-: архіскладній, гіпермаркет, екстраклас, макроекономіка, мікрохвiлі, мультимільйонер, преміумклас, супермаркет, топменеджер, топмодель, ультрамодний, флешінтерв'ю;

слова з першим іншомовним компонентом анти-, контр-, віце-, екс-, лейб-, обер-, штабс-, унтер-: антивірус, контрудар, віцепрем'єр, віцеконсул, ексчемпіон, ексміністр, експрезидент, лейбгвардієць, лейбмедик, обермайстер, оберофіцер, оберлейтенант, оберпрокурор, штабскапітан, унтерофіцер;

слова з першими регулярно вживаними іншомовними компонентами на голосний та приголосний: абро-, авіа-, авто - ('само', 'автоматичний'), агро-, аеро-, аква-, алко-, арт-, астро-, аудіо-, біо-, боді -, боді - (перед голосним), веб -, геліо-, гео-, гідро-, дендро-, екзо-, еко -, економ-, етно-, євро -, зоо-, ізо -, кібер-, мета-, метео-, моно-, мото-, нарко-, нео-, онко -, палео-, пан-, пара -, поп -, прес-, псевдо-, соціо-, теле-, фіто -, фолк- (фольк-), фоно- та ін.: аброморфема, авіарейс, автовідповідач, агробізнес, аерометод, акватехніка, алкотест, артрінок, астрокорекція, аудіоальбом, біоцикл, бодібiлдинг, бодіарт, вебсторінка, геліоцентр, геополітика, гідропарк, дендропарк, екопродукти, економклас, етногурт, єврозона, євроремонт, зоосад, кібермашіна, метамова, метеостанція, моновістава, мотокрос, наркобізнес, неомодерніст, онколікарня, панамериканський, параолімпієць, попмузика, попгурт, пресконференція, псевдонаука, псевдогромадянський, соціосфера, телехроніка, фітотерапія, фолкгурт, фолькмузика, фонозапис; так само

слова з питомими компонентами іно - (іншо-,інако-), лже-: інові́ рець, іншові́рець, інакодúмець, іншодúмець; лжепрорóк, лжесвідок.

Колишня форма слова	Нова форма за чинним правописом
Передача російських прізвищ на - ОЙ	
Босóй	Босій
Донскóй	Донський
Круто́й	Крутий
Луговскóй	Луговський
Полевóй	Полевій
Соловйóв-Седóй	Соловйóв-Седій
Трубецкóй	Трубецький

Прикметникові закінчення російських прізвищ –ой передаємо через -ий: Донський, Крутий, Луговський, Полевій, Соловйóв-Седій, Босій, Трубецький, але **Толсто́й**.

Колишня форма слова	Нова форма за чинним правописом
Велика буква	
автомобілі «Ніса́н», «Во́льво», «Фольксва́ген», «Жигулі»	«ніса́н», «во́льво» «фольксва́ген», «жигулі» (автомобілі)
літак «Бо́їнг 777»	«бо́їнг» (літак)
тра́ктор «Слобожа́нець»	«слобожа́нець» (трактор)

Назви виробничих марок технічних виробів (машин, приладів і т. ін.) беремо в лапки і пишемо з великої букви: автомобілі «Ніса́н», «Во́льво», «Фольксва́ген», літак «Бо́їнг777», тра́ктор «Слобожа́нець».

Але назви самих виробів беремо в лапки і пишемо з малої букви: «ніса́н», «во́льво» «фольксва́ген» (автомобілі), «бо́їнг» (літак). «слобожа́нець» (трактор).

Правописна варіантність

Колишній варіант форми слова	Новий варіант форми слова
Слова іншомовного походження (Г-Г)	
Вергілій	Вергілій
Гарсі́я	Гарсі́я
Ге́гель	Ге́гель
Гео́рг	Гео́рг
Ге́те	Ге́те
Гре́гуа́р	Гре́гуа́р
Гулліве́р	Гулліве́р

У прізвищах та іменах людей допускається передавання звука [g] двома способами: шляхом адаптації до звукового ладу української мови — буквою г (Вергі́лій, Гарсі́я, Ге́гель, Гео́рг, Ге́те, Гре́гуа́р, Гулліве́р) і шляхом імітації іншомовного [g] — буквою г (Вергі́лій, Гарсі́я, Ге́гель, Гео́рг, Ге́те, Гре́гуа́р, Гулліве́р і т. ін.).

Колишній варіант форми слова	Новий варіант форми слова
Слова іншомовного походження (АУ – АВ)	
аудіе́нція	авдіе́нція
аудито́рія	авдито́рія
лауреа́т	лавреа́т
па́уза	па́вза
фа́уна	фа́вна

У словах, що походять із давньогрецької й латинської мов, буквосполучення *au* звичайно передається через *ав*: автентічний, автобіографія, автомобіль, автор, авторитет, автохтон, лавра, Аврора, Мавританія, Павло.

У запозиченнях із давньогрецької мови, що мають стійку традицію передавання буквосполучення *au* шляхом транслітерації як *au*, допускаються орфографічні варіанти: аудієнція і авдієнція, аудиторія і авдиторія, лауреат і лавреат, пауза і павза, фауна і фавна.

Колишній варіант форми слова	Новий варіант форми слова
Слова іншомовного походження (Ф – Т)	
ана́фема	анате́ма
дифіра́мб	дитира́мб
ефі́р	ете́р
кафе́дра	кате́дра
логари́фм	логари́тм
мі́ф	мі́т
міфоло́гія	мітоло́гія
Агата́нгел	Агафа́нгел
Афі́ни	Ате́ни
Борисфе́н	Бористе́н
Демосфе́н	Демосте́н
Ма́рфа	Ма́рта
Фесса́лія	Тесса́лія

Буквосполучення *th* у словах грецького походження передаємо звичайно буквою *m*: антоло́гія, антрополо́гія, апте́ка, а́стма, бібліоте́ка, католи́цький, теа́тр, тео́рія, ортодо́кс, ортопе́дія, Амальте́я, Прометей, Те́кля, Таї́сія, Теодо́р.

У словах, узвичаєних в українській мові з ф, допускається орфографічна варіантність на зразок: анафе́ма і анате́ма, дифіра́мб і дитира́мб, ефі́р і ете́р, ка́федра і кате́дра, логарі́фм і логарі́тм, міф, міфоло́гія і міт, мітоло́гія, Агата́нгел і Агафа́нгел, Афі́ни і Ате́ни, Бори́сфен і Бори́стен, Демосфе́н і Демосте́н, Ма́рфа і Ма́рта, Фесса́лія і Тесса́лія та ін.

Колишній варіант форми слова	Новий варіант форми слова
Українські й давно засвоєні слова (I – II)	
і́кання	і́кання
і́кати	і́кати
і́рій	і́рій ('у міфології тепла благодатна країна на заході чи півдні, місце проживання душ померлих і зимівлі птахів та інших тварин')
і́род	і́род ('дуже жорстока людина')
іч!	ич!

Деякі слова мають варіанти з голосним и: і, і

И на початку слова вживаємо в деяких загальних і власних назвах, що походять із тюркських та інших мов, відповідно до їх вимови в цих мовах: *ийбе́н, ир, Ич-оба́, Кім Чен Ин*.

Колишній варіант форми слова	Новий варіант форми слова
Варіантні форми родового відмінка	
гі́дності	гі́дности
неза́лежності	неза́лежности
ра́дості	ра́дости
сме́рті	сме́рти
че́сті	че́сти
хоро́брості	хоро́брости
кро́ві	кро́ви
любо́ві	любо́ви
о́сені	о́сени
со́ли	со́ли
Ру́си	Ру́си
Бі́лору́си	Бі́лору́си

Іменники на –ть після приголосного, а також слова кров, любов, о́сінь, сіль, Русь, Бі́лору́сь у родовому відмінку однини можуть набувати як варіант закінчення -и: гі́дности, неза́лежности, ра́дости, сме́рти, че́сти, хоро́брости; кро́ви, любо́ви, о́сени, со́ли, Ру́си, Бі́лору́си.

1. Активно впроваджуються у вжиток **фемінітиви** — слова жіночого роду, аналогічні поняттям чоловічого роду: льотчик – льотчиця, письменник – письменниця, професор – професорка. І якщо поетеса чи льотчиця й до сьогодні нікого не дивували, то слова фотографеса, виборчиня, борчиня, критикеса поки що здаються дещо незвичними. Однак фахівці вважають їх цілком закономірними для української мови. То лише в російській фемінітиви мало поширені.

Фемінітиви в українській мові утворюють найчастіше за допомогою суфіксів **-к-** (*авторка, дизайнера, директорка, редакторка, співачка*), **-иц-** (*письменниця, речниця, співзасновниця*), **-ин-** (*кравчиня, плавчиня, продавчиня*) та **-ес-** (*дияконеса, патронеса, поетеса*).

2. **Без крапок пишуться скорочення** *грн, крб, млн, млрд*, але у випадку усічення крапка зберігається *дол.* (долар), *коп.* (копійка), *тис.* (тисяча).

3. У назвах свят *День Незалежності України, День Соборності України, День Конституції України* **всі слова пишуться з великої літери.**

ДОДАТОК 2

Складні випадки керування

адресувати кому	застерігати від чого
апелювати до кого/чого	захворіти на що
болить кому що	зачекати на кого/що
відповідно до чого	згідно з чим
вибачати кому	зглянутися на кого/що, над
вибачатися перед ким	ким/чим
вступати до чого	знатися на чому
глузувати з кого/чого	зневажати кого/що
глумитися з кого/чого	знущатися з кого
дбати про кого/що, за кого/що	зрадити кого/що
доглядати кого	ігнорувати кого/що
додержувати чого	милуватися ким/чим, з кого/чого
докоряти кому	набувати чого
докладати чого	навчатися чого
дорівнювати чому	наголошувати що, на чому
дорікати кому/чому	надихати на що
досягати кого, чого	нарікати на кого/що
дякувати кому/чому	наслідувати кого/що
завбільшки з кого/чого, як	насміхатися з кого/чого
хто/що	наштовхуватися на кого/що
завдавати чого	нехтувати ким/чим
заздрити кому/чому, на кого-що	оволодіти ким/чим
зазнати чого	одружуватися з ким
запобігати чому	оженитися на кому
заслуговувати на кого/що,	опанувати кого/що
кого/чого	опікувати кого/що

опікуватися <i>ким/чим</i>	радіти <i>з чого, кому/чому</i>
освоїти <i>що</i>	слідкувати <i>за ким/чим</i>
очікувати <i>кого/чого, на кого/що</i>	сміятися <i>з кого/чого</i>
панувати <i>над ким/чим</i>	сподіватися <i>кого/чого, на</i> <i>кого/що</i>
паралельно <i>до чого</i>	спричинити <i>що</i>
переважати <i>над ким/чим</i>	стежити <i>за ким/чим</i>
перейматися <i>чим</i>	стосуватися <i>кого/чого</i>
пильнувати <i>кого/що, за ким/чим</i>	страждати <i>від чого</i>
підлягати <i>чому</i>	сумувати <i>за ким/чим, без</i> <i>кого/чого</i>
піклуватися <i>про кого/що,</i> <i>рідше за кого/що</i>	тішитися <i>ким/чим, з кого/чого</i>
побратися <i>з ким</i>	торкатися <i>кого/чого</i>
повідомляти <i>кого, рідше кому</i>	тужити <i>за ким/чим, рідше по</i> <i>кому/чому</i>
поводитися <i>з ким/чим</i>	турбуватися <i>за кого/що, про</i> <i>кого/що</i>
подібно <i>до кого/чого</i>	тяжіти <i>до кого/чого</i>
позбуватися <i>кого/чого</i>	уболівати <i>за кого-чого</i>
поступатися <i>ким/чим</i>	уникати <i>кого-чого</i>
потерпати <i>від чого</i>	учитися <i>чого</i>
потребувати <i>чого</i>	упадати <i>за ким, біля (коло)</i> <i>кого</i>
прагнути <i>до чого</i>	цуратися <i>кого-чого, рідше</i> <i>ким-чим</i>
приглядати <i>за ким/чим</i>	чекати <i>кого-що, на кого-що</i>
призводити <i>до чого</i>	
припускатися <i>чого</i>	
присвячувати <i>кому/чому</i>	
пробачати <i>кому</i>	
прощати <i>кому</i>	

Розрізняємо близькі за значенням слова

<i>Багатий(на що?) на таланти</i>	<i>Славиться(чим?) перемогами</i>
<i>Властивий (кому?) людині</i>	<i>Характерний (для кого?) для суспільства</i>
<i>Дорівнювати(чому?) десяти</i>	<i>Рівнятися(на що?) на кращих</i>
<i>Повідомити (кому?) директору</i>	<i>Інформувати(кого?) директора</i>
<i>Запобігання(чому?)злочинним замахам</i>	<i>Попередження(чого?)незаконних дій</i>
<i>Завідувач(чого?)відділу</i>	<i>Завідувати(чим?)відділом</i>
<i>Знущатися(з кого?) з невдахи</i>	<i>Збиткувати (над ким?) над ледарем</i>
<i>Командувач(чого?) флоту</i>	<i>Командувати(чим?) армією</i>
<i>Наповнений(чим?) змістом</i>	<i>Сповнений(чого?) життя</i>
<i>Опанування(чого?)курсу</i> <i>Опанувати(що?) англійську мову</i>	<i>Оволодіння(чим?)знаннями</i>
<i>Повідомляти (що?) новини</i>	<i>Інформувати (про що?) про новини</i>
<i>Торкатися(чого/ до чого?) їжі/до їжі</i>	<i>Доторкнутися(до чого?) до поверхні</i>
<i>Учитися, навчати(ся)(чого?) математики</i>	<i>Учити(що?) мову</i>

Прикметникове керування

<i>Аналогічний</i> (до чого?) до попереднього
<i>Високий</i> на зріст
<i>Здатний</i> (на що, до чого?) на перемогу, до наук
<i>Неприйнятний</i> (для кого/чого?) для учасників
<i>Опозиційний</i> (до чого?) до системи
<i>Подібний</i> (до кого/чого?) до батька
<i>Притаманний</i> (кому?) автору
<i>Протилежний</i> (чому?) минулому
<i>Свідомий</i> (чого?) свого значення

Прикметники вищого ступеня порівняння

керують кількома прийменниково-відмінковими формами

за + знахідний відмінок	рівень рентабельності мусить бути більшим за 60%
від + родовий відмінок	зафіксовано показники, вищі від очікуваних
порівняно з + орудний відмінок	цьогорічні прибутки є більшими порівняно з минулорічними
щодо + родовий відмінок	цей проєкт перспективніший щодо інших

**Форми, якими керують деякі іменники в сучасній українській
літературній мові**

<i>Ненормативна конструкція</i>	<i>Правильна конструкція</i>
Відгук на дисертацію / реферат	Відгук (про що?) про дисертацію/ реферат
Внести у список/порядок денний	Внести (до чого?) до списку/до порядку денного
Характеристика на студента	Характеристика (кого?) студента
Тенденція зростання	Тенденція (до чого?) до зростання
Оплата за навчання	Оплата (чого?) навчання, але плата (за що?) за навчання
Подати довідку в деканат	Подати довідку (до чого?) до деканату

Частка НЕ при перехідних словах

(дієслова, що вимагають від іменника знахідного відмінка без
прийменника, у заперечній конструкції змінюють керування **на**
родовий відмінок без прийменника)

<i>Ненормативна конструкція</i>	<i>Правильна конструкція</i>
не читають книжку	не читають книжки
не писати контрольну	не писати контрольної
не робити записи	не робити записів
не шукати помилки	не шукати помилок

Слова-пароніми

мають не тільки різне значення, а й різне керування (чи можливості керування)

Оснований (на чому?) на правилах	Заснований (ким?) науковцем
Повстати (на що? проти чого?) на боротьбу	Постати (перед чим?) перед очима
Форсувати (що?) справу	Форсити (чим?) модним взуттям
Переможений (у чому?) у змаганні	Переможний наступ
Підсумовувати (що?) витрати	Сумувати (за чим?) за літами

Особливості прийменникового керування

Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
Зайвий прийменник	
Декларуючи про передачу землі	Декларуючи передачу землі
Майте про це на увазі	Майте це на увазі
Вага досягає до 60 кг	Вага досягає 60 кг
Немає сумнівів про те, що...	Немає сумнівів, що...
Не поступаються за рівнем	Не поступаються рівнем
Пропущено прийменник	
Скупий словами	Скупий на слова
Хворий грипом	Хворий на грип
Уболівання нашою долею	Уболівання за нашу долю

Помилки у прийменниковому керуванні дуже часто стосуються вживання прийменника *ПО*. Варто запам'ятати основні відношення, які виражає цей прийменник в українській мові. Він може означати зокрема

- мету дії (*піти по гриби, по воду, по хліб, по молоко, по лікаря*);
- місце і напрямок дії (*по всій долині, рух по поверхні, покотитися по підлозі*);
- вказувати на сферу діяльності (*колеги по роботі, подруги по навчанню*);
- на кількісні відношення (*по 10 осіб у групі, по 8 годин на добу*);
- час дії (*по обіді, маю відпустку по 15 березня, приїду по святах (після свят)*);
- об'єктні відношення (*погладив по голівці, по коліна у воді, заходити по черзі, жити по правді*).

У багатьох випадках використання прийменника *ПО* неправильне, замість нього потрібно вживати інші прийменники або взагалі безприйменникову конструкцію.

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	<i>по службових справах</i>	<i>у службових справах</i>
	<i>по напрямку міста</i>	<i>у напрямку міста</i>
у	<i>зустрічатися по вихідним</i>	<i>зустрічатися у вихідні</i>
	<i>залишилося по спадку</i>	<i>залишилося у спадок</i>
	<i>комісія по справах молоді</i>	<i>комісія у справах молоді</i>

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	лекції по математиці	лекції з математики
	по вини підлеглого	з вини підлеглого
	проректор по науковій роботі	проректор з наукової роботи
з	дослідження по проблемі безробіття	дослідження з проблеми безробіття
	по багатьом причинам	з багатьох причин
	по ініціативі підприємства	з ініціативи підприємства
	по всякому приводу	з усякого приводу
	по технічним причинам	з технічних причин

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	по підсумках кварталу	за підсумками кварталу
	по вказівці декана	за вказівкою декана
	по наказу ректора	за наказом ректора
	по спеціальності	за фахом
	по власному бажанню	за власним бажанням
	працювати по сумісництву	працювати за сумісництвом
за	по факту	за фактом
	мешкати по адресу	мешкати за адресою
	прибув по призначенню	прибув за призначенням
	по прикладу	за прикладом
	по звичці	за звичкою

	<i>по</i> нашим підрахункам	<i>за</i> нашими підрахунками
	<i>по</i> результатам	<i>за</i> результатами
	<i>по</i> всім правилам	<i>за</i> всіма правилами

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	називати <i>по</i> імені	називати на ім'я
	<i>по</i> проханню колеги	на прохання колеги
	<i>по</i> вимозі (<i>за</i> вимогою) колективу	на вимогу колективу
на	<i>по</i> замовленню (<i>за</i> замовленням) телеглядачів	на замовлення телеглядачів
	<i>по</i> запрошенню (<i>за</i> запрошенням)	на запрошення
	мешкати <i>по</i> вулиці	мешкати на вулиці
	міркування <i>по</i> темі	міркування на тему

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	<i>по</i> хворобі	через хворобу
через	<i>по</i> поважній причині	через поважну причину
	<i>по</i> неувважності	через неувважність
	списати <i>по</i> непридатності	списати через непридатність
	пропуски <i>по</i> хворобі	пропуски через хворобу

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	комітет по боротьбі з корупцією	комітет для боротьби з корупцією
	комісія по вивченню умов праці	комісія для вивчення умов праці
для	завдання по проведенню профілактики	завдання для проведення профілактики
	план по створенню	план для створення
	відпустка по догляду за дитиною	відпустка для догляду за дитиною

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	по справі	щодо справи
щодо	рекомендації по поліпшенню	рекомендації щодо поліпшення
	заходи по посиленню боротьби	заходи щодо посилення боротьби

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	по закінченні інституту	після закінчення інституту
після	по прибуттю потяга	після прибуття потяга
	по закінченню терміну	після закінчення терміну

	Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
	<i>поговорити по душам</i>	<i>поговорити відверто</i>
	<i>по пошті</i>	<i>поштою</i>
без прийменника	<i>по вівторках</i>	<i>щовівторка</i>
	<i>по телефону</i>	<i>телефоном</i>
	<i>схема по обслуговуванню</i>	<i>схема обслуговування</i>
	<i>план по продажу</i>	<i>план продажу</i>

ДОДАТОК 3

Найпоширеніші плеоназми («зайві слова»)

адреса місця проживання	адреса, місце проживання
адміністративний менеджмент	адміністрація або керівництво
абсолютно нові форми господарювання	нові форми господарювання
багаточисленні колективи	численні колективи
букіністична книга	стара книга, артефакт букіністики
взаємно допомагати один одному	допомагати один одному
вільна вакансія	вільне місце, вакансія
громадянське суспільство	громада або суспільство
дві альтернативи	альтернатива
демобілізуватися з армії	демобілізуватися, увільнитися з військової служби
дивний парадокс	дивина або парадокс
дитячий лікар-педіатр	педіатр або дитячий лікар
дублювати двічі	дублювати, повтрювати
експонати виставки	експонати, предмет для огляду на виставці
забезпечення безпеки	гарантія безпеки
за свідченням свідків	за свідченням очевидців
за три години часу	за три години
зробити роботу	виконати роботу
колега по роботі	колега, товариш за фахом
колишній экс-прем'єр	екс-прем'єр або колишній прем'єр
маршрут руху	маршрут або напрям руху
місцеві аборигени	місцеві жителі, аборигени

монументальний пам'ятник	монументальна споруда, пам'ятник
моя автобіографія	автобіографія
моя особиста думка	моя думка, особиста думка
на сьогоднішній день	на сьогодні, нині
найбільш оптимальний	оптимальний
народний фольклор	народна творчість, фольклор
окремі епізодичні явища	епізодичні(окремі) явища
основний лейтмотив	основний мотив, лейтмотив
пам'ятні сувеніри	подарунок на пам'ять, сувенір
переважна більшість	більшість
передовий авангард	передова група, авангард
перший дебют	перший виступ, дебют
період часу	період часу, відрізок часу
перспективи на майбутнє	перспектива, плани на майбутнє
потерпіти повне фіаско	зазнати фіаско, зазнати невдачі
прейскурант цін	прейскурант, довідник цін
прогресивно розвиватися	розвиватися, прогресувати
прорахунки враховано	недоліки враховано
реальні факти	реалії або факти
самий найдоцільніший варіант	найдоцільніший варіант
своя особиста справа	своя справа, особиста справа
сміливий ризик	ризик
спільна співпраця	спільна робота, співпраця
спільне співробітництво	спільна діяльність, співробітництво
спускатися вниз	спускатися
старий ветеран	старий боєць, ветеран
сходити вниз	сходити

тисяча гривень грошей	тисяча гривень
у січні місяці	у січні, у місяці
щасливий хепі-енд	хепі-енд або щасливий кінець
я особисто	я

ДОДАТОК 4

Складні випадки наголошення слів

А

агронооміяалфавітаркушикасиметрія

Б

багаторазовийбезпринципнийбешкетблаговістблизькийболотистийбородавкабосоніжбоязньбурштиновий

бюллетень

В

ваги (у множині)вантажівкавеснянийвигода (користь)вигода (зручність)виданнявизвольнийвимогавипадоквиразнийвисітивитратавишиванийвідвезтивідвестивідгомінвіднестивідомість (список)відомість (дані,

популярність)

віршівіршовийвітчим

Г

гальмо, гальмаглядачгорошинаграблігуртожиток

Д

данинаданодециметрдеещицяде-юреджерелодивлячисьдичавітидіалогдобовийдобутокдовезтидовестидовідникдогматдонестидонькадочкадрова

Е

експерт

Є

єретик

Ж

жалюзі

З

завданнязавезтизавестизавждизавчасузагадказаіржавілийзаіржавітизакінчитизакладка (у книзі)закрутказалишитизаміжнязанестизапонказаробіток заставказастібказастопоритизвисоказдалеказібраннязобразитизозлазраннязручнийзубожіння

І

індустрія

К

камбалакаталогкварталкишкакілометркінчитиколесоколіякопчений

(дієприкметник)

копчений

(прикметник)

кориснийкосий

котрий
крицевий
кроїти
кропива
кулінарія
курятина
Л
лате
листопад
літопис
люстро
М
мабуть
магістерський
маркетинг
мережа
металургія
міліметр
Н
навчання
нанести
напій
наскрізний
начинка
ненавидіти
ненависний
ненавість
нести
ніздря
новий
О
обіцянка
обрання
обруч (іменник)
одинадцять
одноразовий
ознака
олень
оптовий
осетер
отаман
оцет

П
павич
партер
пекарський
перевезти
перевести
перекис
переляк
перенести
перепад
перепис
піала
підданий
(дісприкметник)
підданий (іменник,
істота)
підлітковий
пізнання
пітний
піцерія
подруга
позначка
помилка
поміщик
помовчати
поняття
порядковий
посередині
привезти
привести
приморозок
принести
причіп
проділ
проміжок
псевдонім
Р
разом
ремінь (пояс)
решето
ринковий

рівнина
роздрібний
розпірка
рукопис
русло
С
сантиметр
свердло
середина
сеча
симетрія
сільськогосподарсь
кий
сімдесят
слина
солонинка
статуя
стовідсотковий
стрибати
Т
текстовий
течя
тигровий
тисовий
тім'яний
травестя
тризуб
тулуб
У
український
уподобання
урочистий
усередині
Ф
фартух
фаховий
феномен
фольга
форзац

Х

хаос (у міфології:
стихія)

хаос (безлад)

Ц

царина

цемент

центнер

цінник

Ч

чарівний

черговий

читання

чорнозем

чорнослив

чотирнадцять

Ш

шляхопровід

шовковий

шофер

Щ

щелепа

щипці

щодобовий

Я

ярмарковий

Особливості вживання фразеологізмів

<i>нерекомендовано</i>	<i>рекомендовано</i>
Батогом і пряником	Звабиш калачем, не відженеш і бичем
Безвихідне положення	Безпорадне становище
Битком набитий	Ущерть наповнений,;напхом напханий
Більмом в оці	Як сіль в оці; став мені хроном у носі
Брати в ежові рукавиці	Брати у лещата
Брати взятки	Брати хабарі; хабарювати
Бути на виду	Бути перед очима
Бути правим	Мати рацію
Віддуватися за всіх	Відбувати за всіх
Відказати у послугі	Відмовити у послугі
Відноситися вороже	Ворогувати, ставитися вороже
Відноситися добре	Ставитися добре
Відноситися легковажно	Легковажити
Вірний проґраш	Неминучий проґраш
Вірний спосіб	Надійний спосіб
Взяти за приклад	Брати приклад
Взяти себе в руки	Опанувати себе
Влізати в борги	Заборгувати
Воспрянути духом	Збадьорішати
Вступити в силу	Набути чинності
Вступити в боротьбу	Стати до боротьби

Гарно виглядати	Мати гарний вигляд
Гвіздок програми	Окраса програми
Грати на нервах	Грати на нерви
Добитися результатів	Домогтися (досягти) результатів
Доказати свою правоту	Довести свою правоту
До останнього часу	Донедавна
Другими словами	Інакше кажучи
Осінила думка	Думка блиснула
Тримати в полі зору	Мати на оці
Шури-мури (заводити)	Фіглі-міглі (заводити)
Ведучий фахівець	Провідний фахівець
Від нічого робити	Значев'я
Вішати лапшу на вуха	Замилювати очі
Витрачати сили	Марнувати сили
Витрачати час	Гаяти час
В усі сторони	Навсібіч
Задаватися метою	Ставити за мету, мати за мету
Зайти у тупик	Зайти у безвихідь, у глухий кут
Збити з толку	Збити з пантелику
З вогню та в полум'я	З дощу та під ринву
Справа не варта виїденого яйця	Справа не варта дірки з бублика
Від чистого серця	Від щирого (усього) серця
Глибокий поклін	Низький поклін
Дивитися в упор	Дивитися у вічі
Діставалося більше від батька	Перепадало більше від батька
Жити за чужий рахунок	Жити чужим коштом
Заключається в тому	Полягає в тому

Заключати в собі	Містити в собі
Заклучити мир	Укласти мир, замиритися
Замість цього	Натомість
Застопорилося питання	Загальмовано питання
Заявили на весь голос	Заявили на повний голос
Знайти порозуміння	Порозумітися
Знати толк в (мові)	Розумітися на (мові)
Зробити для видимості	Зробити про людське око
Іти на ніч глядя	Іти проти ночі
Кидається в очі	Упадає в очі
Милості прошу	Щиро запрошуюю
Наболівше питання	Наболіле питання
Насильно милим не будеш	На милування немає силування; силою не будеш милою
Не в образі сказано	Даруйте на слові
Не з лика шитий	Не в тім'я битий; не в потилицю битий
Не знайти днем з вогнем	І вдень зі свічкою не знайдеш
Не прийшло в голову	Не спало на думку
Несолоно сьорбавши	Спіймавши облизня
Нести втрати	Зазнавати втрат
Не хочу вчитися, а хочу женитися	Книжки в сумці, а дівчата на думці
Не у своїй тарілці	Ні в сих ні в тих
Ні в якому разі	У жодному разі
Обіцяного три роки ждуть	Казав пан кожух дам, та слово його тепле; ждали, та й жданики розгубили ; ждали та й годі сказали

Од ворот поворот	Завертай назад голоблі
Опечатка	Огріх, хибнодрук, недогляд, помилка друку
Одержати перемогу	Здобути перемогу
Основоположна тема	Засаднича, основна, головна тема
Підводити підсумки	Підбивати підсумки
Під відкритим небом	Просто неба
Після дощика в четвер	Як (коли) рак у полі свисне
Плювати в стелю	Байдики бити
По крайній мірі	Принаймні, щонайменше
Попасти впросак	Пошитися в дурні
Потрапляти в немилість	Упадати, попадати в неласку
Плисти по течії	Пливти за течією
Попередити хворобу	Запобігти хворобі
Поставити в приклад	Поставити за приклад
Потерпіти поразку	Зазнати поразки
Працювати спустивши рукава	Працювати абияк
Представляти цінність	Становити цінність
Прибавить сил	Додати сил
При грошах	Не без необхідності
При необхідності	За потреби, у разі потреби
Прийшло в голову	Спало на думку
Прийшов час	Настав час
Приміняти силу	Застосовувати силу
Прикладати зусилля	Докладати зусиль
Радувати око	Тішити око
Ранок вечора мудріше	Ніч-мати дасть пораду; година

	вранці варта двох увечері
Своїми очима бачив	Бачив на власні очі
Своїми силами	Самотужки
Скатертю дорога	Іди з Богом
Складати враження	Створювати, справляти враження
Служити прикладом	Бути прикладом
Спірне питання	Суперечне, дискусійне, контroversійне
Стане у нагоді	Стане у пригоді
Строїти глазки	Пускати бісики
Тягнув з вирішенням	Зволікав із вирішенням
Терпіння луснуло	Урвався терпець
У більшості випадків	Здебільшого
У двох словах	Двома словами
У кінці кінців	Зрештою, урешті-решт, кінець кінцем
У найближчий час	Незабаром, невдовзі, найближчим часом
Упиратися на своєму	Затинатися, затятися на своєму
У піт ударило	Піт проїняв
У повній мірі	Цілком, уповні
Що написано пером, того не вирубаєш топором	Що написано пером, того не виореш волом
Як подобає сусідам	Як личить сусідам
Якщо не змінює пам'ять	Якщо не зраджує пам'ять
У самому соку	У розквіті сил
У скорому майбутньому	Згодом, незабаром, на майбутнє

ДОДАТОК 6

Іномовні слова, що пишуться через дефіс

агар-агар	де-факто
<i>а-дато</i>	де-юре
<i>а-конто</i>	джаз-оркестр
а-ля фуршет	джіу-джитсу
альма-матер	джон-буль
альфа-промені	динамо-машина
альфа-частинки	ді-джей
бері-бері	до-діз
бета-залізо	допінг-контроль
бета-частинки	дум-дум
бізнес-ланч	дюрана-метал
бізнес-план	жокей-клуб
бізнес-проєкт	зюйд-вест
блок-апарат	зюйд-ост
ва-банк	ідея-фікс
ват-секунда	ін-кварти
вольт-ампер	інтернет-видання
гамма-залізо	інтернет-послуга
гамма-промені	ін-фоліо
гран-прі	какао-порошок
грот-матча	камера-обскура
да-капо	камер-колегія
далай-лама	караван-сарай
дельта-залізо	караоке-бар
дельта-промені	карт-бланш
дельта-метал	кают-компанія

кіловат-година	пап'є-маше
компакт-диск	перпетуум-мобіле
конференц-зал(а)	піар-акція
крекінг-процес	піар-кампанія
крем-брюле	пінг-понг
крем-сода	прет-а-порте
ку-клукс-клан	рахат-лукум
луна-парк	рок-н-рол
ноу-хау	сальто-мортале
марш-кидок	секонд-хенд
марш-маневр	сі-бемоль
мас-медіа	слалом-гігант
матч-реванш	смарт-технології
матч-турнір	соль-дієз
мегават-година	старт-технології
мецо-сопрано	статус-кво
мі-бемоль	суші-бар
мюзик-хол	трюк-система
норд-вест	фан-клуб
норд-ост	фата-моргана
опера-буф	фітнес-клуб
от-кутюр	форс-мажор
па-де-де	хепі-енд
па-де-труа	хіп-хоп
пан-Європа	

ДОДАТОК 7

Особливості визначення роду іменників

Паралельні форми роду	Подвійні форми роду	Складні форми роду	
		чоловічий	жіночий
абрикос– абрикоса	гандж (ж,ч)	адрес (вітальний)	адреса (нова)
	дрож (ж,ч)	насип (високий)	путь (довга)
жираф – жирафа	жужіль (ж,ч)	полин (сивий)	тополя (струнка)
зал – зала	кужіль (ж,ч)	собака (великий)	ваніль (запашна)
змій – змія	купіль (ж,ч)	шампунь (якісний)	бандероль (маленька)
клавіш – клавіша	фальш (ж,ч)	ярмарок (весняний)	в'язь (старовинна)
	харч (ж,ч)	продаж (гуртовий)	обитель (давня)
мозоль – мозоля	громило (с,ч)	ступінь (науковий)	туш (чорна)
округ – округа	забудько (с,ж,ч)	Сибір (далекий)	розкіш (неабияка)
парасоль – парасоля	здоровило (с,ч)	тюль (прозорий)	антресоль (зручна)
птах – птаха	ледащо (с,ч)	кір (неприємний)	нехворощ (цілюща)
спазм – спазма	незнайко (с,ч)	нежить (сильний)	папороть (зелена)
сусід – сусіда	хлопчисько (с,ч)	туш (вітальний)	емаль (блискуча)
		таріль (старовинний)	бешамель (смачна)

ДОДАТОК 8

**Словник заміни дієприкметникових форм українськими
відповідниками**

(За матеріалами: Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне “Я”. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001.
– С. 176-196)

У словнику вжито такі умовні скорочення:

Д!	Дивись!	П!	Порівняй
Ір.	Іронічно	П-к	Прикметник
	Книжне		
Кн.	слово	Ск.	У складних словах
Н.	Наприклад	Ст.	Стилістично перероблена форма
О.	Образно	Фр.	В окремих реченнях
П.	Переносно	Юр.	Юридичний термін

Кальковані форми	Українські форми
<i>Авансуючий</i>	що авансує, авансодавець, згодний авансувати, авансувальний
<i>Агітуючий</i>	що агітує, агітатор, агітаційний, зайнятий агітацією
<i>Адресуючий</i>	що адресує, звиклий адресувати, адресант, адресувальний, для адресування
<i>Акліматизуючий</i>	що акліматизує, здатний акліматизувати, акліматизатор, акліматизаційний, для

	акліматизації
<i>Акредитуючий</i>	що акредитує, призначений акредитувати, акредитаційний, для акредитації
<i>Акумулюючий</i>	що акумулює, здатний акумулювати, акумулятор, акумуляційний, для акумуляції
<i>Активізуючий</i>	що активізує, здатний активізувати, активізатор, активізаційний, для активізації
<i>Активуючий</i>	що активує, здатний активувати, для активації
<i>Аналгезуючий</i>	що знеболює, протибольовий, аналгетичний, знеболювальний
<i>Аналізуючий</i>	що аналізує, здатний аналізувати, зайнятий аналізою (-ом), аналітик, аналітичний
<i>Анестезуючий</i>	що анестезує + відповідник до (аналгезуючий)
<i>Анулюючий</i>	що анулює, змушений (покликаний) анулювати
<i>Асигнуючий</i>	що асигнує, згодний асигнувати, кредитор, асигнувальний, для асигнування
<i>Атакуючий</i>	що атакує, покликаний атакувати, кинутий в атаку, напасник, п-к штурмовий, наступальний, атаковий (н. атаковий літак)
<i>Багатообіцяючий</i>	повен надій, перспективний, багатонадійний, з великими надіями
<i>Бажаючий</i>	який бажає, охочий, сповнений бажання, розохочений, ласий на що, жадуший, спраглий, спрагнений, голодний чого, охотник, фр. зголошений
<i>Бажаючі</i>	хто хоче (охочі купити квитки = хто хоче

	купити квитки)
Блокуючий	що блокує, здатний заблокувати, блокувальний, для блокування
Блукаюча нирка	бездомна нирка
Вважаючий	що вважає, впевнений, певний, переконаний, готовий (схильний) вважати
Видужуючий	що видужує, майже здоровий, підлікований, відхворілий, вже на ногах, близький до здоров'я, напівздоровий, майже видужалий
Виключаючий	що виключає, (хто) радий виключити, готовий виключити, (-аргумент) несумісний з чим
Випереджаючий	що випереджає, здатний випередити, звиклий випереджати, для випередження, випереджальний
Виснажуючий	що виснажує, здатний виснажити, виснажувач, виснажливий
Вичікуючий	що вичікує, звиклий (ставши) вичікувати, вичікувальний, ст. вичікуючи
Вібруючий	що вібрує, схильний (ставши) вібрувати, вібратор, вібраторний, вібраційний, ск. вібро – (н. віброкристал)
Волаючий	що волає, звиклий (ставши) волати, змушений заволати, крикун, крикливий
Воюючий	що воює, втягнутий у війну, обтяжений війною, змушений воювати, борець проти кого, воїн, войовничий, протиборчий, (народ) нескорений, о. у борні, у стані війни

<i>Ворогуючий</i>	що ворогує, розсварений, розбратаний, протиборчий, звиклий ворогувати, ворог, ворожий, неприязний, супротивний, о. на ножах з ким
<i>Вражаючий</i>	що вражає, разючий, здатний вразити, вразливий, (образ) могутній, сильний
<i>Всеобіймаючий</i>	всеосяжний, універсальний, всебічний, поголовний, панорамний, всеохопний, всеобіймущий, (осяг) глибинний
<i>Всеохоплюючий</i>	Д! всеобіймаючий
<i>Всеперемагаючий</i>	всепереможний, звитяжний, здатний здолати все
<i>Всепоглинаючий</i>	здатний поглинути все, всепожирущий, всепоглинущий
<i>Газоутворюючий</i>	газотвірний, газотвір, здатний творити газ
<i>Гинучий</i>	що гине, запропащуваний, приречений на смерть, напівзниклий, напіввимерлий, пропаций, зникомий, о. на грані загибелі, в лапах смерти, близький до загибелі, смертник, п! вмираючий
<i>Даючий</i>	який дає, покликаний дати, звиклий давати, давець, давальник, щедрий, жертвовний, давущий, давальний, ск. – давчий (н. позикодавчий)
<i>Діючий</i>	який діє, покликаний (згодний, готовий, звиклий) діяти, діяльний, активний, ефективний, чинний, дійовий, робочий, ходовий, в дії, в роботі, в ходу, ск. – дійний (н.

	рівнодійний)
<i>Домінуючий</i>	що домінує, найпоширеніший, найпопулярніший, найбільш поширений, здатний домінувати, панівний, більший числом, завжди в більшості
<i>Доповнюючий</i>	що доповнює, готовий доповнити, згодний доповнити, звиклий доповнювати, доповнювач, п-к доповнювальний, фр. додатковий
<i>Життєстверджуючий</i>	сповнений життя, оптимістичний, сонцелюбний, динамічний, кн. життєствердний
<i>Загниваючий</i>	що загниває, загниваний, загнивущий, поїнятий гниттям, напівзогнилий
<i>Заломлююча сила ока</i>	сила заломлення в оці
<i>Запевняючий</i>	що запевнює, радий (готовий) запевнити, схильний запевняти, запевнювач, запевнювальний, переконливий
<i>Заперечуючий</i>	що заперечує, схильний (готовий) заперечувати, суперечник, заперечливий, заперечний, для заперечення
<i>Зберігаючий</i>	що зберігає, радий зберегти, покликаний берегти навчений берегти, хоронитель, (посуд) для зберігання, п-к консервувальний, (економний) ощадний, ощадливий
<i>Знаючий</i>	який знає, знавець, знайко, тямущий, досвідчений, обізнаний, компетентний, (погляд) знавецький, 0. з головою, з клепкою в

	ГОЛОВІ
<i>Знеболюючий</i>	що знеболює, здатний знеболити, покликаний знеболювати, (засіб) аналгетик, п-к протибольовий, знеболювальний, знечулювальний, аналгетичний, для знеболення, для знечулення.
<i>Знешкоджуючий</i>	що знешкоджує, здатний знешкодити, знешкоджувальний, для знешкодження
<i>Зобов'язуючий</i>	який зобов'язує, покликаний зобов'язати, змушений зобов'язати, зобов'язувач, п-к обов'язковий для кого, імперативний, нормативний, юр. зобов'язальний
<i>Інтегруючий</i>	що інтегрує, покликаний (здатний, готовий, ставши) інтегрувати, інтегратор, інтеграційний, інтегрувальний, в ролі стрижня, для інтеграції, ст. інтеграції (інтегруючий чинник = чинник інтеграції)
<i>Інтригуючий</i>	що інтригує, звиклий інтригувати, зайнятий інтригами, інтриган, (факт) загадковий, таємничий, гостроцікавий
<i>Інформуючий</i>	що інформує, покликаний інформувати, інформатор, інформаційний
<i>Існуючий</i>	що існує, здатний (змушений) існувати, суцільний, наявний, сучасний, теперішній, фр. не мертвий, живий, (у світі) подибуваний, відомий, (закон) наш, (-права) зафіксований
<i>Консолідуючий</i>	що консолідує, здатний (покликаний) консолідувати, консолідаційний, гуртівний,

	для консолідації
<i>Контролюючий</i>	що контролює, покликаний (готовий) контролювати, зайнятий контролем, контролер, перевірник, контрольний, перевірчий, для контролю
<i>Конфронтуючий</i>	що конфронтує, втягнутий у конфронтацію, протиборчий, супротивний, конфронтаційний
<i>Ліберальствуючий</i>	що ліберальствує, схильний ліберальствувати, пошиваний у ліберали, ір. ліберал куди твоє діло, всім лібералам ліберал
<i>Лідуючий</i>	що лідирує, передовий, провідний, авнгардний, перший, лідер, флагман, на цей час лідер
<i>Люблячий</i>	який любить, сповнений любови до кого, відданий серцем кому, закоханий у кого, (-якесь заняття), любитель чого, (музику) цінитель чого, усім серцем у чому, фр. охочий до чого, (побажання в кінці листа), з любов'ю до кого
Люблячі	хто любить
<i>Масажуючий</i>	що масажує, зайнятий масажем, масажист, п-к масажувальний, (прилад) для масажування
<i>Мешкаючий</i>	що мешкає, жалець, житець, мешканець, квартирант, замешканий, о. на квартирі
<i>Мислячий</i>	який мислить, здатний мислити, мислитель, головатий, тямущий, глибокодумний, інтелектуальний, ск. – думець (н. інодумець), – думний, (н. туго думний)

<i>Мітингуєчий</i>	що мітингує, розмітингований, радий (ставши) мітингувати, учасник мітингу, мітингант
<i>Наростаєчий</i>	що наростає, щораз дужчий (більший, вищий), неспинний, нестримний
<i>Наступаєчий</i>	1. (на пальці) що наступає, звиклий наступати; 2. (ювілей) що надходить, прийдешній, наступний, майбутній, вже близький, о. от-от-отній; 3. (на фронті) що наступає, зайнятий наступом, наступальний, штурмовий
<i>Неіснуючий</i>	що не існує, вигаданий, нереальний, уявлюваний, химерний, живий лише у сні, уявний, невідомий, відсутній, незафіксований, фр. неживий
<i>Немислячий</i>	що не мислить, нездатний мислити, безголовий, бездумний, безмисленний
<i>Ненавидячий</i>	що ненавидить, сповнений ненависти, ненависник, ненавида, ненавидець, ненавидний, ненависний, антагоністичний
<i>Непрацюєчий</i>	що не працює, (хто) незайнятий, (мотор) застопорений, заглухлий, нерухомий, (склеп) закритий, (проект) заморожений
<i>Обіцяєчий</i>	що обіцяє, готовий обіцяти, щедрий на обіцянки, обіцяльник, перспективний, повен надій
<i>Організуєчий</i>	що організує, здатний (покликаний) організувати, організатор, організаційний, організаторський, для організації

Освідомлюючий	1. що освідомлює, здатний (покликаний) освідомити, освідомлювач, освідомлювальний, освідомчий; 2. = інформуючий
Оточуючий	що оточує, здатний оточити, зайнятий оточенням, навколишній, довколишній, (мур) обвідний
Оточуючі	оточення, довкілля
Оточуюче середовище	довкілля
Пануючий	1. що панує, звиклий (покликаний) панувати, пан, володар, владар, господар, панівний, керівний, владущий, владний, владовитий; 2. = домінуючий
Перебуваючий	що перебуває, перебуваний, ст. перебуваючи, (де) присутній, (предмет) наявний
Пребуваючий за кордоном	під сучасну пору за кордоном
Перебуваючий на ремонті	поставлений на ремонт
Перебуваючий у відрядженні	тепер у відрядженні
Переважаючий	що переважає, найбільш поширений, поширеніший, більший числом, значно більший, численніший, переважний, панівний, з перевагою, на першому місці, п! домінуючий
Перевіряючий	що перевіряє, покликаний перевірити, зайнятий перевіркою, контролер, перевірник, перевіряльник, перевірчий, контрольний,

	превіряльний, п! контролюючий
<i>Передуючий</i>	що передує, попередній, фр. відомий до цього, (-віки) колишній, дотеперішній
<i>Пилівідсмоктуючий</i>	здатний відсмоктувати пил, для пилівідсмоктування (відсмоктування пилу), пилосмок
<i>Підслуховуючий</i>	що підслуховує, звиклий підслухати, підслухач, підслухацький, (апарат) підслуховий
<i>Підтримуючий</i>	що підтримує, звиклий підтримувати, покликаний (готовий) підтримати, підтримувач, підтримковий, підтримувальний, підтримчий, (каркас) хребетний, для підтримки
<i>Плаваючий</i>	що плаває, здатний плавати, плавець, плавак, п-к плавучий, водоплавний, на плаву, (курс валют) нестійкий, (-значення) рухомий, мінливий, незакріплений
<i>Початкуючий</i>	початківець, молодий, готовий почати
<i>Починаючий</i>	що починає, радий почати, покликаний почати, зачинатель, ініціатор, п-к молодий, перший, стартовий, сіті, на початку, п! початкуючий
<i>Правлячий</i>	1. що керує, покликаний керувати, керівник, володар, державець, керманич, правитель, стерновий, панівний, керівний, урядущий, владущий; 2. зайнятий правлінням, коректор, правильник, виправляч, виправний,

	правильний, корегувальний, випрямний
<i>Правляча еліта</i>	керівна еліта
<i>Правляча кліка</i>	панівна кліка
<i>Працюючий</i>	що працює, зайнятий працею, звиклий працювати, покликаний працювати, робітник, працівник, трудівник, роботар, роботяга, трудящий, зайнятий, (двигун) урухомлюваний чим
<i>Представляючий</i>	1. (папери) що подає, подавець, презентант, презентаційний; 2. (гостей) що рекомендує, зайнятий знайомленням, зазнайомлювач, рекомендаційний; 3. що розігрує, радий розіграти, актор, артист, в ролі кого; 4. (грумаду) що репрезентує, покликаний представити, представник, заступник, речник, відпоручник, зайнятий репрезентацією, для репрезентації, репрезентаційний
<i>Регулюючий</i>	що регулює, покликаний регулювати, зайнятий регулюванням, регулятор, регулювальник, регулювальний, регуляційний, для регулювання
<i>Розуміючий</i>	що розуміє, здатний зрозуміти, знавець, розумійко, тямущий, головатий, компетентний, кмітливий, свідомий, чого, (-око) знавецький, (усміх) вибачливий, ір. розумака
<i>Самодовліючий</i>	самодостатній, самоцінний
<i>Святкуючий</i>	що святкує, радий святкувати, покликаний

	відсвяткувати, зайнятий святкуванням, захоплений святом, учасник свята, празничанин, святковий, святкувальний, (люд) зібраний для святкування
<i>Співпрацюючий</i>	що співпрацює, залучений до співпраці, згодний співпрацювати, співробітник, співпрацівник, співробітницький, для співробітництва, (5 ворогом) колаборант, колаборантський
<i>Спостерігаючий</i>	що спостерігає, зайнятий спостереженням, спостерігач, споглядач, наглядач, доглядач, спостережливий, примітливий, уважливий, обсерваційний, стежовий, спостерігавчий, для спостереження
<i>Утворюючий</i>	що утворює, здатний (покликаний) створити, зайнятий створенням, творець, сотворитель, творчий, конструктивний, – творець (н. мітотворець), – творчий (н. горотворчий), – твірний (н. горотвірний)
<i>Уточнюючий</i>	що уточнює, здатний (покликаний, готовий, радий) уточнити, зайнятий уточненням, уточнювач, уточнювальний, для уточнення
<i>Функціонує</i>	що функціонує, здатний функціонувати, функціонований, функціонер, виконавець функції, функціональний, о. тепер у дії (в роботі)
<i>Централізує</i>	що централізує, покликаний централізувати, зайнятий централізацією, централізатор,

	централізаційний, для централізації
<i>Шукаючий</i>	який шукає, зайнятий пошуком, звиклий шукати, покликаний розшукати, шукач, пошуковець, пошукливий, (-око) шукацький, (погляд) розгублений, (чого) спраглий, спрагнений, о. у пошуках

Етикетні мовні формули**Вітання**

Добрий ранок!

Доброго ранку!

Добрий день!

Добридень!

Здрастуйте!

Здорові будьте!

Добрий вечір!

Добривечір!

Доброго здоров'я!

Привіт!

Вітаю!

Слава Україні! — Героям слава!

Слава Ісусу Христу! — Слава навіки!

Христос рож дається! — Славимо Його! (на Святвечір, Різдво).

З Різдвом Христовим!

Христос Воскрес! — Воістину воскрес! (на Великдень)

З Новим роком!

Поздоровляю Вас!

Зі святом Вас!

Вітаю з днем народження (з успішним завершенням... чи іншою подією)

Дозвольте привітати Вас від імені...

Прийміть найкращі вітання.

Прийміть наші вітання з нагоди...

Сердечно вітаємо Вас з...

Від щирого серця вітаю вас з...

Побажання

Хай щастить Вам!

Щастя тобі! (кажуть прощаючись)

Щасливо! Щасливої дороги! (кажуть прощаючись)

Щасливих (веселих) Вам свят!

Бажаю вам приємно провести свята (відсвяткувати)!

Хай здійсняться Всі Ваші мрії!

Зичимо вам...

Смачного! (за столом) — Дякую!

Прощання

До побачення!

Усього найкращого!

Усього доброго!

На все добре!

До (скорої) зустрічі!

До завтра!

До неділі!

До зустрічі в неділю!

Прощайте!

Прощавайте!

Бувай!

Бувайте!

Бувайте здорові!

Ходи здоровий!

Ходіть здорові!

Добраніч!

На добраніч!

Вибачення

Пробачте (вибачте) мені, будь ласка.

Пробачте (вибачте), будь ласка...

Простіть.

Просимо вибачення за...

Даруйте!

Перепрошуємо Вас...

Ще раз перепрошую за цю прикру помилку.

Шкодую, що не зміг...

Коли вибачають, то кажуть:

Будь ласка.

Прошу (у тому ж значенні, що «будь ласка»).

Нічого.

Нема за що.

Ну що Ви!

Подяка

Дякую! Дякую Вам! Щиро дякую (Вам)!

Спасибі! Сердечно дякую!

Спасибі, Ви дуже люб'язні!

Спасибі, я Вам так зобов'язаний!

Висловлюємо свою вдячність за...

Прийміть мою щиру вдячність...

Дозвольте подякувати Вам...

Дуже вдячні за вашу турботу.

На подяку в разі потреби відповідають:

Будь ласка.

Прошу (у тому ж значенні, що «будь ласка»).

Нема за що.

Ну що Ви!

Запрошення, прохання

Ласкаво просимо!

Запрошуємо Вас...

Щиро сподіваємося, що Ви погодитесь...

Будемо раді бачити Вас.

Проходьте, будь ласка.

Прошу, проходьте.

Сідайте, будь ласка. Прошу, сідайте.

Будь ласка...

Будьте ласкаві...

Будьте люб'язні...

Просимо Вас...

Пробачте, Ви не могли б сказати...

Чи не могли б Ви...

Чи можу я просити Вас...

Чи можу звернутися до Вас із проханням...

Маю до Вас прохання...

Якщо Ваша ласка...

Якщо Вам не важко...

Дозвольте...

Не відмовте нам у люб'язності...

Згода, підтвердження

Згоден.

Домовилися.

Я не заперечую.

Безперечно.

Безумовно.

Саме так.

Звичайно.

Гаразд.

Із задоволенням.

З приємністю.

Ви маєте рацію!

Це справді так!

Авжеж.

Відмова

Дякую, не хочу.

Дякую, але я не можу.

Мені дуже шкода, але...

На жаль, не можу...

Шкодую, але я мушу відмовитися.

Інші етикетні формули

Дозвольте познайомити Вас з...

Дозвольте відрекомендувати Вам...

Дуже приємно! (кажуть, коли знайомляться)

Дозвольте нагадати...

Раді Вас бачити (чути)!

Дуже раді за Вас

Повідомляємо Вам, що...

Раді повідомити Вам, що...

Принагідно я хотів би...

Прийміть мої співчуття.

Я Вас розумію.

Дозвольте висловити мою думку щодо...

Дозвольте Вам запропонувати...

ДОДАТОК 10

Назви спеціальностей

Неправильно	Правильно
акумуляторщик	акумуляторник
апаратчик	апаратник
будівник	будівельник
валяльщик	шаповал
верстальщик	верстальник
в'язальщик схемних джгутів	в'язальник схемних джгутів
газовщик	газівник
газогенераторщик	газогенераторник
газозварщик	газозварювальник
грузчик	вантажник
декатировщик	декатирувальник
дозировщик матеріалів	дозувальник матеріалів
дворник	двірник
дресировщик	дресирувальник
дробильщик	дробильник, дробар
заготовщик	заготівельник, заготовлювач
закройщик	закрійник
запарщик шерстяних виробів	запарювальник вовняних виробів
заправщик	заправник
зливальщик-розливщик	зливальник-розливник
збиральщик трансформаторів	збирач трансформаторів
зйомщик волокна	знімач волокна

каменщик	каменяр
каландровщик	каландрувальник
клеймовщик	таврувальник, клеймувальник
котельщик	казаняр
копіровщик	копіювальник
крепильщик	кріпильник
кружевница	мереживниця, мережниця
машиніст листоформовочної машини	машиніст листоформуальної машини
мотальщик	мотальник
мраморщик	мармурник
настильщик	настелювач, настильник
намотчик	намотувальник
обойщик	шпалерник
отжигальщик кабельных изделий	відпальник кабельних виробів
отжимщик полотен	відтискувач полотен
обшивщик цилиндров	обшивальник циліндрів
отборщик геологических проб	відбірник геологічних проб
окорщик	корувальник
подрядчик	підрядник
пожарник	пожежник
<i>правщик технологической</i> оснастки	правильник технологічного оснащення
резчик минералов	різьбяр мінералів
рубщик проволоки	рубач дроту
раскатчик	розкатник
расфасовщик	розфасовувач, розфасовник

раскройщик	розкроювальник
рятівник	рятувальник
скрутчик	скручувальник
сборщик	складацьник
стригальщик ворса	стригаль ворсу
сушильщик	сушильник
формовщик	формувальник
чистильщик	чистильник
шихтовщик	шихтувальник
швея	швачка

ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТІВ

ФОНЕТИКА

	1	2	3	4	5	6
1	Д	В	Б	А	В	А
2	Г	В	Д	А	Б	Г
3	Д	Г	А	Б	А	Д
4	Г	В	А	Д	В	Б
5	А	Г	Б	Г	В	В
6	Г	А	Д	Б	А	Д
7	Г	Б	А	В	Д	Б
8	А	Б	Д	Д	В	Б
9	Г	Б	А	В	Г	А
10	Б	А	В	В	Б	Д
11	А	Б	Д	Б	Д	В
12	Б	В	А	Г	В	А
13	Б	Д	Г	В	Г	А
14	Г	В	А	Б	Д	Б
15	Б	Д	В	А	В	Г

ОРФОГРАФІЯ

	1	2	3	4	5	6
1	Б	Г	Д	Б	А	Г
2	А	В	Б	А	В	Б
3	В	А	В	Г	Д	А
4	Б	Д	Г	Б	Г	Б
5	Д	Б	В	Д	А	В
6	Г	Д	Б	В	Б	А
7	В	Г	Б	Г	Д	Г
8	Д	А	Г	А	Б	В
9	Б	А	В	Г	А	Б
10	В	Д	В	Д	Г	Б
11	Д	А	Д	А	Б	Г
12	Г	В	Г	В	Б	А
13	В	Г	А	Б	А	Г
14	А	Д	А	Г	Д	Б
15	Д	В	Г	В	Б	Б

МОРФОЛОГІЯ

	1	2	3	4	5	6
1	Б	А	Б	Г	А	Г
2	В	Г	Д	В	Г	Б
3	А	Б	А	Б	А	Д
4	Б	А	Б	Д	Б	В
5	В	Г	В	А	В	Д
6	Г	В	Г	Б	Г	Д
7	А	Г	Б	Д	Б	А
8	Б	Д	А	Г	В	Б
9	Д	А	В	Б	Г	В
10	Г	Д	Г	В	А	Д
11	Д	В	Г	Д	Б	Г
12	А	Д	А	Г	А	В
13	Г	А	Б	В	Г	В
14	А	Д	Г	В	Б	В
15	Г	Д	Б	Г	Д	А

ЛЕКСИКА

	1	2	3	4	5	6
1	В	Б	В	Д	Г	Б
2	В	Б	А	Г	Б	А
3	Г	Б	Д	В	Г	Б
4	Д	Г	А	Г	В	Д
5	В	Б	Г	А	Б	В
6	А	Д	Б	В	Д	Г
7	Б	Г	Д	Г	А	Д
8	В	А	Б	Д	В	А
9	Б	В	А	В	Б	Г
10	Д	Г	Б	Г	А	Б
11	А	В	Б	А	Б	В
12	Г	Д	А	В	Д	А
13	Б	В	Б	Д	Б	В
14	В	Б	Д	В	А	Б
15	Д	А	Б	Г	В	Г

ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ 1

1-А	2-В	3-А	4-А	5-Б
6-В	7-Б	8-В	9-В	10-Б
11-Г	12-Б	13-А	14-Г	15-А
16-Б	17-В	18-А	19-А	20-Г
21-В	22-В	23-Г	24-А	25-Б

ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ 2

1-А	2-Б	3-Г	4-Б	5-В
6-В	7-А	8-Б	9-Г	10-А
11-Г	12-В	13-А	14-Б	15-В
16-Г	17-А	18-В	19-Б	20-А
21-А	22-Б	23-Г	24-А	25-Г

ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ 3

1-А	2-Б	3-Г	4-В	5-А
6-А	7-В	8-Г	9-А	10-Г
11-Г	12-В	13-А	14-Б	15-В
16-В	17-Б	18-А	19-Г	20-Б
21-А	22-Б	23-А	24-В	25-А